

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Commentarius in primum librum Sententiarum Petri Lombardi

Johannes Bonaventura <Kardinal, Heiliger>

[Straßburg], um 1474-77 bzw. nicht nach 1479

[Distinctiones XLI-XLVIII]

[urn:nbn:de:bsz:31-311669](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-311669)

p̄destinatio aliud ponat in p̄destinato. d̄d̄
q̄ non necessario ponit aliud de p̄nti sine a-
ctu. q̄m multi sunt p̄destinati qui non sunt
mali. et multi qui mali sunt. sed ponit aliud
s̄m habitū siue de futuro ratōe cuius homo
potest gaudere. s̄z quia nomē eius scriptū
est in celo. et cum illud positū erit. erit ma-
gnū. et illud erit ratio p̄sistēdi in bono. et
pueniēdi ad magnū et summū bonū. et iō
hoc bonū habituale p̄ponendū est gratie q̄
est sc̄dm p̄ntē iusticiam.

Sicut autē q̄rimus obduratōis meritū
et misericordie. **S**upra egit m̄gr
de causalitate actiua p̄destinatio-
nis et reprobatiōis. In hac pte inqu-
rit de causalitate passiua. vtrū s̄z p̄destinatio
et reprobatio habeat in nobis causam merito-
riā. et hoc quidē principalit̄ intendit i ista
dis̄. que duas habz ptes. in prima magr iue-
stigtat p̄ncipale p̄positū. in secunda mouz
q̄dam q̄stionē que ex p̄cedentibz habz ortū
s̄z vtrū deus desinat aliquid sc̄re vel p̄sc̄re
re ex cuius manifestatōne patefacit diuine
scientie im̄miabilitatē. ibi. p̄terea cōsiderari
oportet. **P**rima ps quatuor habet ptes. In
prima magr determinat veritatē oīs q̄ rep-
batio habz causam meritoria q̄tū ad cogno-
tatū quod est obduratio. non sic p̄destina-
tio quantū ad agnotatū qd̄ est gratificatio.
In sc̄da vō magr remouz q̄dā opinionē que
posset hominē ducere in errorē. ibi. **O**p̄mati
tū sunt quidam. In terciā remouet eius de-
fensionē. ibi. hijs tū videmur aduersari zc̄.
In quarta remouet p̄sumptuosam in hac q̄-
stione inquisitōz. oīs aliquos volentes red-
dere ratōz de hoc p̄fundo diuine p̄desti-
natiōis lapsos esse in p̄fundo erroris. ibi.
multi vero de isto p̄fundo q̄rentes reddere
ratōz zc̄. **P**reterea cōsiderare oportz. vtrū
ea omnia que simul sc̄it zc̄. **H**ec est secunda
pars in qua determinat magr q̄stionē. vtrū
deus desinat aliquid sc̄re vel p̄sc̄re. et si-
militer est q̄stio. vtrū desinat aliquē p̄desti-
nare. **E**t hec pars habz duas. i prima deter-
minat de p̄scentia q̄ attingit desinare ali-
quid p̄sc̄re. in secunda vō determinat de sc̄-
entia. ibi. de sc̄entia autē aliter dictū. vbi
dicit q̄ deus nihil desinit sc̄re. et in vtraqz
p̄te primo mouet q̄stionē. sc̄do determinat

Intelligentiā p̄ntis distinctōis
duo principaliter q̄runt. primo q̄ri-
tur de p̄destinatiōis causalitate. se-
cundo de diuine sc̄ie sempiterna-
e siue in em̄iabilitate. **Q**uantū ad primū
q̄runt duo. primo querit vtrū p̄destinatio
vel reprobatio in nobis habeat causam meri-
toria. sc̄do vtrū habeat in deo ratōz motiua.
Quod autē hēant in nobis causam meri-
toriam oñdit sic. primo de reprobatiōe Ro. ix.
sup̄ illud. esau odio habui. glo. esau subtra-
cta gratia p̄ iusticiā est reprobatus. sed iusti-
cia respicit merita. ḡo reprobatio ē ex meritis

Item p̄ reprobationes non dicunt nisi ista
tria. s̄z odiū eternū. obduratio temporalis.
et damnatio finalis. sed omnia ista h̄nt in
nobis meritū. quia deus neminez odit nisi
p̄pter merita. nec obdurat n̄c damnat. ḡo zc̄.
Item voluntate āncedente vult deus om-
nes homines saluos fieri. si ergo aliquē rep-
bat hoc est voluntate d̄ntē. nemine em̄ d̄ se
creat ad suplicium. sed voluntas d̄sequens
est concessio ex nostra causa. sed non est ex
alia causa q̄ meriti. ḡo zc̄. **I**tem de p̄desti-
natiōe similiter oñdit. **G**reg. dicit et **A**ug. 2.
q̄ p̄destinatio iuuat sanctorū oratiōibz. sed
plus valz vnicuiqz fides sua q̄ fides aliena
ergo merito suo et alieno potest quis impe-
trare q̄ sit p̄destinatus. **I**tem nullus est
p̄destinatus nisi finaliter i gratia p̄seuerās
nec ec̄tra. sunt ergo d̄uertibilia. sed aliq̄s
potest mereri finalē p̄seuerantiā. ḡo potest
mereri q̄ sit p̄destinatus. **I**tem quod pos-
test in maius. potest in minus. vel equale
pari ratōe. sed hō potest mereri h̄re deū qd̄
est maximū inter omnia. potest etiā mereri
salutē qd̄ ē equale ei quod est esse p̄destina-
tū. ergo zc̄. **S**ed contra. omne meritū an-
tecedit illud cuius est meritū. quia dispo-
nit ad illud. sed p̄destinatio et reprobatio p̄-
cedunt nostrū esse. ergo nō cadūt sub nostro
merito. **I**tem omne meritū aliquo modo ē
causa eius quod meret. sed p̄destinatio et
reprobatio sunt eterna. merita vero sunt tem-
palia. ergo tempale est causa eterni. qd̄ est
impossibile. **I**tem sp̄aliter d̄ p̄destinatiōe
videt **Thi. ij.** Non ex opibus iusticie que fe-
cimur nos. sed sc̄dm suā misericordiā saluos
nos fecit. **I**te grā est effectz p̄destinatiōis
sed prima gratia āncedit omne meritū. et ē
causa omnis meriti. ergo non cadit sub meri-
to. et eo ip̄o gratia est. quia sine meritis da-
tur. ergo nec p̄destinatio. **H**o ad hoc itel-
ligendū notandū q̄ in p̄destinatiōe tria in-
telligunt. primū est p̄positū eternū. sc̄dm ē
tempalis gratificatio. terciū vō eterna glo-
rificatio. Similiter in reprobatiōe intelligūt
tria. s̄z eternū odium. temporalis obduratio
et eterna damnatio. q̄tum ad primū et vlti-
mū similiter iudicādū. nam vltima s̄z pena et
gloria simpliciter cadūt sub merito. **P**rimū vō
s̄z p̄positū eternū eo ip̄o quo eternū ē meritū
habere nō potest. quātū vero ad mediū qd̄
ē ḡtificatio et obduratio. d̄nter iudicādū
Nam obduratio simpliciter cadit sub deme-
rito siue sub malo merito. gratificatio vero
nec simpliciter sub merito. nec simpliciter extra.
Est ei meritū cōgrui digni et cōdigni. **M**e-
ritū agrui est. q̄m peccator facit qd̄ in se est
et p̄ se. **M**eritū digni. q̄m iustus facit p̄ alio
Meritū adigni. q̄m iustus op̄at p̄ seip̄o. q̄a
ad hoc ordinat gratia ex adigno. ad gratiā
aut alteri p̄merendā. non omnio ex adigno
quia peccator cū bono est idignus. nec solū
ex agruo. quia iustus dignus est exaudiri.

gratificatio ergo sub merito agrui potest ca-
dere quo ad ipm gratificandu. sub merito
digni qrtu ad aliu virum sanctu. sub merito
adigni qrtu ad neutru. et hoc pprie loquedo
est meritum. **R**idendum s^o ad qstione cu qri-
tur. vtz pdestinatio et reprobatio cadat sub
merito. qz simpliciter loquedo qrtum ad pri-
cipale significatu. neutra cadit sub merito.
quatv vo ad cognotatu reprobatio cadit sub
merito simpliciter. pdestinatio vero s^m qd.
Concedede sunt ergo ratios pbantes qz
pdestinatio non cadit sub merito. similic qz
nec reprobatio. **A**d illud quod primo obici-
tur de glosa. qz elau p iusticia reprobatio est
dd qz ibi accipit reprobatio p cognotato qd
est obduratio. **A**d illud qd obicit. qz odi-
um eternu cadit sub merito. dd qz odium eter-
num duo dicit. et principale significatu. et
cognotatu. qz nemine odit deus qrtu ad af-
fectum. sed solum quantum ad effectum.
et primum non est ex meritis. sed secundu
quod patet si resoluat. qz odium est pposi-
tu puniendi. ppositu aute nullus meret. sed
pena. **A**d illud quod obicit. qz nemine re-
probat voluntate ante. dd qz voluntas cose-
quens non dicit. quia desinat merita nostra
ratioe voluntatis. sed solu ratioe voliti. vult
em aliquid deus quod nos merum. et ido
qz volitu est cognotatu. patet r^o. **A**d illud
quod obicit de pdestinatioe qz unat oratio-
nibz sanctor. dd qz illud intelligit ratioe co-
gnotati quod est gratia qua sancti viri pnt
alijs suis orationibz impetrare. non tn seqt
qz homo possit impetrare sibi. qz ad hoc qz i-
petret. necesse est qz sit dignus mereri. et hoc
non est nisi p gratia. **A**d illud quod obici-
tur. qz ide est esse pdestinatu et in gratia fi-
nalit pseuerare. dd qz non est ide sed auer-
tibile. sed illud non sequit. qz si aliquis pos-
sit mereri vnu auertibilium qz possit et reli-
quu. sicut non sequit. si aliquid e causa vni
auertibilium qz sit causa alterius. illud mani-
festu est. **A**d illud quod obicit. quod pos-
test in maus. potest in minus. dd qz vtz e
si equaliter ordinat ad vtrūqz. nam si habz
ordinatōz ad maus. et non habet ordinatōz
ad minus. qzuis possit in maus. nō tn seqt
qz in minus. similiter i pposito. gratia emoz
dmat ad merendu deu. vt glorificantē. nō
vt pdestinantē. similiter ad gloria non ad
primam gratiam.

Ecūdo qrit. vtz pdestinatio et re-
probatio heant in deo ratioz motiuaz
Et qz sic. videt p cano. Gen. xviii.
Dixit dominus non celare potero
abrahā quod gestur sum cum futurus sit i
gentē magna. et pceptur domui sue vt cu
stodiat pactu meu. domi^go voluit reuelare
ipi abrahe ppter desideratōz bonoz futuro-
ru. ergo cum illi ab eterno pvideat. pari ra-
tione pdestinat ex pscietia bonoz futuroz.
Item Ambro. sup ix. eplē ad Ro. Dabo g

tiam ei que sciuro toto corde ad me post er-
rozē reuersu. loquit in psona domi. s^o ra-
tio quare domi^go pponit dare gratia est. qz
aliquod futurū pvidet in homie. **I**tem ra-
tione oñdit. qz omnis voluntas eo ipo qz vo-
luntas. est ratōnabilis. s^o si hoc pfectōnis
est in voluntate qz sit ex ratioe. hoc maxime
reperitur in voluntate diuina. s^o cum pdestina-
tio dicat diuinu ppositu. erit ex ratioe. **I**tem
omnis sapient eligēs eligit illos in famulol
in quibus vidit meliores mores pteritos. et
similit quos nouit fideliores fuisse. et si pos-
set futura cognoscere. multo fortiz eligeret
et respueret ppter pūisionē bonoz futuroz
et maloz. qz pteritoz. si ergo deus e sapi-
tissime eligens. ergo ratioz eligendi siue rep-
bandi accipit a pūisionē siue a pscientia.
Item null² sapientū eligēs peligit omnio
in distantia. maxie si possit accipe omia eqz
pgrue. sed de² pfert vnu alteri in electione
s^o r^o. **I**tem si diuinu ppositu siue pdestina-
tio. solu haberet ratioz voluntatē dei. et non
alia. tunc ergo videt pscitas in diuina volun-
tate. si em vellet omnes saluare omnes sal-
uarent. et non est alia ratio nisi qz non vult
ergo voluntas eius nō est liberalissima. nec
optima. **I**tem si non esset alia ratio qz volun-
tas. s^o cum deus repbando pponit dānare
si sine omni ratioe sola voluntate vellet dān-
nare aliquē. ergo videt crudelissim². et qz fe-
cisset homies ad suppliciu. **I**tem si sola vo-
luntate pdestinat et reprobat non pognita
ratioe. videt ergo sedm hoc qz sit acceptoz
psonaz. qd e cōtra illud qd d^r. Act. x. in ve-
ritate comperi qz non est acceptoz psonarū
Sed contra Exo. xxxiii. Miserebor cui mi-
sereor. et clemēs ero sup quē placuerit mihi
s^o ratio prima et potissima diuine miseri-
cordie et pdestinatiois est dei bñplacitu et
voluntas. **I**tem Math. xi. dicit filius. Re-
uelasti ea puulis et abscondisti hec a sapiē-
bus. ita pater qm sic placitu fuit ante te. s^o
si filius reddit optimā ratioz solu diuinu bñ-
placitu est ratio. **I**tem Apo. Ro. ix. super
hac qstione dicit. Numquid nō habz figul²
potestatē de eadē massa facere alia quidem
vasa in honore. alia in contumeliā. **S**i em q
rere ab artifice. quare de vna pte masse fa-
cit vasa pulchra. et ex alia vilia. cū eque sit
bona tota massa. non est alia ratio nisi quia
placet. ita enim bñ faceret si faceret ecouer-
so. ergo r^o. **I**tem Aug. de pdestinatioe san-
ctor. non quia tales nos futuros sciunt ido
elegit. sed vt tales essemus. **I**tem ratioe vi-
det. qz voluntas dei e causa causar. ergo ibi
est status. sed vbi est status non est vltra qz
rere ratioz. ergo r^o. qz sit ibi status patet. qz
etiā status non paciā qz rere ratioz. videtur
quia quoties causam vel ratioz qrimus vt di-
stante. si em omnino essent ide causa et cui²
est ratio. statim illo viso videret causa. et nō
quereretur. sed non est status nisi in summe

Ge.

simplici et ita nulla distantia ergo nec ratio
 n^o questio. **I**tem si deus pdestinat istum
 ppter pvisionem aut ex bono aut malo aut
 mdrntiu non ppter pvisionem mdrntium et
 malon. 8° ppter pvisionem bonon sed bona
 nulla futura sunt in isto nisi que de sua vo
 luntate factur² e. 8° pvisio est ppter volun
 tate et non ecuerfo. **I**tem si quis qreret
 cum potuerit deus pducere vnu aliu mudu
 simile huic quare magis istu q illuz. nulla
 esset qstio q hoc solu fuit q volunt. 8° pa
 ri ratoe nulla est causa quare pdestinat et
 reprobat. nisi quia vult. **R**nd^o qd q cu qritur
 vtr² eternu dei ppositu siue electio vel repro
 batio ratoz habeat hoc non itelligit qrtum
 ad voluntate diuina vel eius actu qui de
 est sed qrtu ad ordimatoz voliti ad eius vo
 luntate. **E**t si querat ratio causalis vel me
 ritoria. **R**nd^o q non. **S**i autem qrat ratio co
 gruitatis et decentie. **R**ndent quida q ipa
 dei voluntas sibi ipi est ratio nec est alia ra
 tio quare istu elegit nisi quia placet et ho
 est sufficiens p omne modu q est causa can
 et ratio rationu et eo ipo q placet ideo re
 ctum est ppter summa ipius voluntatis re
 ctitudine quia non tm sunt recta sed etiaz
 regula. **S**ed cauendum est ne du voluntatez
 dei magnificare volum² potius voluntati ei²
 derogemus si em non esset alia ratio quare
 deus istu elegit et illu non nisi q placet
 certa iam non occulta dicerent diuina iudi
 cia sed manifesta cum quilibz hanc ratione
 capiat ne dicerent mirabilia sed pot² volu
 taria. **E**t ppter hoc dd q ppositu illud et
 num sicut dicit Aug. et habet in tra et vo
 luntas illa e ratonabilissima et ratoz habet
 et sicut ab eterno fuit ab eterno rationem
 habuit non aliam propter essenciam sed
 ppter cognotatum. **Q**uid autem sit illud in
 electione hoim vel reprobatone nobis non e
 omnio notu nec omnio ignotu. **U**rop^o p^o h^o
 notandu q quedam sunt opa que exeut a di
 uina voluntate cu alio ad hoc ordmato ordi
 ne nca tatis siue nca tate sumamus i causan
 do siue in meredo vel disponedo vt pluer
 et imunerare siue damnare et saluare et re
 spectu talu diuina voluntas habz ratoez i ge
 nerali et speali. **U**nde si qrat quare deus
 vult pluer. **R**nd^o ppter nostra utilitatez
 similiter habz ratoez in speali vt si qrat qua
 re vult deus pluer in hyeme non in estate
 tunc rnd^o q vapores aquosi magis i hieme
 habundat q in estate. **S**imiliter si qrat qre
 magis vult saluare petru q iuda rnd^o q
 iste habuit bona merita ille vo mala. **Q**ue
 dam autem sunt opa que sunt a diuina volun
 tate cu alio ad hoc ordmato ordine agrunta
 tis sicut est nostra gratificatio vel iustifica
 tio que est a diuina voluntate cum opatione
 et pparatone liberi ar. et hoc quia qui crea
 uit te sine te non iustificabit te sine te. **E**t
 hoc dictum e scdm agruentia adiutores em

dei sum². **A**ttamē deus sine pparatōe et co
 opatōe iustificat vt patz de sanctificatis
 in vt ero et vt dicunt de paulo et respectu
 talu opum habz ratoz voluntatis in genera
 li et habz in speciali sed in generali certā in
 speciali occultā. **S**i em querit quare deus
 vult iustificare. **R**nd^o ad misericordie sue
 onfione et si qrit quare non vult omnes ho
 mines iustificare voluntate bnplaciti dd q
 hoc est ppter iusticie sue onfione. **U**nd Aug
 xij. de ci dei. **S**i remanerēt omnes in pena
 non appareret misericordis gratia redimen
 tis. **R**ursus si omnes transferent de tene
 bis ad lucē in nullo apparerz seueritas vici
 onis in qua ppterea plures q in illa sunt vt
 sic appareret quid omnibz debebat si qrat i
 speciali quare magis vult iustificare vnu q
 aliu duobus similibz demōstratis qz mu lte
 possunt esse ratōes cōgruentie ideo non est
 certitudo a pte rei et ideo cum cognitio no
 stra pendeat a certitudine rei nullus certā
 potest iueire ratōez nisi habeat p reuelatō
 ne illius cui dubia sunt certa et qz non fuit
 nobis expediēs ad salutē ista cognitio s qz
 vltior fuit necessaria ppter humilitate iō
 deus vult reuelare et Apol. non fuit au
 sus inquirere sed ondit defectu nostre itel
 ligentie cum exclamauit xj. ad Ro. **O** altitu
 do sapie et scientie dei q incomphensibilia
 sunt iudicia eius et iuestigabiles z. **A**d il
 lud ergo quod querit vtruz pdestinatio ha
 beat ratione dd qz habet in generali simi
 liter in speciali et hec ratio nota est diuine
 pscientie non nobis ratōne pdicta. **A**d il
 lud qd obicit de sacra scriptura q assignet be
 neplacituz p ratōne dd qz quis assignet p
 ratione et alia non exprimat non e eluded^o
 q non sit alia quia nō sunt omnia scripta s
 nobis vtilia vtile autē fuit scire q diuinum
 bnplacitū est causa et ratio vt discamus euz
 timere et nihil meritoz nobis attribuere
Ad illud quod obicit q non elegit quia
 puidit tales dd qz Aug² negat scdm qz ho
 est qz qz dicit causam non scdm qz dicit ra
 tionē qz quis diuina voluntas possit habe
 re ratōez ex qua dē agruenter opari tm non
 causam siue ratōz causalē cum sit causa cau
 sarū et maxime respectu voliti quod quidez
 est ex mera dei liberalitate vtpote est gra
 tia iustificas impium et p hoc patet seqns
 de statu. **A**d illud quod querit ppter quo
 rū pvisionē dd qz potest esse ppter pvisioz
 bonon vt aliquo modo sunt a libero arbit
 ppter quoz tm pvisionē nec scio determinate
 nec volo qre nec est ratio nisi agruitatis
Und et alia potest esse qz hec **A**d illud qd
 obicit de mundi creatōe dd qz non est simi
 le de mudū creatōe quia mundi creatio a di
 uina voluntate et bnplacito est tamqz a to
 ta causa. **E**t rursus p creatoz non psu pponit
 aliquid. **R**atōes vero ad opositu pbant qz
 diuina voluntas ratonabiliter facit qz habz

ratōe agruitatis ratōe voliti. et qz hoc ve-
rū est. idē dcedēde sunt. quāvis aliq̄ catū
possint habere calumpniā. tñ dclusio p̄nci-
palis non habz calumpniā. Nam Aug. dicit
hoc in libro retractōnū post omnes retracti-
ones. q̄ p̄ponit et elegit et reprobat veritate
certissima. et a nostris sensibz remotissima.
et quia a sensibz nostris est remotissima. iō
nullus debet ip̄am inquirere. qz in hac vita
non possumz puenire. et ideo in nostre itel-
ligentie insufficiētiā sermo de p̄destinatōe
claudendz est. vt obstruat omne os et sub-
ditus fiat omnis mūdus d̄ eo cuius iudicia
non sunt scrutabilia sed formidolosa silen-
tio veneranda.

Consequēt q̄tū ad scdm articulu
q̄rit de scdo. scz interminabilitate
diuine cognitōis. Et circa hoc q̄rū
tur duo. Primo qz dubiū habz p̄ cō-
patōez ad complexa. q̄ritur vtz deus agno-
scat res p̄ modū dplexionis. Secūdo querit
vtz enunciabilia siue que deus semel cogno-
scit semp cognoscat. **Q**uod autē agnoscat d̄s
p̄ modū dplexionis ond̄ it sic. Eandē rē quā
cognoscat sensus cognoscat itellectz. sed sen-
sus p̄ modū incōplexionis. itellectus vero p̄
modū cōplexionis. sed itellectz ē potētiōz
in cognoscēdo q̄ sensus. s̄o cognoscere p̄ mo-
dū dplexionis ē maioris potentie. sed omne
tale est d̄o attribuendū s̄o rē. **I**tem d̄rnter
significat res p̄ vocē incōplexā et p̄ dplexi-
onē. quia p̄ vocē incōplexā q̄tū ad esse sim-
pliciter. sed p̄ oratōem q̄tū ad esse tale vel
tale. s̄o cognoscat scdm complexionē. **I**tem
ordō vnus rei ad alterā cui diungit in re fa-
cit compositōz in cognitōe vel sermone com-
plexionē. Sed deus non tñ itelligit in se rez
ip̄az. sed etiā et in ordīe ad rem aliam cui
vnitur. ergo non solū p̄ modū simplicē sed cō-
positōis. **I**tem deus itelligit nostrz itel-
ligere et nostrz dicere. sed nos dicimus et in-
telligimz rem p̄ modū dplexionis. ergo de
hoc modo itelligit. **S**ed cōtra D̄o. de di-
no. Cognoscat dez omnia imaterialiter ma-
terialia. imptite p̄tita. vniformiter multa.
imutabiliter mutabilia. si ergo p̄tita cogno-
scat imptite. s̄o dposita p̄ modū simplicem.
sed modz simplicitatis et complexionis op-
ponunt. s̄o non cognoscat p̄ modū dplexionis.
Item cū itellectus cognoscat p̄ modū
dplexionis. aut modus ille est in re aut in in-
tellectu. non in re. qz cum sensus app̄ehen-
dat eandē rem app̄henderet eam p̄ modū
cōplexionis. ergo est in itellectu. sed omnis
talīs itellectz in quo est complexio realit̄
ē complexus et dpositus. sed diuinus itelle-
ctus non est huiō. s̄o rē. **I**tem si cogno-
scit res p̄ modū complexionis. cū modz diu-
ne cognitōis sit eo ceternis. ab eterno cog-
noscit p̄ modū dplexionis. s̄o dplexio fuit
ab eterno. ergo vere vel false. si vere. ergo
plura sunt vera ab eterno. si false. ergo plu-

ra sunt falsa ab eterno. **I**tem si agnoscat p̄
modū cōplexionis. cum eadē res modo vere
significet sub ratōe futuritōis. modo sub
ratōe p̄teritōis. modo ratōe p̄ntialitatis
ergo hijs omnibus modis deus cognoscat.
Sed contra. oia agnoscat vt p̄ntia. **V**nd̄ ij.
De vltio. Vnus dies apud deū sic mille anni.
s̄o s̄o nō agnoscat omibus hijs modis. **S**ed
d̄d qz agnoscere res p̄ modū dplexionis po-
test itelligi tripliciter. aut em̄ modz dplexio-
nis cadit circa rem. et sic est sensus. dez cog-
noscat res existere vel se habere p̄ modū cō-
plexionis siue dpositōis et h̄o ē v̄m. cognoscat
ei res cē sic sunt. **A**lio vt modz dplexionis
cadat c̄ca rē vt ē exp̄ssa p̄ itellectū nostrum
et tunc est sensus qz deus cognoscat res. nō
tñ vt sunt sed etiā vt itellectz exprimit. co-
gnoscat em̄ res et voces siue itellectus illas
signantes et hoc verū est. **T**erzio modo p̄t
itelligi vt modus dplexionis circa itelle-
ctum diuinū. et hoc modo falsū est. hoc ei
spectat ad itellectū qui itelligit multa et
multa que oportz dplexi. deus autē multa
itelligit vno et ita simplici modo. n̄o magis
est simplex itellectz eius itelligēdo vnū
q̄ multa. **V**nde itelligere multa p̄ modū
dplexionis nec est omnis virtutis nec omnis
impectionis. et ideo non ponit nec in cog-
nitione infima vt sensitiua. nec in cognitōe
sup̄ma vt in diuina. et fortassis non etiā est
in cognitōe sup̄ma ip̄ius aīe que dicit itelle-
ctiua put est in suo summo. cognoscat em̄ p̄
modū simplicis aspectus. ratōes pbantes
qz cognoscat p̄ modū dplexionis p̄cedūt sim-
primā et scdaz viam. ideo verū dcludunt. p̄t
primū ad quod iam solutū ē. **A**d illud qd
obicit qz complexio venit ab itellectu. d̄d
qz complexio dupliciter potest compari ad in-
tellectū. aut sicut ad causaz. aut sicut ad sub-
iectum. sicut ad subiectū in quo et que ifor-
mat et denomiāt. sic compari ad itellectū
humanū. a quo est complexio qui etiā dple-
ctit sicut ad causaz. sic compari ad itellectū
diuinū. nam itellectus diuinus cognoscat
dplexionē non circa se. sed circa nostrz itelli-
gere. qm̄ dplexio nō est ab itellectu nostro
nisi cocpante diuino in itelligēdo. **A**d il-
lud quod obicit qz si cognoscat res p̄ modū
dplexionis. quia tunc dplexiones sunt eter-
ne. d̄d qz ex primo vel scdo sensu non sequit̄
qz dplexiones sunt eterne. qz non ē dplexio
circa deū. sed bene sequit̄ qz veritas signifi-
cata p̄ aliq̄ dplexionē est eterna. sic veritas
huius. mundū esse futurū. tñ dpositio et cō-
plexio est ab itellectu nostro itelligente
illā veritatē eternā. **V**nde sicut vox tepalis
signat rem eternā. vt hoc nomē deus. nō tñ
sequit̄ qz sit eterna. sic multa enunciabilia si-
gnificāt veritatē eternā. nec tñ sunt eterna.
Ad illud quod obicit qz tunc cognoscat res
sub ratōe futuritōis et p̄teritōis. d̄d. sic
tactum est qz modus diuine cognitōis p̄t

☉

accipi scdm se. vel a pte cogniti. si a pte cog-
gniti. sic dicēdo qd omniō cognoscit rem esse
sicut est. et ita mutabilē esse et ita dposito
modo esse sicut est. et ita de omnibus. et sic
cognoscit rem pteritā eē pteritā. et futurā
esse futurā. et non pteritā et pntem. potest
item accipi a pte sui. et sic cum cognitio dei
sit omniō simplex omniō pns. omnia agno-
scit p modū simplicitatis et p modū pntia-
litatis. vnde qd dicit omnia sunt pntia apd
deū. hoc dictū est qrtū ad cognitionē in qua
nulla cadit successio. ideo nec nouū nec vetz
nec pteritū nec futurū. in actū autē cognitio-
nis angelice et humane cadit successio. et
ideo pteritū et futurū. et pterea non ita di-
cunt omnia pntia anime cognoscēti sicut dō
et hoc manifestū est. qz nunc eternitat. s qd
est semp pns complectit omnia temporalia.
et ideo patet quō sit intelligendū.

Secundo qrit vtz enūciabilia siue a-
plexa q deus semel agnoscat sp co-
gnoscat vel sciat. **U**t q sic videt
quia deus non cognoscit enūciabi-
le nisi ratōne veritatis. sed veritas enūciabi-
lis q semel fuit semp fuit. et est et erit. g^o e-
nunciabile quod semel cognoscit semp cog-
noscat. pbatio medie. omnis veritas complexi
fundat supra rem dplexā. sed eadē res pzo
est futura. postea ē pns. deinde pterita. et
vna et eadē. g^o vna et eadē veritas est in ea
scdm omnes hos modos. sed necē est q sit
semp sub aliqz horz modoz. g^o rē. **I**te h^o
ipm videt alia ratōe. qz qcumqz scit de2 scit
immutabiliter. alioquū cum scire dei sit suū eē
si mutaret suū scire. et esse. quod est impossi-
bile. sed omne qd habet immutabilitatē habz
sempiternitatē. quia si desinit mutat. g^o qd
deus semel cognoscit semp cognoscit. **I**te
quod scriptū est in illo libro deleri non pōt
sed deus cognoscit non aspiciendo extra. s
legendo in libro sue psciētie. ergo qd semel
cognoscit semp cognoscit. **P**ropterea patz
quia sup illud Exo. xxxij. Mut dele me deli-
bro tuo rē. glosa. securus hoc dicit. quia nō
delebit. et idem dicit sup ps. **I**tem quod
desinit vel pōit aliquo desinente de nēcīta-
te pendet ex illo. sed diuina cognitio nō de-
pendet ex veritate creanda. ergo qzuis enū-
ciabile desinat esse vtz. tñ deus non dñit
illud scire. et si hoc. ergo quod semel scit et
semp. **S**ed contra. sicut pscire habet se re-
spectu futuri vt futurū est. sic scire respectu
veri. si em actū scit actū est verum. sed dicit
magr deus desinit pscire rem. cum res de fu-
turo sit pns. ergo similē desinit scire. cū de
vero sit falsū. **I**tem sicut diuina acceptio
respicit bonitatē. ita visio veritatē. sed de2
desinit hominē acceptare cū perdit bonita-
tem. ergo desinit rem cognoscere siue enun-
ciabile cum pdit veritatē. **I**tem hoc ipsū
ōndit p impossibile. quia si quodcūqz enun-
ciabile sciunt modo scit. et sciunt xpz esse mo-

ritū. ergo et modo scit. sed quid qd scit est
vz. ergo xpz esse mortū est vz. qd ē con-
tra fidē. **I**tem si quid qd sciunt modo scit.
s3 aliqñ sciunt nō eē te cū nō eras. g^o scit te nō
esse et scit te esse. qz verū est. ergo scit simul
duo dtradictorie opposita. g^o duo dtradictō-
rie opposita sunt simul vera. quod falsū ē et
impossibile. **R**z dō qz scire dicit duplici-
vno modo put reflectit i se. et sic sensus est
iste scit hoc. id est habet cognitōz de hoc.
et hoc modo dō qz scire nihil agnotat a pte
sciti actuale. nec veritatē nec psciētiā. de2
em de omni enūciatiue habet pfectā cogni-
tōz vtz sit enūciatio pfecta et cōgrua. vtz
vera. et sic similia. **A**lio modo scire dicit h3m
qz est verbū pbereti cū et transit i actū ex.
et sic cognoscit veritatē in obiecto. tunc ergo
scire enunciabile aliquod idem est qz p care
ipm esse verum. **V**nde scio te sedere. hoc est
dicere non tm habeo cognitōz de hoc s3 etiā
cognosco ipm esse vz. primo mō scire im-
tat diuinū intelligere. scdo modo intellige-
re cum assensu. si ergo scire accipiat p imo^o
sic dico qz quid qd est et omne enūciabile et
omne quod sciunt adhuc scit. et habet cogni-
tionē d illo. quia de omni eo quod est et qd
potest esse habet cognitōz. nec sequit. scit h^o
ergo hoc est vz. imo est ibi dsequēs. **S**i au-
tē accipiat scire scdo modo put agnotat ve-
ritatē circa enunciabile sic fuerūt quidā qui
dicerēt qz desinit aliquid enūciabile scire. qz
posuerūt qz enunciabile quod ē vz. potest
esse falsū. **A**lij dixerūt dtrarum. quia po-
suerūt qz enunciabile quod semel vz. est sp
est vz. et ita semp scit. et vt meli2 pat eat
videnda est sua positio et ratio positionis.
Fuerūt q dixerūt qz albus alba albū cuz sint
tres voces et tres habeāt modos significan-
di. tū quia eandē significatōz iportāt. sunt
vnū nomē. p hunc modū dixerūt qz vntas
enūciabilis accipienda est non ex pte vocis
vel modi significandi sed r. i significate. sed
vna res est que primo est futura. deinde p
sens. tercio pterita. ergo enūciare rem hanc
primo esse futurā. deinde pntē. tercio pteri-
tā. non faciet diuersitatē enunciabiliū. sed
vocū. **R**ursus cū idē tēpus sit primo futurū
deinde pns. tercio pteritū tempus s3 qd ē
mensura rei quod significat p orationē quā-
uis esse vel fuisse vel fore dsignificēt tria tē-
pora. ratōe significati non diuersificāt enū-
ciabile sed variat solū a pte tempis signifi-
cati. vnde si dicaz semel fortes currit hodie
et cras dicā currit. cum hoc verbū det intel-
ligere aliud tempus. et ita aliā actionē enū-
ciabile non est idē. qrtūcūqz mutata signifi-
catōe. et quia retēta eadē significatōe. e nū-
ciabile semp est vz. et non est idem. nisi cū
eadē significatio retinet. ideo dixerūt qz il-
lud quod semel est verū semp est verum. et
ideo cum deus nihil obliuiscat. dicūt qz om-
ne enunciabile qd deus sciunt scit. et rñdēt

scit. om-
scit te
debet sic
scit te fuisse
quā pteritū
magr ad pntem
scire nō potest
pntem pntem
contra pntem qz
omnino pntem
vna contra d
veritate. et ra
da mortū bñ
mō qz qz
nōmā. **S**i dō
vz. legi. si g
vz. impōtē
nūciatōz lib
vntū nomen
vntū nomē m
finit nōm
p omni. et m
pntem nōm
vntū. sicut
patet qz male
qz congruit a
pntem. quā
modū se habē
ti et futurū
patet de nēcī
esse nōmā
nōmā. vlti m
vntū hominē
non significat
mōmā sicut
mōmā sicut
et sicut homi
sit aliqz nomē
pntem pntem
pntem pntem
non habet aliā
vntū enūciabi-
tē pntem
tēpe pntem
ciabile quod p
ergo scit te
bile scit illū
nulla facta m
mōmā. **I**tem
pntem non dñit
quod obit
pntem et futurū
vntū ad vntū
ctum et modū
modus essent
sicut modū
Item quod
mōmā. **I**tem
vntū. qz nulla
vntū. dñit scit
vntū. **I**tem
vntū. **I**tem
vntū.

7

illi ratio. omne enunciabile quod scit scit
 sed scit te nascitur vel te esse ergo zc. non
 debet sic inferri. ergo scit te esse. sed sic. 8o
 scit te fuisse. **A**lter est ibi figura dictiois
 quia pcedit ab pemptitate i modo signifi
 cadi ad pemptitate rei. et hoc modo solunt
 magr. et ista fuit opinio nominaliu qui dicti
 sunt noiales. quia fundabat positoez sua su
 per nominis vnitatē. **S**ed ista fuit positio
 contra phm qui dicit in pdicamentis qz ea
 dem oratio primo est vera postea falsa. Fuit
 etiā contra amunē opmionē. fuit etiā cōtra
 veritatē. et ratio huius ē. quia nec bonū fū
 damentū hnt. nec bonā adaptatōez. primo
 em si querat. vtz albus alba album sint tria
 nomia. Rndendū est. aut loqris gramatice
 aut logice. si gramatice cū gramaticz. **A**nde
 ret impositōez nomis et modū pncipale sig
 nificandi i substantiā cum qualitate sic dicit
 vñū nomen esse. Si logice. cū logicus adide
 ret nomē in qrtum est vox expsiua. Vñd dif
 finit nomē verbū et orationē p vocē tam qz
 p genus. et multiplicato supiori necē ē mul
 tiplicari inferius si sunt multe voces signifi
 cative. sunt de nēitate multa nomia. et iō
 patet qz male accipiebāt nomis vnitatē hm
 qz congruit ad ppositū. **M**ala etiā fuit ada
 ptatio. quia enunciabile non significat rē. s;
 modū se habendi. et tñ p verbū pntis pteri
 ti et futuri signat res alio modo se habere.
 patet de nēitate qz aliud enūciabile est. te
 esse nascitur. et te esse natū. **R**ursus defie
 ciēbāt i vltimo. qz sicut homo non significat
 istū hominē vel illū. sic verbū pntis tempis
 non sigcat illud vel illud pns. sed pns in co
 muni siue copulat vel significat. et inde est
 qz sicut homo non habet aliā significatōz nē
 est aliud nomen nec equiuocū. si modo sup
 ponat p petro. modo p conrado. sic nē vbu
 pntis tempis siue pnucciat hodie siue cras
 non habet aliā sigcatōz. et ideo nō facit ali
 ud enunciabile. **E**t pterea patet qz quo cūz
 tempe pferat te esse nascitur. qz idē ē enū
 ciabile quod pzi2 fuit vtz modo falsuz. hm
 ergo qz scire cognoscat veritatē circa enūcia
 bile scitur illud quod scit et modo nō scit
 nulla facta mutatōe in dei scientia sed soluz
 in cognotato. **C**oncedendū qz in scda acce
 ptione non omne quod scit semp scit. **A**d il
 lud quod obicitur qz veritas est vna i pnti
 pterito et futuro. dd qz qzuis sit reducibi
 lis ad vnā rei veritatē sicut accns ad subie
 ctum. et modus essendi ad entitatē. tñ cūz
 modus essendi habeat suā veritatē. et tres
 sunt modi essendi. ideo tres sunt veritates.
Ad illud quod obicit de indebitate et i
 mutabilitate et independētia. dd qz iam so
 lutū ē. qz nulla fit trāsmutatio in dei dgni
 tōe nē dfinit scire enūciabile. ppter mutatōz
 in se sed in cognotato.

In ista pte sunt dubitatōnes circa
 lrām. Et primo de hoc quod dicit

magr. **O**pinati tñ sunt quidā deum ideo ele
 gisse iacob qua talē esse psciunt zc. **V**idēt qz
 ista positio non sit opinio. sed heresis mani
 festa. qz qui hoc ponit. ponit gratiaz homi
 non gratis sed ex meritis dari a deo. et iste
 est error pessimus. scz error pelagij. **R**o dd
 qz ratio potest dicere causam meritoria. vel
 ratōez dgrutatis. si dicat causaz meritoriaz
 si quāun prima fronte non dicat errorē. tñ
 ad ipam sequit error. si vero dicat ratōez cō
 grutatis. sic non dicit errorē. sed tñ temeri
 tatē quādā habet. qz occulto dei pundo ni
 tiē reddere ratōez. et idō vtroqz modo erat
 digna retractione. **I**tem qritur de illo vbo
 Apli quod dicit Aug. relique p electionez
 gratie salue fient. in qua habitudinē dstrua
 tur ille genitiuz. qz gratia nec videt eligē
 nec electa. et iten gratia est solū ex tempore
 ergo et electio. **R**o dd. qz si intelligat d ele
 ctione tempali. tunc electio gratie dicit. qz
 fit p gratiā. si autē de eterna sic dicit electō
 non vt gratia dicat habitū. sed vt dstruatuz
 sicut genitiuz ex vi declaratōis essencie. vñ
 dicit electio gratie. id est gratuita que me
 rita non dñderat. **E**t si obicit qz vnus geni
 tiuus non dstruit ex illa vi. dd. qz vñ ē nisi
 habeat veritatē duoz. vñdē bñ dicit vir san
 gumis et homo auctoritatis. similit electio
 gratie dicit. id est gratuite bonitatis. **I**te
 qrit de hoc quod dicit. qz pcedit aliquid in
 pētōibus quo digni efficiant iustificatōne.
Vidēt em falsuz dicere. qz peccator an iusti
 ficatōez manet in peccato. et qz dū ē in pētō
 est indignuz pane quo vescit. sic dicit aucto
 ritas. et etiā ipa vita vtrputa dei mimic2 8o
 zc. **R**o dd qz ad verbum illud Aug. retrac
 ctatu est et retractatū intelligit in pfata re
 tractione. que ponit pcedēte capitlō aut di
 gnitas ibi tñ valet qrtū congruitas soluz. et
 multe pnt esse dgrutates i peccatoribz ad
 gratiā gratū facientē p multiplicatō gratiā g
 tis data. **I**tem querit de hoc qd dicit mgr
 qz deus autē pscire futura desinit cum futu
 ra esse desinit. **V**idēt em falsuz dicere. quia
 pscientia dicit quid eternū. sed nullū eter
 nū desinit esse. ergo nec psciens desinit psci
 re. **I**tem Rich. dicit qz quatuor sunt dñma
 tiones. quia qddam est quod habz pncipiū
 et finem. qddam quod caret pncipio et fi
 ne. qddam quod habz pncipiū et non finē
 vt anima. quartū qd habz finē et nō pncipiū
 est impossibile. Quod em caret pncipio non
 habet esse aliūde. quod autē tale est seipo ē
 ergo est omnio imutabile. 8o non potest de
 finere. si ergo pscire car et pncipio. necē est
 qz careat fine. **R**o dd qz absqz dubio magr
 bñ dicit qz de2 desinit aliqua pscire cū fiat
 pntia. si em psciebant qz futura. et iam desi
 nūt esse futura. constans est qz desinūt pre
 sciri. nō ratōe eius quod est scire. sed ratōe
 ppositionis. **A**d illud ergo quod obicitur
 de eterno. dd qz aliquod nomen pure et nuz

importat. Aliquod vero nomen importat eternum
agnoscendo temporale. hoc nomen deus pure eternum im-
portat. hoc vocabulum presens dicit eternum co-
gnoscendo temporale. **S**ecundum hoc notandum quod
quodam agnoscant temporale ut ens in actu. et
quia tale temporale esse potest. et desinere potest
ideo tales actus circa deum dicuntur habere in-
itium et terminum. ut puta si dicatur deus deservat
hanc rem. deservare dicit essentiam agnoscendo
actu effectum. id incipit et desinit deservare.
Quodam cognoscant temporale ut non ens actu
ens tamen in potentia siue futurum. et quoniam temporale non
potest incipere esse non ens. siue esse futurum ante
quod sit. sed potest desinere non ens. cum inci-
pit esse ens. desinere esse futurum cum incipit
esse presens. hinc est quod prescientia dei respectu creati
dicitur desinere sed nunquam incipere. et desinit ra-
tione temporalis non desinens sed incipiens.
Et ex hoc patet illud Rich. quod cum deus desi-
nit presens. non significat quod aliquid ens desinat
sed solum quod aliquid incipiat. et sic patet illud

Vnde de omnipotentia dei agendum est.
Supra egit magister de scientia divina
hic agit de potentia. et quod potentia
tripliciter considerat. scilicet quantum
ad quidditatem possibilem. et quantum ad quanti-
tatem. et quantum ad modum operandi. ideo hec
pars tres continet partes siue tres distinctiones.
In prima determinat magister de potentia in co-
mparatione ad possiblem que potest. In secunda de-
terminat de potentia quantum ad quantitatem omnium
eius imensitatem. infra. dist. xliij. Quodam tamen de suo
sensu gloriantes. In tertia determinat de ipsa
quantum ad modum. infra. dist. xliij. Nunc illud
restat discutiendum utrum melius est. Prima pars
que continet partem distinctioem habet quatuor
partes. In prima magister ostendit quod dei potentia
est omnipotentia. quod est respectu omnium possible-
m que possibile est esse. In secunda remouit illa
possiblem que posse non est potentie ibi. cap. ij.
Si querit quomodo omnia posse dicatur. In tertia po-
nit signa que attestant diuine potentie. ibi.
Sic diligenter considerantibus omnipotentiam
eius est. In quarta magister alias rationes omipo-
tentie docet ad predictam reducere. ibi. Ex qui-
busdam auctoritatibus tradit id est. et in primo
ponit auctoritates. deinde docet eas expo-
nere. et hoc ibi. sed ad hoc potest dici quod Augustinus est.

Intelligentiam huius distinctioem
quatuor quoniam. Primo utrum deus pos-
sit aliquid aliud a se. Secundo da-
to quod possit. quoniam utrum possit in esse quod
alij agenti est possibile. Tercio utrum diuina
potentia se extendat ad omne illud quod alij
agenti est impossibile. Quarto utrum possibile
dicatur aliquid simpliciter secundum causas superio-
res siue potentia diuina. vel secundum inferiores
vel secundum potentiam creatam. **Q**uod autem non possit
deus aliud a se ostendit sic. omnis potentia que
agit in aliud a substantia in qua est vel cuius
est egreditur ab illa substantia. potentia enim non
operatur nisi ubi est. si ergo diuina substantia ope-

rat. operatur per suam potentiam in aliquid aliud a
se. potentia eius incipit esse vel fieri in alio.
ergo egreditur a substantia. sed omnis poten-
tia que egreditur a substantia. elongatur a sub-
stantia et omnis potentia distans a substantia repugnat
simplicitati. cum ergo hoc sit impossibile in deo
videtur quod deus non agat in aliud a se. **I**tem omnis poten-
tia cuius opus est in aliud. habet dependen-
tiam ab illo. probatio. opus enim quod transit in ma-
teriam subiectam aliquo modo pendet ex illa. sed po-
tentia pendet ex eodem ex quo pendet actus
quod perficitur per actum. ergo si potentia diuina est in
aliud habet dependentiam. **I**tem omnis po-
tentia que est in aliquid quod non semper est diuin-
ctum suo actui habet indigentiam. non enim est per-
fecta nisi quando agit. et non agit nisi cum obie-
ctum est presens. ergo quando non est semper presens est
incompleta. hoc autem repugnat potentie diui-
ne. ergo est. **I**tem in deo idem est posse et esse. sed
deus non est aliud a se. ergo non potest in aliud
a se. Si tu dicas quod potentia cognoscatur sed non
essentia. Contra deus potest aliquid facere
quod nec est nec fuit nec erit. ergo nichil cogno-
scit. Si tu dicas quod cognoscit quod est in poten-
tia. sed potentia dei non est aliud quam deus et
quod est in deo. ergo et nichil aliud cognoscit.
Sed contra bonum est diffusiuum sui. sed diffu-
sio secundum quod huiusmodi est in aliud. ergo bonum secundum quod
bonum potest in aliud. aut ergo secundum quod potentiam
suam. aut alienam. si secundum alienam. ergo non est per-
fecte bonum cum non habeat actum bonum per se. si
propter potentiam suam. ergo bonum secundum quod bonum
potest in aliud. sed deus est summe bonus.
ergo est. **I**tem omnis perfectio creature est in hoc
quod possit aliud a se producere. si ergo omne quod
perfectio est deo est attribuendum. potentia
producendi aliud deo est attribuenda. **I**tem
si nihil aliud a se potest. ergo nulli alij a se
potest. ergo nec aliquid deo subest. ergo a nul-
lo est colendus. a nullo est adorandus. et ni-
hil ab ipso omnino est querendum. quod est summum
inconueniens secundum omnes. **I**tem si nihil potest
aliud. ergo nihil est ad ipsum neque propter ipsum
sed bonitas est in rebus. et ordo per relationem
ipsum ad summum bonum a quo est omne bonum
ergo secundum hoc nulla res est bona neque ordi-
nata in vniuerso. hoc autem est summum incon-
ueniens. ergo necesse est ponere quod possit in aliud
a se. prima ratio est manifesta. **V**nde illud enim
solum stat ultima resolutio in redeundo in quo
est prima origo in exeundo ut manifestum est.
Bonum ad hoc intelligendum. notandum est quod
posse aliud siue in aliud a se hoc est duplici-
ter. aut in aliud sic in distinctum secundum essen-
tiam. et remotum secundum distantiam. quod impossibile est
duo contraria esse in eodem subiecto. et hoc modo
posse in aliud est per egressum potentie a sub-
stantia et idem est ibi elongatio et distantia. et quod elo-
gatur a sua substantia. ideo pendet a substantia in qua agit
et ideo est ibi dependentia. et quod distantia et
dependentia. ideo imperfectio et indigentia
hoc modo posse in aliud deo non competi-

ppter tres adcoēs p̄dictas sicut oñsum est.
 qz repugnat diuie potētie que sunt. distan
 tia. dependētia. et indigentia. Alio modo
 posse in aliud d̄i sicut in diuisiōe s̄m forma
 et essētia. nō tñ in remotū s̄m aliquā distā
 tiā. qz diuina essētia dum opat̄ intime est
 in illo. et hoc mō n̄ ponit distantiā nec de
 pendentia nec indigentia. cum em̄ diuina
 essētia sit omni p̄fectōe p̄fecta. et potētia
 eius sit oimoda. in diuisione in diuisa a nul
 lo alio dependet. nullo alio indiget. hoc ḡo
 modo ponendū qz deus potest in aliud a se
 siue aliud a se. Ex hijs patet primo obiectū
 qd̄ em̄ obicit. potētia q̄ est i aliud. egrediē
 ab agente in passum. d̄d qz hoc veruz est vbi
 agens in aliud non est in illo s̄m veritatez.
 vbi aut̄ est. omniō nulla n̄citas est egredi
 endi. **Ad** illud quod obicit qz potētia que
 est in aliud. pendet ex illo. d̄d qz h̄o veruz est
 de illo cuius actio est in aliud tanq̄ i sustē
 tans. diuina autē potētia nō indiget alio su
 stētate. qd̄ p̄ qz n̄ indiget materia subiecta. s̄
 facit ex nichilo. et ratio huius est. quia cum
 potētia est omniō in d̄ns. et ab essētia et
 actu. sicut essētia non indiget sustētate. sic
 nec potētia. **Ad** illud quod obicit qz potē
 tia que est in aliud. habet p̄fectōis indigen
 tiā. d̄d qz potētia agens in aliud ē duplex
 q̄daz q̄ est suus act̄. et talis nihil plus habz
 qñ agit in aliud qñ qñ non agit. et hoc nullo
 mō indiget. et talis est potētia diuina. p̄p̄
 summa simplicitatē. **Alia** ē potētia agens
 in aliud p̄ actū a se d̄ntem. talis plus habz
 qñ agit qñ qñ non agit. et talis est q̄ habz in
 digentia aliquo mō. vt i potētia creata. n̄
 sic est de potētia diuina. et ido q̄uis sit in
 aliud quod non semp est p̄ns. ppter hoc tñ
 nec indigens est n̄c m̄cōpleta. **Ad** vltimuz
 d̄d qz potētia agnotat possibile. et possibi
 le ampliā ad ens et ad non ens. et sic possi
 bile ampliā. ita et diuersitas cognotati. et
 ido non tñ dicit̄ posse in aliud. qz potest in
 aliud qd̄ ē. s̄ qz potest i aliud qd̄ potest eē
 deus autē a se n̄ potest eē aliud. id̄ p̄ illud
Secūdo q̄rit̄. vtz deus possit i cōmē
 aliud in quod potest omne agens
 creatū. Et qz sic videt̄. qui em̄ omne
 dicit̄. nihil excipit. sed non tñ di
 rimz et credimz deū potentē. sed deū oīpo
 tentē. et ḡo r̄. **Item** qz de2 est omniā ens
 ideo scit omia q̄cumqz scit ali2 sciēs. Si eniz
 aliquis sciret aliqd̄ quod nō sciret de2. deus
 nō diceret̄ omniā sciēs. ḡo pari ratōe non dice
 ret̄ omnipotens. nisi posset omne qd̄ potest
 omnis ali2. **Item** deus non dicit̄ oīvolens
 qz non vult omia que alij volūt. ḡo pari ra
 tōe si non posset omia que alij p̄nt. non esset
 omipotēs. **Item** omne esse est a primo eē. ḡo
 omne posse est a primo posse. ḡo omnis potē
 tia potest quod qd̄ potest ppter diuinā potē
 tiā. sed ppter quod vnūqd̄qz et illud magis.
 ḡo r̄. **Sed** extra. aliq̄ creatura potest omia

recipe corporaliter. vt materia. aliqua poten
 tia potest omia recipe spiritalit̄. vt spūs ra
 tionalis creatus. sed de2 nihil potest recipe
 ḡo non potest omne quod potest aliud a se
 Si dicas qz non est possibile. sed impossibile
Contra. nulla impotētia ē a deo siue a po
 tentia diuina. ḡo s̄m hoc potētia materie si
 ue anime non esset a deo. **Item** homo p̄t
 pati miserā siue sustinere penā. de2 non po
 test pati. ḡo r̄. **Si** dicas qz illud est impos
 sibile. **Contra.** nullū opus vtutis ē impos
 sibile. s̄ sustinere est opus fortitudis q̄ p̄p̄
 sine est vtus. ḡo r̄. **Item** homo potest pec
 care. deus autē nō potest. ḡo r̄. qz si potest
 peccare. potest esse mal2. qd̄ est in cōueniens
Si dicas qz hoc posse non est possibile.
Contra. Aug. de ci. dei. Melior est natura q̄
 potest peccare q̄ que nō potest peccare. ḡo
 posse peccare spectat ad voluntatem et p̄fe
 ctionē nature. ḡo non dicit̄ impotētiā. **Item**
 homo potest currere et amedere. de2 hoc n̄
 potest. ḡo r̄. **Si** dicas qz hoc est impossi
 bile. **Contra.** omne illud quod dicit̄ potētiā
 est a potētia q̄ vere est potētia. s̄ currere
 et amedere n̄ dicit̄ act̄ p̄uatiōis. s̄ positio
 ḡo sunt a p̄n̄ i q̄tū potens est. n̄ in q̄tū im
 potens. ḡo manifestū r̄. **Item** qz sicut dicit̄
 phis in phica prima. qdam sunt q̄ dicit̄ po
 tentiā q̄tū ad modū dicendi. dicit̄ tñ im
 potētiā a pte rei. vt posse mori. posse corru
 pi. ppter hoc intelligendū. qz qdam sunt q̄
 posse est possibile simplicit̄ et p̄fecte vt pos
 se intelligere diligere. et opari. **Quedā** sunt
 q̄ posse est possibile. tñ imp̄fecte. vt currere
 et ambulare. isti em̄ actus dicit̄ simul act̄
 et passionē siue defectū in agente. **Quedā** q̄
 posse simplicit̄ est impossibile vt p̄uatiōes
 vt posse peccare deficere. loq̄ndo de hijs ra
 tione p̄uatiōis. s̄m hoc intelligendū qz cuz
 p̄n̄ dei ē p̄fectissima. illa p̄t deus p se et
 i se q̄ sunt p̄ne simplicit̄. vt intelligere et op
 arī. illa vero q̄ sunt imp̄fecte potētie. p̄t
 quidē non in se sed p se. p se potest ex hoc qz
 est ibi p̄fectōis et possibile. in se nō potest
 ppter illud qd̄ est ibi impossibile et imp̄fe
 ctionis q̄ in eo non cadūt. illa autē que sunt
 simplicit̄ impossibile. nec potest in se n̄c po
 test p se. p se non potest. qz nihil est a deo
 quod non sit a deo p se et imediate. h̄o autē
 quod ē defectus non potest esse in deo n̄c a
 deo. qz deus non deficit in essendo n̄c i agē
 do. **Si** ergo q̄rat̄. vtz deus possit omne quod
 potest aliud agens. **R̄ndendū** ē non simplici
 ter sed cum determinatōe scz quod potest om
 ne quod est possibile. et in se potest omne qd̄
 est possibile simplicit̄. in alio potest quod ē
 possibile imp̄fecte. nec in se nec in alio. qd̄ ē
 omimode impossibile. et hoc ip̄o dicit̄ oīpo
 tens. qz potētia eius ad omnia sufficit. et
 in nullo deficit. **Ad** illud ergo qd̄ obicit̄.
 qz non potest recipe res. nec rez similiudi
 nes. d̄d ad hoc et ad oia de quibus obicit̄ qz

Secūdo q̄rit̄. vtz deus possit i cōmē
 aliud in quod potest omne agens
 creatū. Et qz sic videt̄. qui em̄ omne
 dicit̄. nihil excipit. sed non tñ di
 rimz et credimz deū potentē. sed deū oīpo
 tentē. et ḡo r̄. **Item** qz de2 est omniā ens
 ideo scit omia q̄cumqz scit ali2 sciēs. Si eniz
 aliquis sciret aliqd̄ quod nō sciret de2. deus
 nō diceret̄ omniā sciēs. ḡo pari ratōe non dice
 ret̄ omnipotens. nisi posset omne qd̄ potest
 omnis ali2. **Item** deus non dicit̄ oīvolens
 qz non vult omia que alij volūt. ḡo pari ra
 tōe si non posset omia que alij p̄nt. non esset
 omipotēs. **Item** omne esse est a primo eē. ḡo
 omne posse est a primo posse. ḡo omnis potē
 tia potest quod qd̄ potest ppter diuinā potē
 tiā. sed ppter quod vnūqd̄qz et illud magis.
 ḡo r̄. **Sed** extra. aliq̄ creatura potest omia

De

illa posse non est possibile perfecte. sicut h^o in
telligendū q^d est potentia omnino sufficiens
et actiua vt potētia pducēdi res. et est po-
tentia pure passiuā vt pōn suscipiēdi. et est
potentia defectiua vt pōn peccadi. et ē po-
tentia p̄tim actiua. p̄tim passiuā vt pōn am-
bulandi. et potētia p̄tim actiua et p̄tim de-
fectiua vt potentia suscipiēdi penam. et
potentia partim passiuā et partim defecti-
ua vt potentia moriēdi. d^o g^o q^d nihil ho-
rū in se potest deus. q̄uis em̄ sunt potētie
alicui². derogāt tñ pfectōi potētie. nec est
simile de sc̄ia. quā sc̄itū non diminuit d^e ra-
tōne sc̄iētie. sicut possibile de ratōne potētie
q^d sc̄itū non causat a sc̄ia. sicut possibile a po-
tētia. Ad illud tñ q^d dicit de pōn peccā-
di. intelligendū q^d si peccare dicat effectus
cum deformitate. siue actū. sic non tñ dicit
potentiā defectiuā sed actiua ratōne actus
substrati. et sic dicit nobilitatē. si ratōne de-
formitatis sic dicit simpliciter defectū quo
cūq^d tñ mō dicit. q^d sp̄ deernit defectū. nul-
lo modo uenit deo.

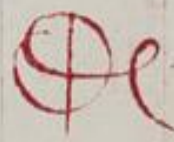
Quercio querit. vtrū diuina potentia
se extendat ad omne illud q^d alijs e-
tiā est impossibile. et q^d sic. videt.
dicit em̄ aliquid impossibile ppter
nature ordiatōez. vt de celo fieri videntem
aliquid ppter pteritionē. vt te non fuisse ex q^d
fuit. Tercio ppter oppositōez vt idē eē nigrū
et albu. primū est impossibile h̄m natura. s̄-
cōd m̄ h̄m temp² siue p accēs. terciū potest
dici impossibile h̄m disciplinā. q^d omnis sc̄i-
entia supponit illud p̄cipiū. q^d opposita n̄
sunt simul vā de eodē. ond̄it ergo q^d de2 pos-
sit omne tale impossibile Luc. i. Non erit im-
possibile apud deū omne v̄bū. sed om̄ia d̄m
git hoc v̄bo dicere. g^o nullū tale ē impossibile
apud deū. Item Ephe. iij. Ei autē que pōt
facere sup quā possum² intelligere. g^o pōt
deus plura facere q^d possit intellect² finge-
re. s̄ potest figere omē impossibile q^d potest
enūciare. g^o et de2 potest illud facere. Itē
Philarius. pfecte potestatis ē id natura pos-
se facientis quod potest signare h̄mo d̄i cen-
tis. Item Basili². plus potest de2 facere
q^d tu potes intelligere. g^o p auctoritates ca-
nonis et sanctorū. videt q^d de2 possit omne
impossibile. Item ratōe videt. q^d illud est
potenti² cui nihil omnino est impossibile. q^d
cui aliquid est impossibile. sed de2 est poten-
tissimus in summo. g^o nihil omnino est ei im-
possibile. Item si aliquid impossibile non
est deo. nō ē deo possibile. aut hoc ppter p̄-
uationē. aut ppter positionē. si ppter p̄-
uationē. Contra. nulla maior p̄uatio q^d oīo
non entis. sed deus de nihilo facit aliquid.
non g^o ppter p̄uatōez. si ppter positionē.
g^o videt q^d aliquid sit q^d non subiaceat di-
uine potētie. q^d et ei non obediat. g^o poten-
tia dei habet resistēs. Itē ond̄it specialit̄
q^d possit impossibile h̄m naturā. vt de trūco

facere vitulū. q^d plus distat non ens ab en-
te. q^d vnū ens ab alio. sed deus de non en-
te facit ens. ergo de vno ente potest facere
aliud. Item q^d possit impossibile secundū
tempus. videtur. quia illud est impossibile
per accēs. et q^d nullam ponit resistantiam
q^d n̄ ē. g^o si de2 potest impossibile p se. et q^d
habet resistantiā. cū illud sit magis impossi-
bile. g^o potest impossibile p accēs. Itē q^d
possit impossibile sc̄d̄m disciplinā. videt. q^d
plus distat creator a creatura q^d vnū ens
creatū ab alio. sed de2 potuit facere q^d crea-
tura vniret̄ i eadē p̄positasi simplicissima. g^o
multo forti² q^d opposita simul sunt in eodem
vt q^d aliquod sit simul albu et nigrū. et hoc
videt factū eē in xp̄o. q^d vnus et idē erat
eternus et temporalis. possibilis et impossi-
bilis. visibilis et invisibilis. et de alijs. Itē
de2 fecit virginē parere q^d ē impossibile h̄m
naturā. q^d pōn nature nullo mō est ad hoc.
et est ibi in potentia h̄m disciplinā. q^d simul
sunt opposita vera de eodē. et q^d est maius
impossibile q^d impossibile h̄m accēs. s̄z corru-
ptā integrare siue fieri virginē. magis em̄ vi-
det p̄tus incōpossibilis v̄gm̄itati q^d coit². g^o
Itē Sed dicit q^d deus non possit impossi-
bile h̄m naturā. videt Aug^o. dicere in li^o d^e vā
innocētia. deus inqt̄ ita est omnipotens vt
nunq^d ratōis siue instituta euellet. g^o si ali-
quid est impossibile h̄m institutiōez nature.
simpliciter i deo impossibile. Itē ratōe videt
q^d deus non potest facere d̄tra ordinē ratio-
nis recte. vt pote mētiri et d̄si milia. g^o nō po-
test facere d̄tra institutiōez nature ordinate
g^o non potest impossibile h̄m naturā. Itē
q^d nō possit impossibile p accēs. Tercio. cū ce-
tera possit deus. non potest de corrupta fa-
cere virginē. sed distat q^d hoc non dicit q^d n̄
possit reparare claustra. sed q^d eā que corrup-
ta est impossibile ē non fuisse corruptā. g^o Itē
Aug^o. in ij. li^o d̄tra faustū ha ne sen-
tentiā quā dicim² p̄teritā fuisse. deus falsū
facere nō potest. et ratōez reddat. si em̄ hoc
faceret hoc eēt facere vt ea que vera sunt eo
ip̄o q^d vera sunt essent falsa. et ita eēt d̄tra-
rius veritati. Item q^d non possit impossibile
h̄m disciplinā s̄z vt duo opposita sint simul
in eodē. videt. q^d sicut se h̄nt opposita ad
vniōnē. ita vnita ad diuisionē. sed de2 non
potest facere q^d duo et tria n̄ sunt quib². q^d
sicut dicit Aug^o. quod est verū veritate q^d nō
incipit nec desinit. g^o pari ratōe non potest
facere q^d opposita sint simul vera. Itē de2
nō potest facere d̄tra veritatē em̄ iusticie. ij.
Thi. ij. p̄fidelis p̄manet negare seip̄m non
potest. g^o nō potest facere d̄tra ordinē sapi-
entie. sed adfunderē opposita est facere d̄tra
ordinē sapientie. g^o Itē ad p̄dicatōz in-
telligentiā. notandū q^d nos iudicim² aliqd̄
impossibile q̄tuoz causis. Vno p̄ limitatōez na-
turalis potētie vt de trūco fieri vitulū. et v-
ginē parere. mulier em̄ sine semie nō potest

...na p...
...ta ppter co...
...loz ratur...
...otertez...
...dicit imp...
...tiō. sed p...
...ne duo coz...
...m d̄uicifis...
...lo mō possi...
...dicit op̄pō...
...fract̄ in fact...
...ora se d̄l...
...bile ppter...
...om̄i op̄pō...
...ve p̄teritā...
...a q̄ m̄ellig...
...del in ratōe...
...modo. Vno...
...et eūcaristia...
...facere nō em̄...
...Vno q̄ iust...
...facere q^d nō...
...deco qd̄ fac...
...Itē om̄ia d̄...
...est nihil face...
...tomo dicit̄...
...nitas etern...
...ti gratia vt...
...idē h̄t ip̄a...
...est. mdicat̄...
...le. fiat et hoc...
...argumentat̄...
...possibile. d̄...
...le p̄t̄ (m̄t...
...nell̄ q̄m̄ q^d...
...q̄iul̄ p̄termi...
...et vdo supra...
...quoz vtrāq^d...
...qd̄ ē impossi...
...fuerit. et qd̄...
...ne non potest...
...q^d illud possit...
...test. q^d illud ē...
...ne sapientie po...
...tens vt nihil p...
...tū et nō d̄cor...
...filiū non p̄ce...
...Itē h̄m̄ q^d imp...
...fiele ppter...
...p̄p̄oio de p̄ce...
...fand̄at supra...
...incipiat eē vera...
...e p̄centū. g^o p̄...
...Itē om̄i creat...
...ente potest̄ illud...
...dis potest̄ facere...
...Itē itē. cū duo b...
...quod aut nihil. s̄...
...ne nihil. d̄icō q^d...
...penita et q^d non...
...entū. quod man...
...p̄uastōez om̄i...

concipe naturalit. ¶ Item ptus clausa por
ta ppter corpulentia non potest exire. simi
liter natura statim non potest truncu in vitulu
convertere cu habeat potetia limitata. Secundo
dicit impossibile non ppter limitatoz potetie
sed ppter limitatoz nostre intelligentie
vt duo corpa esse i eodē loco. vel idē corpa
in diuersis. vel manus in minori loco. qz nul
lo mo possumus cape cu nostra imaginatio sp
dicat oppositu. Vnde etiā qn dicat deus sic
facit in sacramēto altaris. necesse est vt ratio
extra se eleuet vt credat. Tercio dicit impossi
bile ppter prauationē omnis existentie h̄m
omne apationē scz principij medij et ultimi.
vt pteritū non fuisse pteritū. Omnis oipotē
tia q̄ intelligit aliquid facere. respicit ens.
vel in ratōe principij. vel termini. vel utroqz
modo. Vnde de ente potest facere non ens
et eēuerso. et de vno aliud. sed de nō ente
facere nō ens h̄o nulli omnino potetie est.
Vnde q̄uis deus de omni ente creato possit
facere qz non sit. siue de ratōe siue de re. tū
de eo qd̄ fuit et non ē facere qz non fuerit.
h̄o omnino deo est impossibile. qz hoc facere
est nihil facere sicut iā meliū patebit. Quar
to mo dicit impossibile h̄m illustrationē ve
ritatis eterne. et ordinē diuine sapie. vt ver
bi gratia vt duo opposita insunt eodē et h̄m
idē. hec ipa veritas eterna eo ipso qz veritas
est. indicat et illustrat et iudicat impossi
bile. sicut et hec duo et tria nō eē quāqz. qn̄ ḡo
argumentat. vtz deo sit possibile omne im
possibile. d̄ de impossibili qz est impossi
bile ppter limitationē potetie. vel ppter limitatoz
intelligētie quod deo est possibile ppter h̄o
qz eius potentia non ē limitata sed infinita.
et ideo supra naturā et intelli gētiaz potest
quāqz vtraqz ē artata. illud autē impossibile
qd̄ ē impossibile ppter prauatoz omnis exi
stentie. et qd̄ ppter illustratoz veritatis eter
ne non potest oino. Primū quidē nō potest
qz illud posse est nihil posse. Secūdo non po
test. qz illud est posse inordinate extra ordi
nē sapientie posse. Et qn̄ deus sic est omipo
tens vt nihil possit nisi quod deoz suā potetie
et nō deordinat sapiam. ideo hec impos
sibilia non potest. Sed obicit aliq̄s qz illd̄
est flm̄. scz qz impossibile p accns sit impos
sibile ppter prauationē omnis existentie. nam
ppositio de pterito est va. et veritas illa nō
fundat supra nihil n̄ sup ens increatū cum
incipiat eē vera. ḡo supra ens creatū. et illd̄
ē pteritū. ḡo pteritū dicit aliq̄o modo ens
sed omne creatū q̄tu mēqz habeat par de
ente potest illud amittere si deus velit. ḡo
d̄s potest facere qz illud qd̄ fuit. n̄ fuerit.
et itēz cū dico hoc eē pteritū. aut dico ali
quid aut nihil. si aliquid. ḡo n̄sio nulla. si
aut nihil. dico qz potest dici qz chymera sit
pterita et qz non pteritū qd̄ nihil est sit pte
ritū. quod manifeste flm̄ est. non ergo di
cit prauatoz omnis exntie. et illud non vi

det subtrahere qui subiaceat potentie diui
ne. nā futurū non dicit ens et tū de2 potest
facere qz futurū h̄m veritatē nunq̄ sit futu
rum. similiter non pns nihil dicit entitatis
et deus potest facere qz illud quod nunq̄
est presens nunq̄ sit presens. nec adhuc
videtur euadi posse. ¶ Queri etiā p̄t. vtrū
deus possit facere de pterito pns. et d̄stat
qz in altero extremo ponit ens. si ḡo potest
facere qz pteritū sit pns. et quod est pns nō
est pteritū. potest facere de pterito qz non
sit pteritū. ppter hec et h̄is similia fuit opi
nio Gilberti porretani qz deus potest sup i
possibile p accns. potest em̄ facere qz pteritū
nunq̄ fuerit. et illud b̄ti Iero. exponit
qu sequunt eū. qz non potest facere de cor
rupta v̄ginē. id est non oñdit se posse cū nū
q̄ fecerit. Et similit̄ illud de Auḡo. qz deus
sententiā de pterito non potest facere. fal
saz. hoc intelligit salua re. sed certe h̄ndi ex
positōes valde sunt extranee. ¶ Si em̄ Iero2.
dicit qz non potest de corrupta facere virgi
nem. id est non oñdit. similit̄ non potest d̄
truncu vitulu facere. cū nō oñdat. nō recte
ḡo dicit cum cetera possit de2 d̄. Et itēz si
sermo Auḡ. intelligit. qz non potest facere
deus illā sententiā falsaz supposito pterito.
similit̄ nec sententiā de futuro salua futuri
one. et ppter hoc cū auctoritates hoc dicit̄
magnon doctoz. qz deus de eo qd̄ fuit non
potest facere qz non fuerit. et intellectus in
nullo dicat atrariū. n̄ fides ad hoc vos mo
ueat vel apellat tanq̄ ratōnabili et securi2
¶ Dicendū est cum sanctis. qz de2 de eo qd̄
fuit n̄ potest facere qz nō fuerit. et h̄ratōz
ad pns aliā nescio que p̄dicta est. nisi forte
dicat hoc eē ppter oimodā indiuisionē. vt
sicut opposita manētia opposita nō possunt
vnire. sic nec idē a se diuidere et ideo quod
fuit p̄ tempe quo fuit oimode est vnicū. et
similit̄ pns in tempe in quo ē. siue in instāti
Vnde hoc esset deū a se diuidere. facere scz
qz pteritū non fuerit pteritū. et hoc repug
nat ordinē diuine sapie. sicut facere qz sit tri
angul2 et non sit figura. et hoc claudit in se
duo cōtradictorie opposita. ratio tñ p̄dicta
satis est dueniēs. si quis recte intelligat. cū
em̄ dicit pteritū carere existentia. non dico
ppter hoc qz cum dicit aliud fuisse. dicatur
omnino nihil. sed ppter hoc qz aliud ē v̄z fuis
isse. qz habuit aliq̄n eē etiā si de ei2 eē nichil
omnino remāserit. vnde si totus cesar cesserit
in nihil. v̄z est cesarē fuisse. Et h̄o dicit An
sel. qz si omnia creata omnino cedāt in nichil.
v̄z est mundū fuisse. ¶ Ob aliā etiā ratōnez
dicit carere existentia. qz nec est nec est or
dinatū ad pns. Vnde veritas p̄positionis d̄
pterito non dicit a pte rei nihil omnino. nec
vere ens in actu. sed illud quod fuit et nō ē
et h̄o qd̄ n̄ dicit qd̄ creatū qd̄ sit. h̄ qd̄ fuit
Si ergo de2 dicat posse aliq̄d sup hoc qd̄ n̄
fuerit. aut quiescedo siue nihil opando. aut

faciendo aliud. aut destruendo. si quiescat et nihil facit propter hoc nihilominus preterit. non fuisse definit. quia cum non sit nec actu nec potentia. nec indiget adseruante. nec indiget producente. secus est de futuro. quia futurum est ordinatum ad esse. ideo indiget producente. et ideo si deus non velit facere futurum. non fit. et ita non erit futurum. si ergo potest aliquid ut faciat hoc quod fuit non fuisse. aut hoc erit faciendo. aut destruendo. sed facere quod non fuisse est nichil facere cum non fuisse non dicat ens. ergo deus faciendo nihil facit. quia est imperfectio et contradictionis implicatio. similiter non est aliquid destruere cum fuisse non dicat aliquid esse. ergo si destruendo hoc facit. destruendo nichil destrueret quod est simile inconueniens. non ergo potest nihil agendo nec faciendo nec destruendo. ergo de preterito quod non fuerit potest non potest facere. Patet ergo instantie. nam veritas propositionis de preterito non necessario fundat supra aliquid creatum quod sit sed quod fuerit. et ideo manet omni creato in contempto. Patet etiam quia preteritio non dicit omnino nichil. sed dicit aliquid quod fuerit. et non est. nisi forte potest dicit successione temporalis quam utique potest deus destruere. sed largius accipit hoc fuisse. Patet etiam instantia in ipso futuro. quia non est simile. Patet instantia quia potest fieri prius. esto ergo intelligat hoc. adhuc nihilominus intelligat fuisse. Patet etiam quia deus etiam potest destruere omnem propositionem. et omne dictum. sed salua propositione et eius significacione. non ipsa fallificare quam hoc non potest esse nisi rem signatam mutaret. alioquin faceret orationem eo ipso quo vera est. esse falsam. et hoc esset contra suam veritatem. rem autem mutare non potest. et ita nec orationem fallificare. Ex hijs que dicta sunt satis potest probata ratio roborari. Ad illud ergo quod obicit quia potest omne dicibile et cogitabile. ad quod hoc intelligit de hijs solum que dicuntur et cogitantur secundum rationem recte intelligentes et recte pronunciantes. nihil enim rationale potest dici vel cogitari quod deus facere non possit. et etiam plus potest. Ad illud quod obicit quia potentius est illud cui omnia sunt possibiliter. ad quod verum est de hijs que posse est possibile nobis. nam si posset aliquid quod non sit de nobilitate potentie. quanto magis illud possit tam magis aduersitas et pueritas possent in illis secundum Anselmum. et ita tanto minus esset potestas. Ad illud quod obicit. aut propter priuatum re ad quod propter priuatum omnis existentie in utroque extremo. et propter priuatum distinctionis. et propter positionem ex parte dei. quia potest dei respicit aliquid ut obiectum effectum. et sapientia respicit ordinatum. Ad illud quod obicit quia potest impossibile secundum naturam. ad quod illud verum est. Ad illud quod obicit quia potest impossibile per accidens. quia nullam dicit resistantiam. ad quod hoc non est propter resistantiam sed propter omnimodam non existentiam ob quam posse illud est nihil posse. Ad illud quod obicit de creatore et creatu

ra. ad quod omnis creatura est materialis et possibilis respectu dei. et deus est in omni creatura per intimitatem substantie. non sic oppositum respectu oppositi. quod ergo obicit quia magis distat. verum est quantum ad naturam distantiam. quia in nullo communicat. sed non est verum secundum similitudinem existentiam. Ad illud quod obicit de hoc quod est uirginem parere. ad quod est impossibile secundum naturam. sed non impossibile secundum oppositionem. quia esse uirginem et parere non sunt opposita. similiter nec esse uirginem et accipere si iudicantur opposita propter naturam impotentiam. sed ista sunt opposita coislesse et esse uirginem. et ideo patet illud. Ad illud quod obicit quia non potest impossibile secundum naturam propter ordinem. ad quod est ordo nature specialis et generalis. ordo nature specialis transmutari potest et destrui. quia potest in alteram distantiam res relabi. sed generalis non. sic ad quod specialis ordo attendit secundum potentiam nature specialis. generalis ordo secundum potentiam obedientie que est generalis. contra hunc ordinem non facit sed contra alium. Ad illud quod obicit quia non potest contra dictam rationem recte. ad quod verum est. put recta ratio dicit malum non esse faciendum. quia hoc facere est deficere non sic autem deficit faciendum contra naturam. et ratio huius patebit infra.

Quarto et ultimo quare. utrum possibile simpliciter dicat secundum causas superiores hoc est secundum potentiam diuinam. an secundum potentiam creatam. et quia secundum potentiam creatam. siue secundum causas inferiores. videtur ab eodem enim est in rebus possibilitas a quo est necessitas et contingencia simpliciter. sed necessitas et contingencia attendit in rebus non tamen secundum causas superiores. immo secundum inferiores causas primas et particulares. ergo et possibilitas. Item sic aliquid dicitur potens a potestate actiua. ita dicitur possibile a possibilitate passiuua. sed possibilitas passiuua primo est in eo in quo primo est potest ad fieri et per illud in alijs. ergo cum hoc sit principium materiale et causa creata. possibile simpliciter dicitur secundum causas inferiores. Item si possibile simpliciter dicitur secundum causas superiores tamen tunc cum apud deum non sit impossibile omnem uerbum. nihil iudicandum esset impossibile. Item si secundum causas superiores tunc cum deus posset facere quia cecus recipiat visum. possibile est eum videre. sed si possibile esset videre. posset videre. et si posset. haberet potentiam uisiuam. sed hoc falsum. ergo contra. possibile dicitur denotatiue a potentia. ergo possibile simpliciter a potestati simpliciter sed potentia que summe et simpliciter est potentia est potest diuina que dicitur secundum causas superiores. ergo possibile simpliciter dicitur secundum causas superiores. Item mundum creati et animam aucti creati vel esse et similia simpliciter dicuntur possibiliter. et sunt possibiliter solum secundum causas superiores. ergo contra. Item hoc ostendit. quia si aliquid sequitur aliquid. si autem est possibile et ens. sed demonstrato aliquo impossibili ut tricum

fieri ex vitulo sequit̄ deum facere hoc ē pos-
 sibile. 8° hoc sc̄z truncum fieri ex vitulo est
 possibile simpliciter. Item omne verū est
 possibile. et omne quod erat verū potest eē
 verū. et omne quod potest esse verū est sim-
 pliciter possibile. et est possibile solum sc̄z
 causas superiores. 8° 2° **¶** 8° dō q̄ circa hoc
 fuerunt diuersi modi dicendi. quidam enī
 dixerūt q̄ sc̄m vtrāq̄ causas accipit possi-
 bile simpliciter. et fundant se sup̄ illud ij.
Cor. j. Stultam deus fecit sapientiā 2°. glō
 stultā fecit possibile declarando q̄ ip̄e im-
 possibile iudicat. quia possibile dicit om̄e
 ad vtrāq̄. Tamen illud non videt̄ dueniēt
 posse stare q̄ non admittat q̄ possibile sim-
 pliciter sit de ceco fieri vidētē immo dicit̄
 impossibile. 8° simul esset possibile et ip̄o-
 sibile quod est incōueniēs. tñ illud est pos-
 sibile sc̄m causas superiores. et fundamētū
 positōnis eorū non est dueniens. quia glōsa
 non dicit tñ declarando. sed etiā dicit facit̄
 do possibile. 8° non erat possibile prius. et
 iterū dicit q̄ stulta facta est. q̄ sapientia
 mundana iudicabat ita impossibile q̄ nulli
 esset possibile. et deus declarauit sibi possi-
 bile esse. Et ideo est alia positio. quia s̄m q̄
 descēdunt scientie. ita et nomia scientiarum
 ita in naturali ph̄ia iudicandū est possibile
 simpliciter s̄m causas inferiores. sed i theo-
 logia s̄m causas superiores. **¶** Tamen adhuc
 non videt̄ dueniēs esse positio. q̄ ip̄e Ansel-
 et Theo2. dicit q̄ impossibile ē de trunco
 fieri vitulū. et impossibilia simpliciter deo
 sunt possibilia. **¶** Drop̄ hoc aliter dō q̄ pos-
 sibile simpliciter potest dicere ordinē poten-
 tie ad illud respectu cuius est ordinē in quā
 qui est vel qui futurus est. siue potentiam
 p̄ntem siue futurā. si dicat futurā tunc est
 sensus. possibile est hominē currere. hoc est
 habere potentiā ad currendū. si dicat po-
 tentiā p̄ntem. tunc est sensus. possibile ē ho-
 minē currere. id est homo habz potentiā
 ad currendū. et iste duplex modus dicēdi
 accipit a ph̄o qui istam exponit dupliciter
Omne b̄ d̄tingit esse a id est om̄e qd̄ est b̄ vel
om̄e qd̄ pot̄ eē b̄ d̄ueit eē a. put̄ aut̄ dicit po-
tentiā de futuro. sic potest accipi possibile
s̄m quas cūq̄ causas. siue superiores siue inferi-
ores. hoc patet. quia nihil aliter dicit̄ tunc
nisi q̄ habebit potentiā ad hoc. et a quocun-
q̄ habeat siue a deo siue ab angelo siue a se
verū est q̄ potentiā habebit. et sic dō q̄ pos-
sibile est istum videre demonstrato ceco illu-
minando. et virginē parere. et cetera talia.
q̄ talibz dari potest potentiā. Alio autem
modo hoc quod est possibile dicit̄ actualit̄
potentiā in re que signat̄ ad alterū ordinari
et sic generalis est regula q̄ si i re cui attri-
buit̄ possibile simpliciter est potētia simpli-
cit̄. tunc dicit̄ possibile simpliciter. Si autē
potētia s̄m quid. tunc dicit̄ possibile sc̄m
quid. tunc em̄ possibile dicat ordinē poten-

tie ad actū. siue alic2. siue ad aliqd̄ median-
 te poi. et ideo ratio dicendi i ip̄o possibili
 sumit̄ a potentia. nomē autē potētie dicit̄
 dupliciter. sc̄z de potentia actiua que est p̄m-
 cipiū trāsmutādi aliud. et de potentia passi-
 ua que est p̄ncipiū trāsmutādi ab alio. et
 potentia actiua repit̄ et in deo et in creatu-
 ra. et vtrāq̄ poi ē simpliciter d̄pleta respe-
 ctu sui actus. nā poi actiua eo ip̄o q̄ actiua
 dicit̄ ordinatōz d̄pletā ad actū q̄tuz est de
 se. potentia vero passiuā repit̄ solū in creatu-
 ra. et hec quidē potentia potest eē actū p̄-
 p̄mqua. et ab actū remota. ideo potētia pas-
 siua dicit̄ simpliciter et s̄m quid. **¶** Quedā em̄
 potentia est nata reduci ad actū a potentia
 inferiore coopante superiori. vt qñ est cum di-
 spositōe p̄p̄mqua. vt potētia que est in ligno
 ad obustionē. **¶** Quedā est nata reduci a po-
 tentia superiori aliquo modo d̄sonāte infērio-
 ri. utputa impij ad iustificationē. et vtrāq̄
 dicit̄ p̄p̄mqua. **¶** Quedāz ita distat ab actū q̄
 si reducat̄ non potest nisi a potentia sup̄io-
 ri reduci. et hoc quidē oīno deficiente vel
 nullo modo d̄sonāte potentia actiua infēris
 ozi vtpute q̄ ex mortuo possit fieri viuus. et
 ex trunco fieri vitulus. et hec est potentia
 s̄m quid. **¶** Ex quo patet q̄ potentia passiuā
 simpliciter attendit̄ s̄m inferiores et superiores
 Et q̄ sc̄m quid dicit̄ p̄ defectum respectu
 simpliciter. potentia passiuā que potest reduci
 ad actū soluz s̄m causas superiores deficiēte
 potentia actiua creata disponente vel conso-
 nante dicit̄ potentia s̄m quid. et dicit̄ potē-
 tia obedientie. et de hac dicit̄ Aug⁹. q̄ in co-
 sta erat non vnde fieret mulier. sed vnde fi-
 eri posset sc̄z potentia obedientie. possibile
 ergo quod dicit̄ a potētia non dicit̄ vniformi-
 ter nec dicit̄ oīno equiuoce sed analogice
 sicut sanū. et ideo eius acceptio determinat̄
 p̄ adiunctū. potest 8° hoc quod est possibi-
 le dicere ordinē substantie ad agere. et tūc
 dicit̄ potentiā actiuā. et hoc determinat̄ p̄
 adiunctū. **¶** Nam si dicat ordinē substantie i-
 create ad actū. dicit̄ potētiā s̄m causas
 superiores. vt si dicat deū creare mundū est
 possibile. vel illuminare cecū. **¶** Si autē dicat
 ordinē substantie create. dicit̄ potentiā acti-
 uā creatāz. **¶** Et si dicat̄. possibile est añristū
 currere. vel cecū possibile est videre. signat̄
 potentia in ceco. ideo falsa est simpliciter. po-
 test iterū dici ordinē alicuius ad fieri. et h^o
 potest eē dupliciter. aut in compatione ad
 aliquid ex quo. aut sine compatione. si in cō-
 patione ad aliquid. vt cū dicit̄ possibile est
 ex aere fieri ignē. tunc importat potentiam
 passiuā s̄m rez. et sic fit potētia passiuā sim-
 pliciter. vt illa que est sc̄z causas superiores
 et inferiores dicit̄ possibile simpliciter. Si
 autē sit potētia passiuā reducibilis soluz s̄m
 causas superiores. est solū s̄m quid. vt si dica-
 tur ex trunco possibile est fieri vitulū. negā
 dū est simpliciter nisi addat̄ determinatio

Q.

strahens. ut si dicat. possibile. potētia obe
 diencie. vel possibile deo. Si autē dicit ordi
 dinem alicuius ad fieri sine compatōne ad
 principium ex quo. tunc importat potētiā
 passivā s̄m modū. s̄ actiua s̄m rē. ut si dica
 tur. possibile est animā anticristi creari. vel
 possibile est vitulū fieri. hoc est dicere aliq̄
 potest facere. et ideo sine determinatōne est
 possibile. siue s̄m causas supiores. siue sc̄dm
 causas inferiores. quia ratōe potētie actiue
 utrobiz saluat simpliciter. potest etiā tercio
 hoc quod est possibile dicere ordinē vel cō
 pationē entis ad esse. ut cum dicit. hoc pot
 esse quocūq; demonstrato. et sic nec potē
 tiā actiua nec potētiā passivā dicit deter
 minate. nec s̄m causas supiores nec s̄m cau
 sas inferiores. **¶** Unde simpliciter dicit quis
 cūq; horum modorum sit possibile. solum
 ergo in vno casu possibile sc̄dm quid dicit
 tur. s̄m causas supiores videlicet cum dicit
 potētiā passivā s̄m modū et rem. ut cū di
 cit ex ceco potest fieri videns. et ex trunco
 vitulus. et ex asino possibile est fieri homi
 nē. **¶** Ex hijs patet omnia obiecta ad utrāq;
 ptem. nam obiecta ad primā ptem pcedūt
 de possibili sc̄dm quod dicit potētiā passi
 uam. **¶** Ad illud quod obicit ad oppositū q̄
 possibile dicit denominatiue a potē
 tia passiva vel actiua. et q̄ in deo pprie ē po
 tentia actiua. et ideo possibile simpliciter s̄m
 qd ab illa denominat. nō s̄m quod a passiva
¶ Ad illud quod obicit de hoc qd est mun
 dū creari. dō q̄ quis dicat potētiā p mo
 dū passionis. tñ sc̄dm rem non dicit nisi po
 tētiā actiua. q̄ ante mundi creationē nihil ē
 nisi potētia actiua. et iō dicit simpliciter s̄m
 causas supiores. **¶** Ad illud quod obicit qd
 sequit. si deus potest facere q̄ res potest fi
 eri. dō q̄ verū est sc̄dm q̄ potest dicit eandē
 potētiā p modū passionis. et hoc dicit cum
 simpliciter dicit. si autē vere dicat potētiā
 passivā non sequit. quia variat hoc quod ē
 possibile. ut patet. si dicat deus potest face
 re de ceco videntē. ergo cecul potest esse vi
 dens. vel ex ceco potest fieri videns. praus
 em dicebat potētiā actiua simpliciter. et p̄
 modū passiva. et ideo nō sequit. **¶** q̄ n̄ dō
 si aūs est possibile. et d̄sequē. intelligendū
 est eadē possibilitate. **¶** Ad illud **g** qd vlti
 mo obicit. q̄ omne v̄z potest esse v̄z aūq̄
 sit. dō q̄ verum est et demonstrato ceco hoc
 dictum eē v̄z est possibile. q̄ possibile acci
 piē ibi respectu veri. et dictum eē possibile
 q̄ dicit ordinē ad esse. vel ad esse v̄z dicit
 potētiā omunitē ad actiua et passiva. su
 piorē et inferiorē. sed tunc non sequit de re
 ergo iste potest videre. q̄ dicit potētiā
 passiva creatā sc̄dm potētiā visuā. nec sequit.
¶ De ceco poterit fieri videns sc̄dm q̄ pot
 ponit potētiā actu in isto. q̄ dicit potē
 tiā passivā dispositā. immo est ibi fallacia

antia. q̄ cum possibile accipiat in sua gene
 ralitate habet tres causas veritatis. aut q̄
 in ceco est potestas ad videndum. aut pote
 stas ad recipiendū. aut q̄ in alio ē potestas
 ad dandū. ratōe huius dictum ē possibile
 et fiet aliq̄ v̄z. sicut patet. et ita patent
 cetera obiecta.

In ista pte sunt dubitatōnes circa
 lrām. Et primo de hoc verbo **Aug**
 Non facit deus nisi quod cōuenit
 eius veritati et iusticie. **V**idēt em
 falsum. q̄ in ps. dicit. Misericordia domini
 sup omnia opa eius. ergo magis deberz di
 cere q̄ non facit nisi quod duenit misericor
 die. et itē q̄ d̄na est inter veritatē et ius
 ticiā. **¶** **¶** **¶** dō q̄ iusticia vno mō est idē qd
 exigētia meritor. et sic diuidit cōtra mise
 ricordia. **¶** Alio mō dicit de decentiā bonitatis
 et hoc modo apprehendit misericordiā et iusti
 ciā pprie dictam. et sic accipit **Aug**. in p̄di
 cto verbo. et hō modo differt a veritate s̄m
 rationē dicendi. q̄uis idem sit sc̄dm rem. nā
 veritas respicit vnāquāq; rem sc̄dm se. sed
 iusticia respicit vnā rem compatam ad alte
 riā. **¶** Item querit de hoc quod dicit. Potuit
 deus cuncta simul facere sed ratio phibuit
Vidēt em male dicere. quia posse phiberi ē
 potētie. ergo si diuina potētia potest ph
 iberi est impotens. **¶** Item illa ratio aut ē
 quid creatū aut increatū. si creatū. **g** aliqd
 aliud a deo phibuit diuinā virtutem. ergo
 aliquid potest resistere deo. Si increatum
 quō potest phibere cum sit omnino idē.
¶ Preterea hoc non vidēt phibendum. q̄
Ecc̄. xviii. dicit. qui viuit meternū creauit
 omnia simul. **¶** **¶** dō q̄ ratio hic vocat vo
 luntas rationalis. et rationalitas in volū
 tate. et ista q̄uis non dicat aliquid q̄tum
 ad principale significatū a diuina essēcia.
 cognotat tamen aliud sc̄dm congruatē in no
 lito que quidem non repitur in eis opposi
 to. quod patz si omnia simul pducta essent
 q̄tuz ad eē singulare nulla creatura aliquid
 faceret. et non esset ppter hoc cursus in vnū
 uerbo qui est voluntas. ergo rationalis hoc
 exigebat vt deus non facerz omnia simul q̄
 uis posset. vnde phibitio non accipit hic p
 repugnantia sed p artatione potētie q̄tuz
 ad actū. non q̄tum ad posse. **¶** Et hec est de
 terminatio mōrntie ad hoc opus non ad op
 positū. et sic patent obiecta. nam **Ecclesiasti**
 cus intelligit q̄tum ad ptes principales si
 ue priores. sed **Aug.** loquit q̄tum ad mdi
 udua. **¶** Item querit de differentia horum
 quattuor que remouet **Aug.** a deo. sc̄dm mori
 falli. miserū esse et mentiri. **¶** **¶** dō q̄ ista
 dicunt defectus ipsius hominis siue anime
 in corpore. **¶** Quadruplex autem est actus et
 quadruplex potētia. **¶** Prima est viuificatia
 et huius actus est viuerē. et contra hunc ē
 defectus mori. **¶** Secunda est cognitua cui2

actus est
 as est aff
 se amare
 serum esse
 actus est
 legem
 tūo: om
 rales siue
 cogitales
 v
 v. ut mīa
 v. et falli
 defectus
 tiamem
 et mīa pot
 dicit. **¶** **¶**
 etiam mīa
 dicit. quā
 frati. aut r
 frati. mīa
 tione actio
 ta. si ratiō
 phibit non
¶ **¶** dō q̄
 nitatē et q̄
 hībus. et p
 non a potē
 dicitur im
 phibit. **¶**
 rā a potē
 nā. et tūc
 tūc hī mīa
 am dicitur
 rā q̄ quis n̄
 potētia. **¶**
 q̄ bom. vel
 tam qua pe
 rō qua gene
 que ḡm et si
 tūa natural
 turātes p̄
 nō bono hab
 dō q̄ natura
 dicit natura
 rōnāntiā na
 bent potētia
 am natural
 priam natura
 nec cōfirmat
 ma est natura
 liberāntē det
 dicitur vt ag
 ratur de hoc
 atur trinitas
 non veni dicit
 liens. ergo nec
 nio. **¶** **¶** **¶**
 in terra. **¶**
 rōe credere. **¶**
¶ **¶** dō q̄
 quā dicit p
 potest esse
 mīa natura

actus est nosci. et contra hunc est falli. Ter-
cia est affectiua. et huius actus est velle si-
ue amare et delectari. et contra hunc est mi-
serum esse. Quarta est operatiua. et huius
actus est agere. et contra hunc est vinci et
separari. **E**t nota qd ex hijs que dicunt quat-
tuor genera actuum. remouet a deo. scz corpo-
rales siue instrumentales vt currere. Actus
culpabiles vt peccare. mentiri. Actus passi-
ui. vt vinci et separari. Actus defectiui vt mo-
ri et falli. quia habent potentiam diunctam
defectui. et inde elicit magister perfectam ra-
tionem potentie que potest omnia facere
et nihil pati. **I**tem queritur de hoc quod
dicit Aug. qd omnia tam ample accepit vt
etiam mala includeret. Videtur eni falsum
dicere. quia aut malum includit ratione sub-
strati. aut ratione deformitatis. ratioe sub-
strati includit et etia appe. qz actio mala ra-
tione actionis substrate est a diuina poten-
tia. si ratione deformitatis cum illa sit sim-
pliciter non ens. non videtur posse includi
1° **B^o** **2°** qd malum accipitur ratione defor-
mitatis. et qnz omnia distribuit ibi p possi-
bilibus. et possibile potest accipi generaliter
tam a potentia actiua qz defectiua. et sic ac-
cipitur ample. et apprehendit malum et sic in-
telligit Aug. **A**lio modo vt possibile di-
cat a potentia que sicut rem et modum est pote-
tia. et tunc proprie accipitur. et tunc non con-
tinet ibi malum. et sic accipit in omni vlti-
mo cum dicimus deum omnipotentem. et sic pa-
tet qd quous non dicitur sub ente non est simile de-
potentia. **I**tem querit de hoc quod dicit
qd homo vel angelus gratuita habent potes-
tiam qua potens est. Videt enim male dice-
re. quia generatio est actus naturalis cum
quis generet similem in natura. ergo est po-
tentia naturalis sed non dei. quia deus non na-
turaliter producit hominem. ergo est hominis.
ergo homo habet potentiam naturalem. **1°**
2° qd naturale dicitur dupliciter. vno modo
dicitur naturale quod habet a natura. et sicut
consonantiam nature. et sic creature multe ha-
bent potentias naturales. **A**lio modo dicitur
naturalis potentia que inest alicui p p-
prium naturam ita qd non paliat. nec dantem
nec conseruantem. et hoc modo sola virtus di-
uina est naturalis. omnis autez alia a deo est
liberaliter data. et liberaliter conseruatur. et
adiuuat vt agat. et ideo gratuita. **I**tem qd
dicitur de hoc quod dicit. qd vere ac proprie di-
citur trinitas deus omnipotens. Videt enim
non verum dicere. quia non dicitur proprie omni-
sciens. ergo nec omnipotens. **I**tem Mathei
vltio. Data est michi omnis potestas in celo
et in terra. **E**t de alijs videt. qz Mat. ix. Si
potes credere. omnia possibilia sunt creden-
ti. **1°** **2°** qd omnipotentia est solius dei p-
prie. quia dicit potentiam infinitam que in nul-
la potest esse creatura. nec in xpo nec in alio
sicut humana naturam. et hoc melius patebit

alibi. **V**nde si dicatur de xpo omnipotenti
hoc intelligitur sicut p deo matu amunicatoez
Si aute dicatur de credentibus distributio
est accomoda solum de miraculis. et sic patet
illud.

Videtur tamen de sensu suo gloriates
Supra ostendit magr quod deus
possit. **I**n hac parte intendit osten-
dere quantum possit. et quomodo
dei potentiam limitabat. ideo intendit ma-
gister ostendere huius opinionis falsitatem
et huius positionis falsitate ostensa reperit-
tur dei potentia esse infinita. **E**t hec ps ha-
bet tres partes. **I**n prima pprie siue narrat
eoz erroneam opinionem. **I**n secunda dissol-
uit multiplicem rationem eoz ibi. istamqz suam
opinionem verisimilibus argumētis. **I**n tertia
concludit et confirmat veritatis assertionem
que est in huius opinionis deraria potentie
ibi. fateamur ergo deum multa posse facere
et. **P**rima et vltima parte remanentibus in di-
uisis media pars diuiditur sicut numerum ra-
tionum quas adducit. prima sumpta est a ra-
tione boni et iusti. et hanc format duobus
modis. et ponitur ibi. **N**on potest deus nisi
quod iustum est et bonum. **S**ecunda sum-
pta est ratione debiti. et hanc ponit ibi ad-
dunt quoqz alij dicentes. non potest etc.
Tercia sumpta est a ratione faciendi et di-
mittendi. et hanc format duobus modis ibi
Adiciunt quoqz illi dicentes etc. **Q**uarta sum-
pta est ex ratione prescientie dei. et hec po-
nitur ibi. **I**tem aliud adiungunt dicentes etc.
Quinta sumpta est ab auctoritate Augustini
et hoc a duplici auctoritate. et ponit ibi. his
autem illustratores. **E**t in qualibet harum par-
tium magr ponit primo obiectiones. secun-
do vero ponit solutiones. et partes manifeste sunt.

Intelligentiam pntis distinctionis
querit de quantitate diuine poten-
tie siue de infinitate. **E**t circa hoc
querunt quattuor. **P**rimo queritur
vtrum potentia dei sit infinita. **S**ecundo da-
to qd sic. querit vtrum ipsa essentia diuina sit infi-
nita sicut potentia. **T**ercio vtrum deus possit
producere opus infinitum. **Q**uarto vtrum ratio op-
adi sit infinita. **P**rima questio respicit infinita-
tem in possidendo. secunda in essendo. ter-
cia in operando. quarta in ratione operandi
Primo ergo querit vtrum dei potentia sit i-
finita. et qd ipsa potentia sicut qd huiusmodi sit
infinita. ostenditur sic. infinitum dicitur qd non
habet terminum. sed diuina potentia quantum
ad esse non habet terminum. **1°** **2°** prima ma-
nifesta est. secunda patet p Criso. in qua-
dam omelia. omnipotens dicitur. quia eius pos-
se non inuenit non posse. ergo si semp inue-
nit posse semp quantitatem potentie accipien-
tibus est vltra accipere. **3°** est infinita. **I**tem
omnis potentia actiua que potest in effectum
infinitos est actu infinita. diuina potentia
est huiusmodi. ergo etc. **p**batio prime. si po-
t

est pure in a ctu. 8º habet totum actualiter quod pote st habere. ergo si totū habet actu aliter et nihil potest ei accrescere nec de no uo aliquid dare et potentia ut potens se ex tendat ad infinita. ergo actu habet in se in finitatem. minor patet. quia diuina poten tia nunq̄ potest i tot effectus quin adhuc possit in plures. ergo manifestū est q̄ sit in finita. **¶** Item omnis potentia que potest i actum infinitum sicut omnino est in actu ē simpliciter infinita. sed diuina virtus ē hu uismodi. ergo 2º maior patet sic. sicut se habz potentia ad potentiā sic actus ad actum s; actus infinitus excedit finitū in infinituz. ergo et potentia potentiā. ergo si potētia ē omnino in actu est infinita. minor patet. qz deus dicit durare in infinitū et potest crea turā seruari in infinitū ergo 2º. **¶** Item oīs potentia que potest sup extrema infinitum distantia est infinita. sed potentia diuina ē huiusmodi. quia de nichilo aliquid facit. et inter aliquid et nihil est infinita distantia. ergo 2º. **¶** Item omnis potentia que omnino indifferens est ab essentia est in infinita. sed diuina potentia est huiusmodi. ergo 2º. **¶** p̄batio prime. q̄ncunq; aliqua duo sunt om nino in distantia vbiunq; est vnus ibi et re liquū. ergo si potentia est omnino indiffe rans ab essentia. vbiunq; est potentia et es sentia. sed vbi est essentia ibi est centrum po tentie. ergo vbiunq; potest potētia talis po test vt in centro. ergo cum nulla potentia li mitetur in centro suo sed ampliꝰ possit. aut diuina potentia nihil potest adhuc ultra. et sic infinitum. ergo quantū est de se potētia illa potest in infinitum opari. sed potentia omnino illa est indifferens et simplex. 8º idem est ibi latum et intensum. ergo si ex tensiue est infinita. et intensiue. ergo omni no est infinita. et hoc est quod dicit ph̄s in libro de causis q̄ virtus q̄tomagis vnita tantomagis infinita. cum ergo diuina po tentia sit infinitissima. que est omnino idez cum sua origie vbiq; potest tanq̄ in sua ori gine. ergo nunq̄ inuenit nō posse. **¶** Contra omne illud est infinitum in quo est reperire statum. sed in diuina potentia est reperire statum. quia est assignare aliquid quod non potest sicut supra ostensum est vt actz corpales et actus deformes. ergo 2º. **¶** Item quod exceditur ab aliquo est finitum. quia infinitum nullo modo exceditur. sed scien tia excedit potentiā respectu scibilū. plu rium enim est scientia q̄ potentia. scit enim mala et non potest. ergo 2º. **¶** Item videmz in potentijs creatis q̄ infinitas est a mate ria. sed finitas est a forma. ergo cum poten tia dei sit omnino forma sue formalis nihil omio h̄ns impossibilitatis. 8º simpliciter ē finita et nulloº infinita. **¶** Item int̄ contradic to rie opposita est distantia infinita. sed crea ture virtus finitum vnum reducit ad alterz

vt non currentē facit currere et tamē est fi nita. ergo 2º. **¶** Item video q̄ anima habet potentia omnino differentē ab essentia sicut potentia viuificandi corpus. habet etiā po tentia ad actū infinitū sicut ad durandū si ue p̄manendū in infinitū h̄t potentia nihil omnino ad actus ifinitos et tñ ipsa potētia est infinita. in se ergo videtur pari ratio ne de diuina potētia cum anīa sit expressa ima go dei vnde videntur ratiōes p̄dicte nihil valere. **¶** 8º d̄d q̄ diuinam potentiam ē po nere omnino et in actu et in habitu infinita sicut p̄batur est per effectum a posteriori quia habet effectum infinitū duratione ad quos comparatur vt actus purz et vt tota cau sa. et ratio habens in se plenam et perfectā actualitatem respectu infinitoꝝ et necesse est cum habeat totum q̄ nunq̄ habitura est et ex se habeat q̄ ipsa infinitas sit. **¶** Alia rati one ostenditur hoc quod a priori. p̄pter sum maz enim in diuisione virtutis cum essentia. et p̄pter summam vnitatem ipsius vir tutis vbiunq; potest tota potest. et tantū in ex tremū mundi quantū in medio. et tantū in summo tantū in latas. et cum modo infini tatis. nec est d̄similis ratio in aliqua creatu ra. nec quantum ad causalitatem effectus. nec quantum ad vnitatem. non quantum ad causalitatē effectus. quia nulla virtus crea ture respectu durationis infinite est pure actiua. immo necesse est p̄ diuinam influen tiam seruari. similiter nec quantum ad p̄du ctionem actus vnde habet infinitatem pas siuam etiam in recipiendo. et ideo nulla est actu infinita sed solum in potentia. sed qz i finitum in potentia pendz ex infinito in ac tu. vt omnis infinitas durationis creature et operationis pendet ex infinitate virtu tis increate. et hoc est quod dicit ph̄s in libro de causis q̄ omnes veritates infinite pendentes sunt p̄ vnum infinitum primuz quod est virtus virtutum. similiter non est simile de simplicitate sue vnitatem. nam po tētia diuina est omnino in se simplex et om nino habet essentia sue substantiaz simpli cem. omnino etiā ab illa est indifferens. et ideo omnimoda vnione est vnitissima. et ido infinita. sed vnus creature quantumcunq; no bilis potentia est omnino simplex. quia om nis talis potentia dicit aliquē respectum d̄ pendentie. nec fundatur in substantia om nino simplici. nec omnino est indifferens. quia nulla creatura est sua potētia loquēdo essentialiter. et ideo quia deficit omnis cre atura a ratōe summe simplicitatis et infini tatis p̄ consequens. et sic patz q̄ diuina po tentia est infinita ratōne infinitatis. Et pa tet responsio ad vltimā rationem non vale re. **¶** Ad illud ergo quod obiicitur q̄ non in uenit terminum et q̄ inuenit excessum. d̄d q̄ diuina potētia est infinita respectu eoz que posse est possibile. respectu alioꝝ que

est in
quā r
m q̄ m
illam est
tenditur
tuna po
re quā
potentia
mū et ibi
dicitur d̄
tae sicut
ad obiect
quia quō
potest sic
obiectum
seum sicut
numera sit
creatur a
se opa po
tia vero b
mē et hoc
est omni
se infini
habebat
solum sed
icuz vel lo
posito me
infinita est
sed non sed
la vel p̄uā
secundu q̄
sp̄itu mal
le termin
nitatem qu
ido quō
ratiōe mē
quia q̄ no p̄
mentem m
tan q̄ infini
la d̄d q̄ hoc
horre comple
est verum d̄
tie primū e
recepta et
est infinitum
n̄ p̄p̄e. quā
et p̄fectissim
creatura pot
d̄d q̄ ens et no
stantia. quā o
nihil habent
subiectum ne
ble. sed quō
non mouent q̄
modo habent
ta infinita ne
nietur de po
no modo d̄
ve sic est ab a
differentiā a
p̄p̄e. primus
ratione no

posse est impossibile. nec est finita nec infi-
nita. quia nihil ex eis potest. quando eni dicitur
quod inuenit terminum uel excessum. dicitur quod
falsum est. quia excessus et terminus rei at-
tenditur secundum ea ad que res se extendit. et
diuina potentia se extendit solum ad bona
et quantum ad alia nunquam est plurius scientia quam
potentia. nec quantum ad talia inuenit ter-
minum. et ideo patet illud. **P**otest tamen et
aliter dici. quod dupliciter est loqui de poten-
tia et scientia. aut in se. aut per comparisonem
ad obiecta. si in se sic una non excedit aliam
quia quod quid scit potest scire. et quod quid
potest scire se posse. vel per comparisonem ad
obiectum. et sic est loqui dupliciter. aut secundum
formam siue speciem. aut secundum numerum. si secundum
numerum sic cum potentia possit infinita non
exceditur a scientia. si autem secundum formam
sic quia potentia est respectu bonorum tantum. scien-
tia uero bonorum et malorum. ideo exceditur. ta-
men ex hoc non sequitur quod sit infinita. et
est exemplum si quis imaginetur duas lineas
infinite. plures sunt due quam una. quod non
habebat una infinitatem secundum numerum sed
solum secundum longitudinem. et sic non sunt ma-
iores uel longiores due quam una. similiter in pro-
posito intelligitur. potentia enim dicitur
infinita respectu obiectorum secundum numerum
sed non secundum qualitatem. quod non potest in ma-
la uel priuatiua. et per hoc patet primum et
secundum. quous enim inueniat terminum res-
pectu mali. non tamen respectu boni. et ille
terminus uel excessus potius facit ad infi-
nitatem. quia non est posse sed non posse. et
ideo quous hoc uideatur dare terminum secundum
rationem intelligendi. secundum ueritatem non dat
quia quod non possit mala hoc totum est propter in-
mensitatem uirtutis. **A**d illud quod obicitur
quod infinitum est passio potentie materia-
lis. dicitur quod hoc uerum est de infinito per priua-
tionem completionis siue completi esse. sed non
est uerum de infinito per priuationem limita-
tionis. primum enim est infinitum potentia passiva siue
receptiva et ita primo inest materie. secundum
est infinitum actu. et ideo in illo solo uere est
et proprie. quia tantum est actus et actus purus
et perfectissimus. **A**d illud quod obicitur quod
creatura potest super ea que summe distant.
dicitur quod ens et non ens non dicuntur summe di-
stantia. quia opponuntur contradictione. sed quous
nihil habent commune nec quantum ad genus
subiectum nec quantum ad genus predica-
bile. sed quiescere et moueri. siue moueri et
non moueri quod per eodem accipit utroque
modo habent commune. et ita non est distan-
tia infinita nec est simile. **A**d illud quod
obicitur de potentia uiuendi. dicitur quod uiuere
uno modo dicitur actu. consequenter sicut moueri.
et sic est ab anima mediantibus potentibus
differentibus ab ipsa essentia scilicet quod est actus
purus. primum est ab essentia anime ut in ra-
tione forme non in ratione agentis. et propter

hoc non considerat ibi esse tantum in operando
sicut albedo seipsa dealbat ita quod non notat
ibi. nec est egressus alicuius ut a potentia
agente. nos autem loquimur de potentia ut
agentes producant aliquid. per uocem quouscunque
sit idem. tamen dicitur aliquam inclinationem. et
ideo dependentiam. et ideo priuat simpliciter
tatem. ac per hoc priuat infinitatem. in deo
autem non sic. et ideo ratio illa non habet in
rationem recte intellecta.

Secundo queritur. utrum essentia sit
infinita. siue diuina potentia sit in-
finita quantum ad esse. Et quod sic. uide-
detur. quia nulla potentia nobilior
est substantia. sed diuina potentia est in-
finita. ergo cum non sit nobilior. nec maior
substantia necesse est substantiam esse infinitam.
Item si aliqua duo liceat sic dicere. sicut
omnino idem. si unum est infinitum et reliquum
sed substantia et potentia sunt idem et esse
et posse. ergo cum diuinum posse sit infinitum
et esse. et ita essentia. **I**tem quantumcumque
aliqua duo sic se habent. quod ad nihil se exten-
dit unum ad quod propter se non extendat reli-
quum. sed ad nihil omnino extendit potest
tia ad quod se non extendat essentia. nunquam
deus potest facere tot quous eius substantia
possit esse in tot. secundum quod dicitur. **R**o. Si ce-
lum et celi celum etc. **I**tem omni finito po-
test aliquid cogitari maius. scilicet infinitum ipse
sed diuina essentia est ita bona et magna quod
nihil maius nisi melius cogitari potest. alioquin non
est deus. ergo etc. **I**tem omne finitum bonum
melius est omni alio bono quam per se tantum. quod
finitum additum finito facit maius. ergo si
diuina essentia est finita maius aliquid cum
alio erit quam per se tantum. ergo non est perfectis-
sima nec optima quod omnino neque est di-
cere. **I**tem omne finitum bonum attingit aliquod
equari et reddi per duplicationem finiti. ut pa-
tet in linea. et hoc dico si illud quod dupla-
tur facit maius. hoc dico propter punctum. si ergo
diuina essentia est finita secundum nobilitatem
et bonitatem. si dupletur bonitas creature
ascendendo aliquod ueniet ad bonitatem equa-
lem diuine bonitati. hoc autem falsum et im-
possibile quod creatura sit proportionalis crea-
tori. et hoc dicit **A**ug. viii. de tri. ergo et il-
lud. ex quo sequitur scilicet quod diuina essentia sit
finita. **S**ed contra finitum et infinitum ue-
ditur plus sunt proprie passionis ipsius quanti-
tatis. sed essentia ut essentia non habet quan-
tatem molis. ergo si considerat ut in ab-
stracte uirtutis ut essentia diuina essentia non est fi-
nita nec infinita. **I**tem omnis potentia que po-
test unum solum ita quod non aliud est potentia fi-
nita. ergo pari ratione omnis essentia que est
unum solum ita quod nihil aliud est essentia fini-
ta. sed diuina essentia est deus et nihil aliud
ergo etc. **I**tem omne illud quod est finitum
summe ueritati est simpliciter finitum. et hoc
patet. quod prima ueritas iudicat de uno quoque

ficut est patet etiā in simili. vt hoc est albū
et nigrum et bonū deo. ergo simpliciter bo-
num. sed diuina essēcia est veritati diuine
cognitionis finita. quia deus ipam aprehē-
dit et nouit pfecte. et qd scit vt dicit Aug
scientis aprehensione finitur. ergo zē. **¶** Item
nullū infinitū finit aliud. quia nihil dat alij
quod non habet. ergo si diuina essēcia est
infinita. ergo nihil finit. ergo nullus est fi-
nis. et si hoc. ergo nihil bonū. **¶** Item nullū
infinitum aprehenditur a finito. sed de2 cō-
prehendit a beatis. quia aliter nō essent be-
ati nisi deum pfecte cognoscerent. se mper
em appetitus ferretur ad amplius et non
quiesceret et ita non essent beati. si ergo ap-
henditur non est infinitus. **¶** Item nulla pri-
uatio est habitu nobilior. ergo cum infinitū
dicat priuationē. finitur dicat habitum. et
omne nobilius deo est attribuendū. patet
zē. **¶** ad hoc voluerunt quidam dicere qd
diuina essēcia sub ratione essēcie est fini-
ta. sub ratione potentie est infinita. nam es-
sēcia nominat deum vt in se et sic est finit?
quia pfectus. finitus etiā quia aprehendit
a finito vt a beatis. et hoc dixerunt ppter es-
sēcie simplicitatem quā dixerunt totam vi-
deri. Inquantū autem dōderatur sub ratōe
potentie sic dicit respectum ad effectū. et
quia non est status ibi. quia semp est aliqd
extra accipe. dixerūt qd sub ratione potētie
erat infinita. **¶** Sed ista positio erronea fuit
manifeste. nam ista duo sunt incōpossibilia
qd potentia sit infinita omnino exīte substā-
tia finita. et qd idē sunt oīo. et qd prior sūm
rationē intelligendi est substantia. et qd ad
quodquid se extendit potentia sub ratōe po-
tentie et essēcia vt ostensū ē. et ppter hoc
dixerunt aliqui qd est finitur simpliciter et
infinitum nobis. et voluerunt dicere qd tā
essēcia qd potentia est finita scdm veritatē
quia est finita deo qui est veritas. sed tamē
vtraq nobis ē infinita. qd iportionalit nos
excedit. **¶** Vnde deus infinitus dicit. quia
nec loco nec tempe nec aprehensione apze-
henditur sicut dicit Damasc. **¶** Sed iterum
ista positio non potest stare. qm sicut supra
pbatum est de potentia qd ipa nō habz sta-
tum in possendo et iterum est omnino actu.
et ideo ponitur et infinita. sic etiā pbari po-
test de essēcia. necesse est ergo qd omnino ī
finita sit actu. Et hoc dcedendū est vel te-
nendū est tanq verum. eo qd magis est dō-
num fidei que dicit deum immensū. et ma-
gis est dōnum auctoritatibus sanctorū. qui
omnes dicunt ipm infinitū. Vnde Damasc.
dicit qd deus est quoddam pelagus substā-
tie infinitum. magis etiā dōnum sent encis
magistroū. magis etiā dōnum rationi. **¶** Ad
intelligentiā ergo obiectōū in oppositū. no-
tandum qd infinitum dicit p abnegationē
finis. Potest ergo dupliciter dici infinitū
scz a parte negationis. et similiter a pte fi-

nis. **¶** a parte finis. nam finis dicit dupliciter
vno modo quod est dplementū. et sic infini-
tum dicit p priuationem dplementi. et hoc
modo infinitū dicit in materia. et ī genere
substantie. et in alijs generibus. et hoc mo-
do non cadit in deo. quia ipse est pfectissi-
mus. **¶** Alio modo finis dicitur terminus. sic
finis agri. et sic infinitum dicit quod caret
termino et statu. et hoc potest esse dupli-
ter scdm negationē. qz potest intelligi pri-
uatiue et negatiue. priuatiue qz non habz ter-
minum. sed tamen natum est habere. ppter
hoc qd habz esse limitatū. et hoc modo dicit
incompletionē. et nō est in deo. alio modo
negatiue qd non habet terminū nec etiā na-
tū habere. et hoc modo ponit in deo ppter
summā immensitatē. **¶** Ad illud ergo quod
obicitur qd infinitum est passio quantitatis
dici potest qd sicut nomen quantitatis extē-
ditur ad quantitatem virtutis. similiter nomē
infinitū. quantitas autē virtutis non tantū
attendit quantū ad opus sed etiā quantū
ad nobilitatem valoris. et hoc patet. quia
vt dicit Aug. in spiritualibz idem est maus
et melius. **¶** Ad illud. quod est vnu ita qd nō
est aliud. dō qd aliquid compari ad multa
potest esse dupliciter. aut scdm compa tōez
causalitatis. aut scdm compationē yd emiti-
tatis. Compari ad multa sub ratōe causalitatis
hoc dvenit infinito. quia infinitū. sed
scdm rationē yd emittatis non. Vnde qz infi-
nitum ideo se extendit ad multa sed non se
quit qd sit multa. Vnde si essēcia vel potē-
tia competur scdm rationē yd emittatis ad
res. neutra est pluriū. vnde nec potentia di-
uina est alij potentie et essēcie sūm rationē
causalitatis. nam et sicut potentie dvenit fa-
cere plura. sic essēcie in pluribus esse. **¶** Ad
illud quod obicitur qd est finitur summe ve-
ritati. dō qd hoc est duplex. aut enim est fi-
nitum summe veritati. quia veritas indicat
ipm esse finitur. aut quia non excedit eius
aprehensionem. primo modo non est deus si-
bi finitur sed infinitus. vere enim scit se eē
infinitum. secundo mō est finitur. quia se
non excedit cum sit infinitus. et sic non va-
let argumentū. et est ibi fallacia scdm quod
et simpliciter. non excedit infinitum. ergo ē
infinitum simpliciter. **¶** Ad illud quod obi-
cit qd infinitum non finit. dō qd infinitū p
priuationē pfectionis non finit. sed infini-
tum p negationē limitationis habet ratōez
finiendi. quia cum sit summū. in ipso est om-
nis status. in hoc enim infinitas non repu-
gnat simplicitati nec dplemento. **¶** Ad illud
quod obicit qd aprehendit. dō qd non apze-
ndit p inclusionem. aprehenditur autē p pfe-
ctam visionem vel dilectionē et intentōez
et hoc a pte aprehendentis. et non apze-
ndit. et ideo quia pfiatur res scdm suā capa-
citatem quiescit. qm ultra non attingat.
¶ Quod vltimo obicit solutum est. obicit ei

de infinito s; qd dicit p;uatie. sed put d; de deo non dicit p;uatione scdm rem. sed solum quantum ad modum significandi. et respondet ei summa potentia. nihil enim dicitur immensum nisi quod habet summam et p;fectissimam actualitatem et nihil coartat et determinans. unde si dicitur dicit p;uatie tamen s; veritatem excludit omnem p;uationem.

Quero queritur de infinitate diuine potentie quantum ad opus. v; videlicet diuina potentia possit i effectum actu infinitum. Et q; sic ostenditur hoc modo. potentia se habet p;portionaliter ad opus. unde tanta potentia potest in tantu opus ergo et maior in mai; et infinita actu i infinitu actu. **I**tem omis potentia que opatur ex se tota si est ifinita p;ducit infinitum cum opetur ex tota sua v; tute. sed diuina potentia cum sit simplicis; si ma se tota opatur. ergo videt q; p;ducit effectum infinitum. **S**i tu dicas q; hoc no potest esse p;pter defectum et limitationem ipius effectus. **C**ontra frustra est potetia que non reducit ad actum. unde et p;us dicit q; frustra est potentia actiua cui non respod; passiua. ergo aut potetia diuina frustra est ifinita. aut ei respondet effectus i fmitus. et potentia passiua ifinita. **I**tem omnis potentia potest seipsam manifestare ergo diuina potentia cum sit ifinita potest suam ifinitatem manifestare. sed ifinitas non manifestatur nisi in effectu ifinito. **S**i tu dicas q; manifestatur in p;ductione filij et spiritus sancti. tunc obicit q; spiritus sanctus habet potetiam ifinitam. **S**i potest ipam manifestare. sed non in p;ductione persone ifinite. **S**i in p;ductione creature. **I**tem omne possibile ponibile i esse sed deus potest p;ducere ifinita. ergo ifinita p;duci est possibile. ergo ponibile. sed ponibili posito in esse nullu accidit inconueniens. ergo posito q; deus faciat ifinita. nullu accidit inconueniens. sed deus potest omne illud quod non est inconueniens posse uel facere. ergo deus potest facere q; sint i finita actu. **I**tem appelletur. a. omne creabile. tunc quero. a. aut est finitum aut ifinitum. si finitum et deus non potest nisi a. **S**i non potest nisi finita. ergo potentia eius e finita. si ifinitum et deus potest facere a. **S**i potest facere aliqua actu ifinita. **I**tem otinuum est diuisibile in infinitu. q;ro v;ru deus possit redacere potentiam otinui ad actum. si non potest. ergo potentia otinui excedit potentiam dei. quod est absurdum quia tunc potentia dei esset finita si eam potest reducere ad actum omnino. sed hoc no est nisi cum est actu diuisum in ptes ifinitas. ergo **S**ed contra q; non possit in effectum intensione infinitum. videt. quia i; finito simpliciter nihil est maius. ergo si p;

ducit effectum infinitum. tunc ergo illo nihil est maius. ergo deus non est maior. si ergo hoc est summe nobilitatis i deo q; nihil possit ei equari. p;ducere talem effectuz est contra nobilitate diuine potencie. ergo **I**tem omne quod est actu infinitu e summe simplex. na si est aliqua compositio tunc ibi est coartatio et limitatio. si ergo de; p;ducit effectum infinitum illud est simplicissimum. sed in simplicissimo idem est essentia bonitas et potentia. ergo si effectus est infinitus in potentia et bonitate. ergo summum bonum. ergo non bonuz p;pter aliud. ergo non bonum p;pter deu. ergo nec a deo quia vniuersa p;pter semetipm operatus est dominus. et idem est finis qd et primum principiu. ergo si est infinitus non est a deo ergo non est effectus. et sic patet **I**tem si deus potest in effectum actu infinitum. quero a te v;trum possit in aliud. si non. ergo in agendo amittit potentiaz. et sua potetia agedo debilitat. si **S**i potest in effectu alium consimilem illi. esto q; faciat. ponatur ergo isti duo effectus sunt consimiles in natura. ergo sunt in eode; genere. tunc habet aliud in plus i q; duemut et aliqua p; q; differunt. ergo exceduntur ab aliquo et ar;tantur per aliquod. sed omnia talia sunt finita. ergo **I**tem q; non possit facere ifinita actu. ostenditur. quia non sunt plura ifinitis. ergo si p;duceret ifinita actu no possit p;ducere plura. ergo deus e ipotens sed nihil potest facere deum impotentē. **S**i **I**tem vbi est ifinitas actualis sed; numeru ibi deficit status et ordo et distinctio sed diuina sapientia non patit de; aliquid facere sine modo et mensura. ergo **S**i **I**tem q; duplex est infinitum. sc; actu et in potentia. infinitum in potetia deus potest facere et facit. **I**nfinitum in actu non potest facere nec facit. non potest inq; facere. q; nec duenit sibi nec duenit creature. sibi no couenit. cum enim summe bonus sit non potest aliquid facere nisi bonu. et ita non potest facere nisi rem ad se ordinatam. qm **S**i ordo p;supponit numeru. et numerus p;supponit mensuram. quia non ordinant ad aliud nisi numerata. et non numerant nisi limitata. ideo necesse fuit deu facere omnia in numero pondere et mensura. nec alit facere potuit. nec potest nec in infinitum. nec ifinita in actu. **R**atio est etiā. q; hoc nullo modo duenit creature. **I**nfinitum enim i actu est actus purus. alioqui si aliquid haberet de limitatone et artatione est finituz sed qd est actus purus est suum esse p; essentiam. et nihil tale accipit esse ab alia eencia nec ex nihilo. si ergo creatura eo ipo q; creatura aliunde est et ex nihilo nullo modo potest esse actus purus. nullo modo potest ee ifinita. et si no potest esse vna ifinita. nullo modo possunt esse ifinite s; numerum

7

quia necesse est illas plures ad aliquam unam creaturam reduci. sed infinita ad finitum reduci est impossibile. patet ergo etc. Et quod ad aliquod finitum reducantur. patet. quia necesse est ponere ordinationem in creaturis. non tamen ad deum sed etiam ad se invicem. Summa ergo rationis est. quod non decet deum facere creaturam nisi ordinem habeat et mensuram. et ratio est ex parte creature. quod necesse est omnes creaturas esse limitatas eo quod ex nihilo. et eo ipso quod opposita est. **Ad illud 8°** quod obicitur quod potentia tanta potest in tantum effectum siue opus. dicitur quod est opus operans. et opus operatum opus operans ut creare. opus operatum ut creatura. dicitur ergo quod opus operans est infinitum sicut ipse creator. sed opus operatum necesse est esse finitum. quod ergo obicitur quod opus proportionatum potentie. si intelligatur de ope operante siue de actione generaliter verum est. si autem intelligatur de ope operato non habet veritatem nisi cum causa et effectus se habent per univocationem. et sunt eiusdem generis. hoc autem non est hic. **Ad illud 9°** obicitur quod deus operatur ex tota potentia. dicitur quod agens ex tota potentia. quod dicitur agit per naturam. et hoc agit tantum quantum potest. et tantum quantum ipsum est ubi est productio similis. Quod dicitur agit per deum liberatorem et voluntatem. et tale non agit nisi secundum ordinem et quantum vult. unde ex eadem potentia facit magnum et parvum. et sic agit deus. **Ad illud** quod obicitur quod frustra est potentia que non reducitur ad actum. verum est de potentia que operatur in actu. sed divina potentia non operatur per actum. et ideo non est frustra. etiam si non habeat potentiam passivam correspondentem. tamen illa propositio non intelligitur habere veritatem in potentia que potest habere infinitam. si intelligatur quod omnino reducatur in actum. reducitur tamen et reducitur potest secundum partem. et ideo non est frustra. **Ad illud** quod obicitur quod divina potentia cum sit infinita debet suam infinitatem manifestare in infinito effectum. dicitur quod deus suam infinitatem manifestat in infinito secundum potentiam sicut patet. quod sicut supra est monstratum interminabilis duratio manifestat virtutem infinitam in infinito autem secundum actum non potest manifestari simpliciter. quod non decet. sed proportionaliter. quod ens infinitum excedit non ens et tamen deus ex nihilo facit ens inter que est distincta infinita. unde cum divina potentia dicatur infinita. hoc est tripliciter. durationis in eternitate. virtutis immensitate. et effectuum generalitate siue numerositate. Prima manifestatur per infinitam durationem. quod est finitum actu infinitum in potentia. Secunda per creationem de nihilo. ubi distantia infinita propter omnimodam inproportionem. Tercia manifestatur partim per potentiam. partim per privationem. quia tot fecit. et adhuc potest in plura. et non tot fecit quoniam adhuc potest in plura. cum hoc manifestatur alia infinitate duplici manifesta. et ita patet quod non oportet quod sit infinitum actu. **Ad potest tamen dici** sicut tactum est quod virtus patris

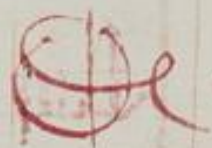
manifestatur in productione verbi. et per deum tota virtus divina. cum virtus filii et spiritus sancti sit una et equalis sunt in virtute. **Ad illud** quod obicitur de possibili quod potest poni dicitur quod est possibile a potentia infinita. et possibile secundum potentiam finitam. possibile secundum potentiam finitam potest poni. quod omnino potest esse ad actum reducta. sed possibile secundum potentiam infinitam non potest poni. quod semper est in reducendo et nunquam in reductum esse. **Ad illud** quod obicitur quod a appellatur omne creabile esto quod querit verum. a. sit finitum vel infinitum. sed non est infinitum actu sed potentia. et ideo non sequitur quod si deus possit. a. quod possit in actu infinitum. **Et si dicatur** ponatur quod deus faciat. a. dicitur quod non est possibile ratione predicta. **Ad illud** quod obicitur verum possit potentia eternum reducere ad actum. dicitur quod sic potentia in eternum passiva infinita est ad divisionem sic in deo activa infinita. Unde sicut eternum potest dividi in infinitum. tamen impossibile quod totaliter sit divisum. alioquin non esset infinitum. sic dividere in infinitum est possibile ad actum reducere impossibile. sicut impossibile est divina potentiam terminari. ita impossibile est quod sit in termino divisionis. Unde deus potest potentiam eternum reducere ad actum. quod potest esse in reducendo. et semper in reducendo ita quod nunquam plus se extendat ponitur quod divina actio. sed tamen eternum nunquam potest esse in reductum esse. sicut nec deus in reductum esse. **Concedendum** ergo quod impossibile est quod sit aliquid actu infinitum nisi solum deum et eius potentiam. et hoc est quod dicitur Hugo de sancto victore. sicut eternitate dei non equat tempus. nec immensitate locus. sic nec sapientia sensus. nec bonitate virtus. nec potentia opus. Unde quoniam dicitur quod deus potest facere infinita notatur infinitas circa potentiam non circa opus. Unde aliqui distinxerunt hanc eternum potest dividi in infinitum. quod illa determinatione potest determinare hoc verbum potest. vel hoc verbum dividi. tamen quocumque modo distinguitur semper intelligendum est infinitatem actualem esse propria solum dei.

Quarto et ultimo quod de infinitate diuine potentie quantum ad rationem operandi si se extendat in infinitum. **Et quod sic videtur.** quod quidquid deus potest rationabiliter potest. sed potest infinita. ergo rationabiliter potest infinita. et si hoc ergo ratio operandi ipsius potentie se extendit ad infinita. **Item** sicut se habet ratio sciendi ad scientiam. ita ratio producendi ad potentiam. sed quod divina scientia est infinita habet in se rationes infinitas cognoscendi. ergo cum diuina potentia sit infinita. similiter et rationes producendi habet infinita. **Item** ratio operandi in deo non est aliud quam bonitas et sapientia. sed sapientia et bonitas est infinita. ergo et ratio operandi. **Item** ratio operandi in deo non est aliud quam deus. siue diuina essentia. quod quod

dicat illa ratio. sed diuina essentia e infinita ergo et ratio opandi. **C**ontra potetia se extendit ad opa s'm exigentia ratiois. nihil em omittit de hijs que ratio exigit. s' ratio se extendit ad infinita. s' videt q' diuina potentia pducatur infinita quod flm est. **I**tem ratio opandi e ipa ars et dispositio. s' dispositio non est nisi finitor. s' ratio opandi no est nisi finitor. **I**tem ratio opandi est ipa diuina iusticia. q' vniuersa vie domini misericordia et veritas. sed iusticia non est nisi finitor. s' videt q' ratio opandi similit' **I**tem obicit de p'scia que similit' est ratio opandi et est m plas q' potentia. q' respectu malon et t'n non est respectu infitor. **S**i tu dicas q' dispositio vel p'scientia vel iusticia non d'lectit plenā ratōz p quā potest opari diuina pōn. **C**ontra si n tota d'lectit. s' diuina potetia sine hijs potest rationabiliter opari. s' possibile est deū opari pter dispositione. pter iusticiā. et pter p'scientiā. sed nullus talis opaf sapienē nec recte. s' r' h' stat ergo q' tota d'lectit rationē. **B**' d' d' sicut dicit magr m lra q' ratio diuine potentie est finita. **E**t ex hoc aliqui voluerūt dicere diuinā potetia limitare. tū q' nihil potest facere nisi ex optima ratōe n' dimittere tū q' nihil potest facere nisi p'sciēs. nihil nisi iuste. et ideo cum h' infitor sint vt putata eoz que facit. dixerūt diuinā potetiam nō posse alia q' q' facit. **S**ed hec positio e erronea sicut ondit magr m lra. q' nobilitati diuine potentie derogat eius imensitate limitado. et dicit fuisse magistri petri baalar di. Ratio autē hui' stulte positiois fuit. q' nescierūt distinguere ratōz potetie nec act' eius. **A**ct' em potetie duplex est. vnus per modū habitus s'z potest. alius p modū actus s'z opari. q' s' querit. vt ratio diuine potentie sit infinita. **D**' q' sicut duplex e actus ita etiā duplici potest accipi ratio resp' act' qui est posse. **A**ccipit em ratio m habitu. s'z diuina scientia et diuine bonitatis cōdecetia. et hec ratio extendit se ad infinita que ad modū et ipa potetia respectu actus q' est posse. respectu vero actus qui est facere accipit ratio m actu s'z diuina dispositio siue p'scientia et meritoz exigentia. nihil em facit nisi q' disponit. nihil etiā retribuit nisi scdm q' merita exigūt q' retribuit. nullā rem gubernat nec regit aliē q' natura eius siue iusticia naturalis exigat. et s'm hanc d'finitionē patet rñsio ad primo q'sitū. et ratios inductas. q'dam em pcedūt s'm vnā viā que dā s'm aliā. **A**d illud quod postea obicit de iusticia. **D**' q' iusticia s'z q' dicit cōdecetia diuine bonitatis et potestatis. sic est generalis ratio que d'lectit totū posse. sed m q'tū cognōtat exigentiā a pte meritoz rñ sic non d'lectit totū posse nec totū agere. **I**n q'tū vero cognōtat d'decetia bonitatis respectu cuiuslibet tempis in actu. sic com-

plectit agere. sed posse non. dispositio similiter et p'scientia agere d'lectunt sed nō posse. sed agere est respectu finitor. sicut et illa sunt. sed posse est respectu infitor. **Q**' d' s' obicit tunc q' de' potest sine eis ratōnabilit' opari. **D**' q' flm est. nec sequit' ex illo. q'uis em de' non possit plura q' velit. t'n nō potest opari sine voluntate. cum nihil possit facere quā possit uelle. sicut et p'scire et disponere. nec e ei potetia exequētē illis ad equari s'z dispositōi et voluntati. sed nō opatet de potetia vt potete. ideo non sequitur vt possit facere sine illis

In ista pte sunt dubitatōnes circa literā. et primo de rñsione magri qua dicit. **H**is autē rñdemus duplicē verborū intelligentiā apientes. vnde s'z veniat duplicitas hui'. nō potest deus nisi quod iustū est. hoc vbum est potest significare iusticiā que est. vel iusticiā que efficit si deus faceret. **H**oc em nihil videt. q' si dicat. iustū est hoc fieri. intelligit iustū esse vt nunc. similit' i pposito. **B**' d' q' distinctio magri est ratōnabilis. ratō autē huius multiplicatatis est q' hoc verbū est pōt dicere pns vt nunc vel simpliciter. et ita iusticiā que nunc e vel q' ess' si res fieret. **P**otest autē multiplicitas assignari a trib' **P**rimo a ratōe attributi. sicut em hoc vbum currit p se dictūz dicit pns vt nunc. sed q' addit d'eterminatio potest stare p pnti simplicit'. vt puta si dicat de equo iacete m stabulo. iste equus bñ currit. ita potest esse de hoc verbo est ratōe eius q' addit bonum et iustū. **A**liē potest assignari a pte ampliatiois hui' verbi potest. q' si ampliatio hui' verbi potest totū dictū respiciat. ita q' implicatio cadat sub ampliatioe ita dicit pns simpliciter. si aut cadat extra sic dicit pns vt nunc. et s'm hoc accipit duplex sensus. que magr assignat. **T**ercio mō potest assignari ratio a pte eius quod est nisi. q' potest teneri exceptiue vel d'secutiue. si exceptiue tūc stat actū siue acceptum p pnti vt nunc. et e sensus. non potest deus nisi qd iustū est. id est nihil potest deus pter hoc quod est iustum. **V**el potest teneri d'secutiue. et tūc nec e q' hoc vbum est teneat simplicit'. q' regula est q' termi m d'ictione ampliant ad omne tēpus. et tunc est sensus. non potest de' nisi quod iustū est. id est nisi sit iustū. et sic ampliat ibi ad omē temp'. **E**x quacūq' t'n causa accipiat locutio vere multiplex est. **I**tem querit de hac expositōe magistri. poterat p pntiā sed non p iusticiā. q' iusticia stat ibi p voluntate. videt em male dicere. q' nihil potest de' facere quod non possit uelle. s' si iusticia dei e volūtas. omē qd potest simpliciter potest de iusticia. et ecouerfo. **I**tem possibili posito m esse nō sequit' impossibile si s' de' poterat p potetia loth subuertere siue conburere. ponat tūc quero aut hoc

fuit iustū aut non. si sic. 8° poterat p iusti-
 ciā. si non. ergo fecit extra iusticiā. ergo inqz
 qd est emio impossibile. **R^o** dd q iusticia
 nō stat ibi p voluntatē diuina simplici cō
 siderata. sic em poterat velle quod et pote-
 rat facere. sed stat ibi p voluntate pēfante
 merita. et volente retribuere scdm merita.
 Et qm loth non meruerat submergi cū illis
 peccatoribz. nō poterat iuste submergi qm
 fuit de exigentia meritorū. nihiloīz tñ pote-
 rat deus hoc facere. qz ex hoc laudē suā. et
 loth utilitatē poterat elicere. cū non sic ma-
 lū scdm se iure iustū affligere. potest enim
 hoc deus facere ad bonū suū. Et p hoc patz
 rñsio ad illud qd obicit. posito em q hoc fa-
 ctū fuerit. ponit etiā fuisse iustū qm ad
 dderentiā. licet non qm ad merita. **Cōtra**
 em exigentiā meritorū deus potest facere et
 facit. Icre. xx. glō. Qd facere cogitabā ppē iu-
 sticiā. non feci ppter clementiā. **Item** qm
 de hoc quod dicit hoc verbū. pprie non due-
 nit deo. nisi forte dicat ex pmissio. videt ma-
 le dicere. qz sicut qui debz ex dmissio obligat
 ne incurrat inqz tūdmē. ita qui debet ex p-
 missio si non reddat incurrit falsitatez. ergo
 deus vere est obligatus. 8° et vere et pprie
 est debitor. **R^o** dd q debiti ex dmissio est
 debiti pprie. qz pīt voluntatē. velit em no-
 lit obligatus est qui accepit bñficiū. si ne-
 cessario eget bñficio. debiti autē ex pmissio
 qd est mere liberalitatis est debiti qd seqz
 tur largitatē pmittentis. et ideo s3m rē plz
 habet de ratōe gratiē qz debiti. et hō modo
 deus est debitor. pmo non. ex sua em li-
 beralitate pmittit vt allidat s3 nihil recipit
 Vnde obsequia nostra non acceptat ppter i-
 digentiā. ideo ratio debiti scdm q obligat
 tōez dicit pprie in deo non cadit. si autē ab-
 utamur nomie vt debiti sonet incōdēcētiaz
 bonitatis dei. sic recipit in deo. **Item** qm
 de hoc quod dicit q eadē ratōe manēte po-
 tuit alia facere et ista dimittere. videt em
 hoc esse flm. qz Aug. dicit q alia ratōe ad-
 tus est homo. alia ratōe additus est equus.
 ergo alia et alia ratōe fiūt opposita. 8° eadē
 ratōe manēte non potuit facere opposita
R^o dd q mgr vocat hic ratōz voluntatē
 dei equissimā. ut sicut dictū est supra qz
 deus nouit omia. ideo potest scire opposita
 sine inuacōe scie. ita etiā et de voluntate.
 Vnde non intelligit volūtas mutari qm de2
 potest velle qd non vult. sed aliqd volitum
 ad ipaz opari. ipa vna et eadē et immutabi-
 li remanēte. sed alio mō opata. siue ad ali-
 ud et aliud. et ita intelligit magr. **Item** q
 rñ de hoc quod dicit. hec autē qstio de pre-
 scia facile determinari potest p ea que supz
 dicta sunt. qm p quid determinat supz di-
 ctum. videt em argumētatio necessaria. si 8°
 deus nihil potest opari nisi illud psciat. et
 non pscit nisi que facit. ergo rē. et dd ē ad
 hoc q deus potest pscire plura q pscit. sic

potest plura opari. Vnde huiō solutio ē q
 pscia dei potest esse alicui2 cuius non est. et
 ita deus potest facere illud. et alic2 non ē
 cuius est. et ita deus potest illud non face-
 re. et nunqz ponit aliquid facere sine pscia.
 et hoc manifestū est q non est necessarium
 deū pscire quod pscit. si em hoc esset tūc im-
 possibile esset deū aliud facere q illud qd
 facit. et hic error manifestus. **Item** qm d
 hoc quod dicit. An putas q non possum ro-
 gare patrē rē. videt em illud non bñ dictū.
 qz aut pater volebat dare. aut non. si vole-
 bat et xpc non volebat. ergo in volūtate di-
 scordabant. si autē nolebat. et xpc poterat
 petere. 8° poterat a volūtate patris discor-
 dare. ergo peccare qd ē extra veritatē apte.
R^o dd q pater volebat dare et xpc nole-
 bat petere. sed pater poterat velle. et xpus
 similē petere. et ita non discordare. tūc au-
 tē discordantia esset. si xpc posset petere. et
 pater non posset velle. quō autē deus possz
 aliquid velle quod non velit. supra hitū est
 Item qm de hoc quod dicit. Nūquid dd
 est non potuit iudā suscitare in mētē. Ex hō
 videt q deus possit saluare iudā. ergo pa-
 ri ratōe dānare petrū. **Contra.** iustus ē et
 negare scipm non potest. ergo nec facere cō-
 tra iusticiā. Si tu dicas q hoc non potest.
Contra. posset deus destruere oia que facit
 quod maius est. ergo multo fortius hoc pōt
R^o aliqui distinguūt hic potētia dei du-
 plicē. dicētes deū posse. aut potentia abso-
 luta. et sic potest iudā saluare. et petrū dā-
 nare. aut de potētia ordinata. et sic nō pōt
 Sed hec distinctio non videt esse dueniens
 cū nihil possit deus quod nō possit ordiate
 posse emmōdinate facere est non posse. sic
 posse peccare et posse mentiri. vnde nec pōt
 absoluta nec ordinata potest mentiri. **Alii**
 dicūt alij q potest saluare iudā. sed non dā-
 nare petrū. qz misericordia eius sup oia opa
 eius. et misericordia superaltat iudiciū. et
 saluare iudā esset supabundantis misericor-
 die. sed damnare petrū esset crudelitatis
 maxime. sed tñ cum deus summe iustus sit.
 summe misericors. sicut non potest facere cō-
 tra misericordiā. sic nec extra iusticiā. **Idēo**
 alii dicūt alij q deus neutz potest. et hoc
 non derogat eius potentie. qz vtraqz esset
 iniusticia et inordinatio. reuocare quē finali-
 ter damnauit. et qui finalitē damnari meru-
 it. nec est simile de traiano. qz deus sic di-
 sposuerat ad honorē sanctorū. et suū aliqua
 specialia facere. et ideo mors illa traiani et
 damnatio licet secunduz causas inferiores
 finalis videt. sed tñ s3m diuinā dispositi-
 onem et dñlū aliter erat. Sed tñ quis hoc
 audeat dicere qui deus de iuda hac dispo-
 sitōe potuerit q disposuit de traiano. et qn
 generalitē d omibz possit facere quod pbat
 fecisse vni. Et itē Aug. dicit q de2 ipi oya
 bolo bonā voluntatē posset dicere ppter hoc

dd q̄ q̄n querit̄ vtr̄ de2 posset saluare iudā
et danare pet̄. dd q̄ aut loq̄ris saluis me
ritis. aut nō saluis. si saluis meritis sic dico
q̄ non possit. hoc em̄ idē est dicere et q̄rere
Ac si q̄rere vtr̄ posset iudicare iniuste. qd̄
quidē absq̄ dubio de2 non potest. Si autē
intelligat̄ nō saluis meritis sic absq̄ dubio
posset saluare iudā auferēdo p̄ grām pecca
ta et demerita. et dando merita. pet̄o autē
non potest dare merita mala. sed tū sic libe
ralit̄ dedit bonā voluntatē pet̄o. ita etiaz
liberalit̄ d̄seruat similit̄ naturā. et patent
obiecta.

Vnc illud restat discutiendū. vtr̄
meliz rē. Supra egit maḡ de poi
m̄ d̄patōe ad possibile s̄m subām
et q̄t̄itatē. hic tercio agit de potē
tia q̄tū ad modū siue q̄t̄itatē re. Et h̄c ps
habet duas ptes. In prima maḡ agit de po
tētia q̄tū ad qualitātē possibilū. que qd̄
est maior et minor bonitas. Secūdo q̄tū ad
qualitātē potētie que quidē est immutabi
litas. ibi. p̄terea q̄ri solet vtr̄ deus rē. D̄ria
ps habet duas. In prima q̄rit. vtr̄ de2 mū
dū potuerit facere meliozē. Secūda vtr̄ rel
quas fecit possit facere meliozi mō. vel alio
modo. et hoc ibi. post hoc d̄siderandū ē rē.
vbi agit q̄tū ad modū. p̄terea q̄ri solet vtr̄
deus. Hec ē secūda ps vbi querit de diuine
potētie imutabilitate. q̄rens vtr̄ de2 pos
sit quidq̄d potuit. Et habz hec ps duas. In
prima oñdit q̄ nō possit quidq̄d potuit. et
hoc facit c̄ponēdo. In scda vō d̄trariū asse
rit in soluēdo ibi. ad quod dicimus q̄ sicut
omnia semp̄ s̄it.

Intelligentiā p̄ntis d̄stinctōis
q̄rit de modo siue qualitate diuine
potētie. Et circa hoc q̄runē p̄nci
palit̄ duo. Primo q̄rit. vtr̄ mundū
deus potuerit facere meliozē. Secūdo q̄rit
de imutabilitate diuine potētie. vtr̄ quod
semel potest deus semp̄ possit. **C**irca p̄
mū q̄runē quattuor. Primo q̄rit vtr̄ de2 po
tuerit facere mundū meliozē quo ad subām
p̄tū iteḡntiū. Secūdo vtr̄ poterit ip̄z facere
meliozē quo ad p̄tū inteḡntiū. p̄prietates
Tercio querit vtr̄ potuerit facere mundum
meliozē q̄tū ad ordmē. Quarto vtr̄ potue
rit facere mundū antiquozē. **Q**d autē po
tuerit facere mundū meliozē quo ad subām
p̄tū inteḡntiū oñdit sic. ptes inteḡrtes
mundū sunt f̄mite bonitatis et intensiue et
extensiue. sed om̄i f̄mito potest aliqd̄ maius
et melius cogitari. sed de2 plus potest face
re q̄ homo possit intelligere. ḡ rē. **S**i tu di
cas q̄ mundū non potuit ampli2 cape. hoc
nō soluit. qz deus facit caupacitatē. ḡ mai
ozē potuit caupacitatē dare cū ei2 potētia
sit inf̄mita. **I**te sup̄ma creatura i vniuerso
ē f̄mita. ḡ distat a deo i inf̄mitū. sed i distā
tia inf̄mita ē ponere gradū inf̄mitos. ḡ ultra
bonitātē creaturaz ē itelligere creaturas ḡ

ous bonitatis h̄ntes. et ex hijs potuit inte
grari mundū. ḡ rē. **I**te d̄stat q̄ de2 potuit
facere mundū ex p̄tibz maioribz mole. vt celū
āpl̄ et terrā latiozē. ḡ si potuit facere ma
ius mole. eadē ratōe et maius virtute. et si
hoc. ḡ simplicit̄ melius. **I**te materia scdm̄
te totā caupax ē forme nobilissime. vt patet
si ḡ de2 dare potuit qd̄ natura materie po
tuit cape. ḡ potuit dare toti materie et oī
bus p̄tibz p̄fectionē forme nobilissime. vt
puta ratōnalis nature. ergo potuit facere
mundū qui d̄staret ex solis substātis ratio
nabilibus. et si hoc. tunc mundū habez oēs
ptes s̄m subāz meliozes. ḡ rē. **C**ōtra Auḡ
m̄ iij. li. de li. ar. quidq̄d i vera ratōe melius
tibi occurerit. scias fecisse deū tā bonoz oīm
dditorē nō esse quod vera ratōe cogitas nō
potest. neqz em̄ tu potes aliquid meliz i cre
atura cogitare qd̄ creature artificē fugerit
ḡ non potest aliqua creatura nobilis cogi
tari que non sit de d̄stitutiōe mundi. **I**tem
Auḡ. ix. d̄f̄f. duo fecisti d̄ne. vñū p̄ te. ali
ud p̄pe nihil scz āgelicā creaturā et materiā
primā. sed non potest maior ambitū cogita
ri q̄ app̄m̄q̄tate dei ad nihil. ḡ non potuit
fieri mundū qui natus esset amplecti plures
naturas rerū. ḡ non potuit mundū fieri me
lioz q̄tū ad caupacitatē. sed d̄stat caupaci
tate illā non esse vacuā q̄tū ad aliquē ḡduz
alicui nec mundus p̄fectus esset. nec vni
uersūz p̄f̄cm̄ dici possz. ḡ nec iste pl̄z cape n̄
ali2 caupacior potuit fieri. **I**te materia p̄
ma ē creata in oīmōda possibilitate et ip̄f̄e
cta obedientia respectu creatoris. ḡ si cau
pacitas ip̄ius materie attēdit s̄m suā possi
bilitatē et obedientiā quā habuit ad deum
et in summa possibilitate et i summa obediē
tia ē creata. ḡ mundū q̄tū ad caupacitatez
nō potuit fieri melioz. si ergo dedit de2 vni
cuiqz q̄tū caupax erat. ḡ nullo mō potuit
fieri melioz. **I**te q̄tūcūqz creatura fiat bo
na n̄cē est eē f̄mita. ḡ n̄cē est aliqñ pone
re statū ita q̄ creatura nullo mō possit fieri
melioz in nullo derogādo diuine potētie. sed
q̄ ratōne stat i aliqua specie creature. stat i
sup̄ma specie creature sp̄ualis. nulla ḡ crea
tura vel sp̄s p̄t illa fieri nobilior. et si opti
mū i genere ē meliz optimo i alio. et simplici
ter hoc illo meliz. ergo si optimū i vniuerso
ē optimū om̄is creature que possit eē creata
et simplicit̄ mundū iste est ita bonus qz eo
n̄ fieri potest melioz. **R**̄ d̄d q̄ excessus bo
tatis subālis in rebz potest attēdi duplici
aut q̄tū ad essenciā nobilitatē et gradus.
et sic d̄z qz species homis melioz est et nobi
lioz specie asini. aut q̄tū ad esse put d̄cernit
ad d̄tōez siue augmētū. sic d̄z qz marca auri
melioz vñcia. non qz nobiliorē habz formam
vel essenciā. s̄ qz plus habz de auri subā. ac
p̄ hoc de bonitate et valore. **Q**n̄ ergo q̄ritur
vtr̄ deus potuerit mundū facere meliozē q̄
tū ad subāz p̄tū. **S**i tu intelligas de excessu

quod ad primum modum quod mundus constaret ex nobilioribus essentis. Dico quod idem mundus qui est nunc non potuit fieri melior. quia non esset iste sed alius. sic iste qui factus est homo fuisset factus alius. non esset ille qui est. quia cum posse eius non est artatum nec limitatum non video quare non potuisset mundum meliorem facere hoc genere melioritatis. Si autem intelligas quod tu ad secundum modum. sic dico quod non solum alius. verum etiam hunc potuit facere meliorem. sicut et maiorem. si fecisset non esset alius. sicut potest facere quod iste puer esset ita magnus ut gigas. et plus haberet de substantia et virtute. et tamen non esset alius quod est. Concedo ergo rationes probantes quod de se simpliciter potuit alium mundum quantum ad substantiam partium fecisse meliorem. et etiam hunc quantum ad magnitudinem partium et virtutem. non tamen quantum ad essentiam nobilitatem maiorem. et hoc voluit Augustinus. dicere in premissa auctoritate de libro ar. quod nulla essentia nobilior potest cogitari esse in hoc mundo rationabiliter que non sit ibi. nam si cogites meliores esse partes. aut secundum totum. aut secundum partes. Si secundum totum iam non istum mundum cogites sed alium. Si secundum partes tunc ergo tollis ordinem et perfectionem de hoc mundo. ut si cogites quod deus fecisset lunam ita lucidam ut est sol. vel terram sicut celum. non rationabiliter cogitas. quia primis uniuersis. non enim esset omnia si essent equalia. et hoc est quod dicit Augustinus. de libro ar. non est vera ratio sed iurda infirmitas cum aliquid melius faciendum fuisse cogitaueris iam nihil aliud inferis fieri velle. tamquam si perfectio celo nolles terram factam esse. vti quod omnino magis cogitates. et sic patet ultimo obiectum ad prima parte esse sophisticam. pro eo quod hoc non appetebat uniuerso ut materia secundum se tota perfecta esset forma nobilissima. Ad illud quod obicit in contrarium per auctoritatem Augustini. de libro ar. iam patet ratio. quia intelligit de hoc mundo et de melioritate secundum essentiam. ut patet ex textu. Ad illud quod obicit quod summa distantia est in uniuerso. dicitur quod appetit deum potest dupliciter intelligi. scilicet quantum ad immediatam receptionem et reuersionem in deum. aut quantum ad summam mutationem et assimilationem. primo modo est natura angelica appetit deum simpliciter loquendo. sed secundo modo non nisi in operatione. quia magis est dissimilis quam similis. et plus deficit quam exprimit. imo infinitis gradibus distat. et ideo maior appetitudo est nobis cogitabilis. et deo possibilis. quantum nunc non sit. Ad illud quod obicit quod materia est creata in omni moda possibilitate. dicitur quod possibilitate obedientie dicitur in nulla creatura implet totaliter. quia hoc est secundum omnimodum imperium creatoris. sed implet capacitatem et possibilitatem. vel disponit per alias dispositiones. et sic deus implet materiam. quia eius capacitatem debitis dispositionibus limitauit. et illas formam implet inas et perfectias adiunxit ita quod nihil dimisit incompletum. quis tamen audeat dicere quod deus nobilior disponere et nobilioribus formis perficere posset secundum sue sapientiam et potentiam infinitam

Quod dicitur dedit unicuique beatitudinem quantum erat capacax. hoc intelligit de capacitatem non potest dicitur longinquam possibilitatem et obedientiam respectu creatoris. sed potest capax hoc dicitur dispositio et exigentia. et hanc edestas est deum potuisse maiorem facere. Ad illud quod obicit quod in creaturis necesse est stare. dicitur quod sicut numerus super hunc statum in actu. tamen nunquam est dare statum aliquem ultra quem diuina potentia non possit se extendere. sic intelligendum est in magnitudine molis et bonitatis quod quantumcumque sit in creatura status est semper quia finita. bene agit deus huiusmodi ita quod non agit amplius. sed qui possit amplius nunquam est dare ut credo. et ideo si alium mundum meliorem hoc fecisset. ad hoc erit ultra quare non fecit meliorem cum possit. et sic procedendo ulterius. et ita talis questio est irrationalis et solutio non potest dari nisi hec. quia voluit. et ratione ipse nouit. Tamen si non fecisset nemo potest arguere quia hoc totum quod fecit fuit gratia. nec erat aliquid qua exigentia. ratione cuius possit poni in eo fuisse mundia.

Secundo queritur. utrum mundus potuit fieri melior quantum ad partem integritatem appetites. et quod sic. videtur per se. Erit lux lune sicut lux solis. et lux solis sicut lux. vii. dierum hoc erit ergo potest esse. ergo deus potuit addere. et ita de alijs corporibus. et si hoc. essent utique res meliores. ergo et sic. Item Augustinus. super genesim. ad litteram. et magis adducit hanc auctoritatem. Potuit magis deus tale facere homines qui non peccare vellet nec posset. et si tale fecisset. quis dubitat eum meliorem fuisse. ergo et sic. Item melior est perfectio in corruptis et quiescentibus quam corruptio nis et motus. sed omnia que fecit deus. aut fecit corruptibilia. aut aliquo modo mobilia. ergo omnia potuit facere meliora. Item si non potuerunt creature fieri meliores hoc fuit. aut quia deus non potuit dare plus. aut quia creature non potuerunt plus capere. si quia deus non potuit amplius dare. aut diuina potentia est limitata. si quia creature non potuerunt amplius capere. Contra videmus tota die creaturas meliorari et deteriorari salua substantia et capacitatem. ergo et sic. Contra. optimi est optima adducere sicut dicitur de dyo. sed optimo non potest esse melius. ergo si deus cum sit optimus adduxit res optime. patet ergo et sic. Item Plato addit rationem. porro quia optimus est. ab optimo vero omnis iudicia relegata erat. et ideo dedit unicuique creature tamen de bonitate quantum potuit capere. Si tu dicas quod platonis verbum non valet quia mundia non est respectu inferioris. Contra Augustinus. super genesim. ad litteram. si bona facere non posset nulla esset potentia si posset sed nulla magna esset iudicia. ergo pari ratione si posset facere meliora et nollet esset iudicius. Item ratio videtur. quia omne agens ex tota sua substantia facit rem optima modo quo potest fieri. si potentia eius nihil omnino impedit. sed deus est agens

ex tota sua potentia in omni sua actione. et
 potius eius nullam habet indigentiam neque resistenciam
 quod quicquid facit ita bonum facit quod nullo modo
 potest fieri melius. **I**tem hoc est vera pro se
 bonum est diffusivum sui. ergo magis bonum.
 magis diffusivum. et maxime bonum ma-
 xime diffusivum. sed deus est agens maxime
 bonitatis. ergo maxime se diffundit ergo videtur
 quod unumquodque optimum facit et quantum ad sub-
 stantiam et quantum ad proprietates. **R**espondeo
 quod cum queritur de melioritate partium uniuersali. po-
 test queri quantum ad duplex generum partium aut quan-
 tum ad partes manentes sicut natura intelle-
 ctualis rationalis celestis et elementaris. aut
 quantum ad partes transientes sic sine distinctio-
 ne deo. et sunt ut in pluribus. quantum ad prop-
 rietates fieri meliores. quod non sunt de substantia uni-
 uersali nec sunt a solo deo sed a deo simul opera-
 te cum agente particulari. quod impeditur et de-
 ficat. si autem intelligamus de partibus que sunt
 de constitutione et integritate mundi sunt a deo
 et immediate cum queritur utrum potuerit fieri me-
 liores quantum ad proprietates. distinguendum est
 quod aut loqueris de ipsis absolute. aut de ipsis
 in relatione ad fines. Si de ipsis absolute per
 quod meliores aditus potuerit habere. Si de
 ipsis in relatione ad inuicem vel ad fines. optimas
 habuerit proprietates. quod patet. quod sicut dicit
 augustinus. meliores iudicant deus homines si ei libe-
 raliter deseruerit. similiter melius fuit quod omnes
 homines essent ex uno. et ita quod haberet corpus anima-
 le. et secundum exigentiam eius necesse sunt alias cre-
 aturas corporales disponi in motu et corrupti-
 bilitate. **E**x hijs patent rationes inducte ad
 primam partem. procedunt enim de proprietatibus
 secundum se considerantur. **A**d illud quod obicitur
 contrarium de terra. dicitur quod illud intelligitur secundum
 ordinem. sicut iam patebit. **A**d illud quod ob-
 icitur de plene. dicitur quod non habet veritatem nisi
 intelligat saluo ordine uniuersali. et hoc quan-
 tum ad bonitatem essentiali considerata disposi-
 tione in materia. nec ratio sua est necessaria. sed solus
 persuasio in simili sicut in homine qui potest alij bene-
 facere et non facit. quod hoc iudicatur inuidia et
 frequenter dimittit propter inuidiam et qui carum
 inuidia euertere facit. et intelligitur verbum
 augustinus. **A**d illud quod obicitur quod agens ex tota
 potentia producit optime. dicitur quod agens ex po-
 tentia tota quidem secundum impetum quidem secundum
 artem et sapientiam. et qui secundum impetum agit fa-
 cit quanto melius potest. qui agit secundum artem
 et sapientiam agit quantum vult et quantum congruit
 saluo ordine. quia sapientis est ordinare. ideo
 quodam facit bona quedam meliora. quedam opti-
 ma. et per quod illud non sequitur. **A**d illud quod
 obicitur quod bonum summum summe se diffundit.
 dicendum quod hoc verum est de diffusione naturali
 de voluntario siue a proposito non est verum. primo
 modo est diffusio in productione personarum. et
 in productione creaturarum.

Quero queritur utrum deus potuerit mun-
 dum facere meliorem quantum ad ordi-

nem partium. et quod non primo videtur au-
 thoritate generum. i. vidit deus cuncta que fecerat
 et erant valde bona. glo. aug. singula queque
 bona in se. sed in uniuerso optima. sed optio
 nihil est melius ergo. **I**tem aug. dicit quod quis
 alius modum liberatois esse deo possibilis. nul-
 lus fuit nostre leuande miserie saluande con-
 gruencior. sed sicut deus fuit sapientissimus
 redemptor. ita et sapientissimus conditor ergo si
 ordinatissime redemit ita quod nullus modus me-
 lior vel congruencior esse potuit ergo similiter se ha-
 buit in faciendo res. et per. **I**tem si consi-
 deremus ordinem elementorum in mundo. constat
 ea optime esse ordinata. vnde non potest cogita-
 ri quod illa quatuor corpora ordinentur melius. siue
 secundum qualitates siue secundum formas no-
 biles. siue secundum proportiones numerabiles. sicut
 ligantur. viij. et xiiij. qui sunt duo primi nu-
 meri solidi quadrati ligantur per duos interme-
 dios. scilicet xij. et xvij. et ergo. **I**tem sapientis est or-
 dinare ergo summe sapientis. summe siue opti-
 time ordinare ergo deus res ita bene ordinant
 quod nullo modo potuit ordinare melius. Sed
 contra ordo ille est bonitatis finite. ergo si sa-
 pientia dei est infinita et infinitum excedit fini-
 tum. ergo deus sciuit melius ordinare sed quicquid sciuit
 potuit ergo. **I**tem melior est et nobilior ordo
 in quo nulla cadit inordinatio quam in quo cadit
 sed in uniuerso cadunt multe inordinaciones
 et deformitates. ergo alius ordo potuit fieri
 melior. **I**tem bonitas ordinis pendet ex
 bonitate partium sic respectum ab absoluto. sed res
 secundum esse absolutum non sunt optime ergo nec in
 ordine. **I**tem quod appropinquat est finis melius
 est ordinatum. ergo si cetera sunt optime ordinata omnia
 sunt equaliter comuncta fini. ergo omnia partem
 participant beatitudinem. quod absurdum est. **R**espondeo
 quod est ordo partium in toto. et est ordo partium in fi-
 nem. primus ordo respicit sapientiam. secundus
 ordo respicit bonitatem. et sunt isti duo or-
 dines ita diuncti ut unus alteri deformetur.
 et ordo partium in uniuerso est propter ordinati-
 onem ad finem. si autem loquamur de ordine par-
 tium in uniuerso. aut hoc est quantum ad partes
 primas et substantiales. et sic absque distinctio-
 ne optime sunt ordinate. ita quod melius ordi-
 nari non potuerunt. quia in eis consistit ordo
 subalis et pulchritudo uniuersali immutabilis
 vel quantum ad partes corruptibiles et remotas
 et hoc dupliciter. aut ut absolute. et ut nunc
 et sic potuerunt melius ordinari. et aliquid erunt
 melius ordinate. aut simplicitate et in relatio-
 ne ad finem. et sunt res optime ordinate in
 uniuerso. secundum quod dicitur ordini in fine. similiter
 optime ordinate sunt res in fine saluo ordine uniuersali.
 quod uniuersum est tanquam pulcherrimum car-
 me quod decurrit secundum optimas consonantias alijs
 partibus succedentibus alijs quousque res perfecte or-
 dinentur in fine. vnde sicut in productione rerum mani-
 festatur potentia. sed in operatione siue in ordine non
 entis ad ens. ostenditur summa potentia ex ni-
 chilo. sic ordo rerum in uniuerso in se ostendit

De

sapientia et ordo ad finem bonitatem. s; in op
 atone vnus ad alteru. ontur suma sapietia
 et summa bonitas. q; nihil pt huc ordine de
 ordinare. sic meli; ifra ptabit. **C**ocedede
 s; sunt ros pbates q; res sut optie ordiate
 q; respiciut vtruq; ordine. **A**d illd qd obiz
 q; sapia e ifinita dd. q; q;uis sapia e ifinita
 tn res n sunt capaces nisi ordis finiti. et ipa
 sapia summa sumu dat ordine que hze pnt.
Ad illd qd obicif q; cadit io ordiatio dd q; si
 asiderem; hos ordies s; ad fine i vnuerfo
 ita se ad inuice dplectutur q; no pt ibi ee in
 ordiatio. **A**d illd qd obicif de appinqate
 dd. q; hoc e vtz h; m; p;am ordiatoy s; h; m; d
 eursum vnuerfi nece e q; res sit prio longe a
 fine. et p; appinqbit. **A**d illud qd obicif
 q; ordo pedet ex ptib; dd. q; sic aliq; dtinge
 tia i se hnt ee absolutu dñs s; ordinem necm
 sic et i pposito itelligedu. q; q;uis aliqd non
 sit optimu i se. tn optime ordinat. et ex plū
 hui; p; i ptib; corpis et i re artificiali. i q; e
 consonatia et armonia sic i cithara. q;uis ei no
 bilior sit sut oculi q; pedis. tn si asiderem;
 vtruq; h; m; suu offidu. ta oclis q; pes optie
 situati sunt i toto. ita q; nec ocul; meli; pe;
 de nec erouerso. et ita dic ang. sup jo. qd sic
 anglus optie i celo. ita mud; optie i imo sic
 i terza. et silr appar; i cithara. pnt em omes
 corde ita pportinari q; si aliq; tendat vt de e
 ei melior son; nūq; remanebit consonatia. silr
 dictos pnt ordian ad faciendu versum. ita
 q; ex illis dictonib; ipossibile e fieri versum
 meli; ordiatu sic in pposito itelligedu.

Varto q;rit vtz potuerit facere m;dm
 antiqoz. et q; sic videt. ij. pe. vl. mil
 le an apud deu sic vna dies. et i ps mille an
 ni an oculos tuos tanq; dies hesterna q; pte
 rijt pi roe. c. m. anoz s; de; potuit facere
 mudu an die hesterna. potuit p. c. m. anoz
 an. et si h; e; antiqoz s; zc. **I**te diuia poi
 et opatio no depend; nec a matia nec a tpe
 s; qua roe pt i vno instati pt i alio s; q; rone
 i posterora eade rone in priora. et si h; mud;
 potuit fieri antiqoz s; zc. **I**te diuia eentia
 et potetia fuit an tps pncipiu aut s; fuit
 potes pducere an aut no. si n; s; erat ipotes
 si sic s; potuit facere mudu anqua faceret.

Ite ego q;ro vtz potuerit facere post. si sic
 s; no e maior ro de post q; de an s; p;roe po
 tuit facere an. aut si no potuit p; nec an. et
 ita nece fuit q; tuc. s; videt q; d; pul; et no
 volutari; mudu feat tuc. **S**; d;tra an p;ri
 apu tps nihil erat nisi etnitas s; si potuit
 mudu facere an pncipiu tps. potuit facere
 et i etnitate. s; qd h; ee in etnitate car; prin;
 et nihil tale pt ee creatu ex nihilo s; zc. **I**te
 si potuit facere an pnat. silr e; q;ro vtz an
 et i ifinitu. s; ifitu a pte an e etnu. s; si po
 tuit i ifinitu an facere. potuit etiā ab etno
 si s; no potuit facere mudu etnu q; no ess;
 fact; nec antiqoz e. **I**te nece e mudu hze
 finita durato; a pte an. s; i oi finito nece est

alicubi stare ultra q; n; pt fieri p;ssus s; qua
 rone stat i aliq; istanti finito. stat i illo i q;
 addit e mund; s; zc. **I**te prin; totiz antiq;
 tatis no pt aliqd fieri vel cogitari antiq;. s;
 tpus vel euu qd icepit cu mudo e totiz anti
 quitatis pncipiu. s; et no potuit aliqd ee a
 tiq;. **S**; dd. q; cu q;rit vtz de; potuerit
 facere mudu antiqoz. pt itelligi duplx
 aut q; ipm creauerit ab etno cu pduxerit ex
 tpe. et tuc e; antiqoz. aut ita q; mund; du
 rass; tpe logicri. tn finito. primu credo ipof
 sibile simpl;. qm iplicat i se d;tradictoy. ex h;
 em q; ponit fieri. ponit hze pncipiu. ex h;
 aut q; ponit etnus. ponit no hze pncipiu.
 vn idē e q; rere. vtz de; potuerit an mudu
 facere. q; mund; habedo pncipiu non hzet
 pncipiu. et hic icludie d;tradictois vtraq; p
 te; similit q;tu ad h; m; sensum. videt aliqb;
 ipossibile. qd iplicat i se oppo; qm anteriori
 tas siue antiqtas icipit simul cu tpe. na i ee
 nitate no e an et p; et tpus icipit de neata
 te simul cu mudo. sic sic; icipit simul cu loco
 et loc; cu orbe primo. vn sic si q; rere; vtz p;
 m; orbis potuerit fieri altior. nllā e; i mdo
 q; imo iplicat d;tradictoy s; ex omes locu esse
 locu. et venit ex falsa imagine q; imagiat to
 tu mudu ee i locali spacio. sic imagiat ter
 ra circūdari aqua. similit itelligedu e i ppo
 sito qd e iplicatio d;tradictois. et veit ex flā
 imagiatōe. q; imagiamur an pncipiu mdi
 fuisse durō; tps i q; mud; potuiss; an fieri.
 vn si q;rat vtz tot; mud; potuiss; fieri ex to
 tu mudu vel sup vel ifra. stulta e q; et ipli
 cas opp. et venies ex mala imaginatōe. p h;
 mod; rndent. si q;rat vtz mud; potuerit fie
 ri an vel antiqoz. vn dicūt q; si aliqd pcessis;
 set an mēsurās tpaliter potuiss; vtiq; an fie
 ri. similit si loc; ess; ex potuiss; altior fieri. rō
 aut istu; male imagiatōis e. **C**ū em imagina
 mur eternitatē i ifinitu an tpus fuisse itel
 ligim; ea q; duratōe extēlas; i qua sunt diuer
 sa nunci q; n; q; lib; potuiss; fieri tēp;. s; h;
 oino nihil e. q; eternitas e simplicissimū i q;
 nulla oino cadit diuerfitas. **C**ocedend; s; sic
 pbant ros iducte. ad hoc q; sic n; potuit mū
 dum facere i alio loco q; no e i loco sic n; an
 q; nllā e antiqtas nisi i eo. **A**d illd q; obz
 q; apud deu no e vis aliq; i aliq;to tpe et q;
 potetia ei; no depēdet zc. dicūt ad oia vni
 ca rñsione. q; q;uis diuia virt; ad nihil arte
 tur. tn pncipiatu no pt facere sine pncipio.
 et tpale no sine tpe. et primu tpale no pt fa
 cere nisi i prin; tps. et pncipiu tps no nisi
 i prin; tps. oppositu em no dic potetia sed
 magis d;tradictoy et repugnatiā. nec tn arta
 tur ad sic faciēdu q; poss; oino no facere. vn
 sic stulta e q; si q;rat vtz potuit facere pnci
 piu tps an pncipiu tps similit et p;dicta
S; qm duru videt dicere. q; de; n; potuit
 facere mudu antiqoz. et q; alu mudu fa
 cere potuerit s; tm istu. **D**eterea dicūt alij.
 q; sic de; potuit facere mudu ampliozem

ita potunt facere antiquiore siue omni distin-
 ctione. et tñ istud nō ē oīno silē qz de2 possz
 facere celū ampli2 et ma gis distare a terza.
 salua vtriusqz natura. s; si de2 itelligat fecit
 se qz illud nūc mag distet a prin° tps itelli-
 git illud nūc eē aliud qz etiā si itelligat mun-
 d2 fact2 an. adh° n eēt aī qoz respectu istū2
 nūc. qz tñ distaret qz tñ distat a prin° et ita
 nō eēt antiqoz. et iō nō ē simplr negāda nec
 simplr dcedēda. sic nec ista de2 potunt face-
 re mundū altōre. si em itelligas de hoc abso-
 lute. flm ē. sic dicit prima opio. et nō itelligi-
 bile. et iplicatō dtradictōis. si aut itelligas
 p dcomitātiā alti2 loci. s; qz de2 potunt fa-
 cere aliū mundū āplectētez istū i quo situm
 possz hā magis altū et mī2. silr iudicādū d
 antiqzate. et iō si qrat vtz dō potuerit an fa-
 cere mund. distinguēdū sic et hic. vtz deus
 potuerit facere mūdū i alio loco vel alibi qz
 adverbialis dētiatio pē cadere sub ampliā-
 tōe verbi vel eē. si sub ampliā tōe verbi tūc ē
 vera. et ē sensus qz de2 potunt aliū locū face-
 re et i illo mundū istū totū ponere. potunt
 em facere cētū tales mūdōs et adhuc vnū cō-
 plectētez oīs. et vnū i loco altiori qz aliū sic
 et i tpe itelligendū ē. qz de2 potunt facere tē-
 pus an hoc et i illo facere mundū. Alio mō
 pē cadere adverbialis dētiatio eē āpliāti-
 onē de tpe pē. et ē s; qz dō pē facere mundū
 istū i alio loco. qz ē eē mund et h° ē iplicatio
 falsi. qz nō ē locus mī intra mūdū. et silr de
 tpe itelligēdū. Ad illd qd obicit. qz an nō
 erat mī et nitas. dō. qz ven ē s; tñ de2 potat
 facere qz an eēt tps. Ad illd qd obr de ifi-
 nito a pte an dō. qz ifinitū a pte an. pē eē a
 pōsito hū actū aut hū potētiā. primo dīc
 eternitatē. 2° mīe qz et nitas dīc ifinitū.
 actū. ad illd qd obicit qz nccē ē ponere sta-
 tū dīcēd qz ven ē. s; stat pnt eē ifinti et licz
 i potētiā nō sit ponere statū. tñ qz act2 nō sē-
 quit totā potētiā. s; i aliq statū ē iō i statū
 finito. s; qz mag i hoc qz i alio. rō summa et
 potissima ē volūtas faciētis. Ad illd qd o-
 bicat qz antiqzta cepit cū mūdō dō qz ven ē
 s; de2 potunt facere qz an icipet. iō nō valet
 rō illa. rōes ad oppositū sunt dcedēde. pce-
 dunt em secundum primam viam.

Onsequēter qz tñ ad h articlū qz dē i
 mutabilitate diuie potētie. vtz vtz qz semel
 de2 pē sp possit. et qz sic videt. qz oīs pō qē
 idē cū eēntia hz idē posse qz eē. et omē illud
 cui2 posse ē idē qz eē si hz eē imutabile et eē
 nū hz et posse. s; qz de2 semel ē sp ē qz eē
 ē imutabile. s; et qz semel pē sp pē. Itē oīs
 potētiā qē ifinita et nō pē nō eē ifinita sp ē
 iētū eqliū. qz si respectu paucoz eēt. aliqñ
 dēfineret eē ifinita. et dēfineret eē oipotēs.
 s; diuia potētiā sp ē ifinita et oipotēs s; ni-
 hil possibilū accrescit ei nec decrescit s; qd
 semel pē sp pē. Itē oīs pō qē oīno ffns et
 nullo depēdens a possibili. oē qd pē sp pē
 si i sapa maneat nō mutata. s; diuia pō ē sp

huoi et nō mutat i se s; 2. Itē qz qd de2
 potunt ad h° pē. si nihil d eō factū ē qd n sub
 sit ei2 vtuti. s; nihil pē fieri ab ipō. qz nō sub
 iaceat diuie vtuti s; pē illd factū nō ipē-
 diē qui adhuc possit. s; pē qz qd potunt. s;
 dtra si dō pē sp qz qd potunt semel. s; potunt
 xpx resuscitare a mortuis et mūdū creare s;
 et mō pē. qd stultū ē dicere. Itē si qz qd se-
 mel pē sp potunt. s; mō pē mundū creasse s;
 ab etno potunt creasse. Itē si qz qd pē semel
 et sp s; an mundū potunt facere. qz mūd2 nō
 fuisset s; et mō pē facere. qz mūd2 nō fuisset
 Itē cū dicit. de2 pē h° siue pē hoc facere
 hoc aliq° demonstrato. aut dnotat aliqd aut
 nihil. si nihil s; eē pē dicit. qz de2 pē ma-
 lū ut bonū. si aut aliqd ductat h° nō ē nisi p2
 s; bilitas ad fieri s; qd fcm ē idē ipz nō hz p2
 s; bilitatē ad fieri. s; dō nō pē facere qd fcm ē
 et pri2 potunt s; nō pē qz qd potunt. s;
 ad hoc ē duplex mod2 respōdēdi. sicut ad so-
 phiā de scia. dcesso em. qz diuina potētiā hū
 veritatē. cūo sit imutabilis. scdm positōem
 tñ noialū dcedūt hāc. pē qz qd potunt et re-
 spondēt illatōi. s; potunt xpm suscitare s;
 mō pē. nō ent qz nō d3 iferri sub illo tpe s;
 sub alio s; pē xpm resuscitasse. et h° enutia-
 bile ad iūctū verbis diuersoz tpon. nō ē id
 iō dicit qz pō ē va. et si aliē iferat assignat
 pētm i pcessu hū d. vel hū accūs. tñ sic ē p
 batū fuit. h° positō nō hz vitatem. qzms illa
 positō videt fuisse pbabilis. et mgr fuit h2
 positōis qz p h° soluit. et itē nō soluit i ppo-
 sito. primo qz si diceret. de2 posse qz qd po-
 tunt. qz pē fecisse qd potunt facere. pi rōm q
 nūc ē eē2. pē quicqd potunt. et trūcat2 quia
 pē fecisse qd potunt facere. et pē nūc vidisse
 qd potunt videre. Dretēa dante oppositū h2
 solutōis. adh° attingit soluere hoc mō. forma-
 ta rōne. potest quicqd potunt s; potunt nō fa-
 cisse mundū anteqz faceret. s; et mō potest
 nō fecisse. loco ei2 qd est nō fecisse. nō ē ali2
 dare equualens. s; illa responso nō soluit.
 maxime cū ipē magr dicat in lra. qz de2 non
 potest facere omē qd potunt aliqñ facere.
 nec vult facere vel esse vel fieri. qd aliqñ vo-
 luit facere esse vel fieri. iō dicendū qz dīctū
 fuit de scia. qz diuina sciētia in se oīno imu-
 tabilis dēfinit scire aliqd enuntiable. rōne
 dnotati. quia scibile dēfinit esse ven. et ipa
 scientia siue scire dnotat vno modo in cogni-
 to veritatē. similiter itelligendū qz diuina
 potētiā dnotat in re respectu cui2 dicitur.
 possibilitatē et talē inqz possibilitatē. qz respi-
 cit potētiā agentē sub rone potētie nō ipo-
 tentie. qm s; ita est. qz multa possibilia fiūt
 impossibilia p accūs. et multa possibilia fiūt
 entia. et iam sunt impossibilia ad fieri. facere
 em qz nō ens nō sit. nihil ē facere. similiter fa-
 cere qd factū ē. nihil ē facere. et ita iposibi-
 le ē fieri. Hinc ē qz qz de2 nō pē mī possibi-
 le qd posse ē possibile. qz nulla mutatōne fa-
 cta in potētiā. sed equaliter deo existente

De

potēte sit aliquid deo impossibile. ppter mu-
tationē a pte rei. et hec dcedenda ē q̄ diuina
potētia ē immutabilis. et hec negāda est. q̄c
quid deus semel potest semp potest. ¶ Ad
illud ḡo qd̄ obiēt. q̄ diuinū posse est esse et
infinītum. et indepēdens totū illud cōclu-
dit q̄ ip̄a nō mutet. sed nihil sequitur de cō-
notato. verum ē. tñ q̄ posse dei respectu cō-
notati semp est infīnītū. quia si auferat finitū
ab infīnīto nihilomīd̄ remouet infīnītū. et
ideo q̄uis desinat aliquid posse facere. sem-
per tamen infīnīta est. ¶ Ad illud quod obi-
cīt vltio. quia alia patent ex hoc. q̄ diuina po-
tētia dñatur oībus que sunt. dīcēdū. q̄ oīa
ei subsunt. et tñ nō sequit̄ q̄ possit facere qd̄
factū est. potest tñ illud destruere. s̄ face-
re nō potest. quia faciēdo. aut facit aliquid
aut nihil. si aliquid. ḡo aliqd̄ plus est nunc
q̄ prius. ḡo nō facit qd̄ factū est. si nihil ḡo
faciēdo nihil facit. similiter de eo q̄ fuit fa-
cere. qd̄ nō fuerit. aut facit hoc quiescendo.
aut expando aut destruēdo. quiescendo non
si em̄ deus nihil faciat. cum hoc ē p̄teritum
semp est p̄teritū. si vero faciat expando cum
nihil ex hoc fiat. hoc em̄ nō fuisse p̄teritum
nō est aliquid. ḡo faciēdo nihil facit. si vō
destruēdo cū p̄teritū siue qd̄ fuit nō sit nihil
facit destruēdo et d̄struēdo nihil destruit
Concedendū est ḡo q̄ nō potest quicqd̄ po-
tuit. quia fuit aliqd̄ possibile. qd̄ factū est i-
possible non ppter artationem potentiē sed
pp̄ter hoc quod necessario cōnotat impoten-
tiam. et sic patent obiecta.

¶ A pte ista sunt dubitationes circa lrām et p̄-
mo de ista solutio ne magri qua dīcīt. q̄ nō
valet huiōi similitudis inductio. quia filiū
genuit de sua subā. Videtur enim responsio
ista nō esse sufficiens. Nam inuidia potest
attendī respectu diuersi in substantia et na-
tura sicut angelus inuidit homini. ergo pp̄-
ter hoc non excluditur inuidia a deo respec-
tu creature. ¶ 2° dīcēdū q̄ ad inuidiaz
ista duo cōcurunt possibilitas sc̄z ad equa-
litatē et exigentia rei facte. nō em̄ iūdet ali-
quis alicui. nisi quia p̄ficiat ei aliquis vel ex-
cedit. vel q̄ timet ne p̄ficiat. ¶ Itē artifex n̄
dīcīt inuid̄ nisi q̄ nō facit rem scdm̄ qd̄ exi-
git. et ip̄e potest. et ppter hoc q̄ ex pte reꝝ
nō erat exigentia. et ideo in nullo poterant
p̄ficiari ideo qualescūq̄ faceret. nō cōmittit̄
tur in deo esse inuidia. etiā si nullas res fa-
ceret sed in filio dei erat potētia ad equali-
tatē. et vltēri⁹ exigentia. ppter hoc q̄ erat
de substantia patris. hinc est. q̄ nō est simi-
le vt dīcīt magr et est 1° eius bona. ponit ei
anteredēs p̄ dñte. nō quia velit dicere q̄ in-
uidia sit solum. vel possit esse respectu simi-
lis in natura. sed ppter x̄em p̄dictam exigen-
tie sc̄z et equalitatis que erant in generatōe
filij. quia erat de substantia patris. ¶ Item
queritur de hoc qd̄ dīcīt. potuit deus homi-
nem talem fecisse qui peccare non posset nec

vell̄ et si talē fecisset q̄s dubitet eū melioꝝ
fuisse. videtur em̄ dīcī cōtrarium in ecc̄. xxxi.
potuit transgredi. et non est trasgressus. h̄o
dīcīt in laudem sancti viri. et auḡ. ip̄e dīcīt
sup̄ gen̄. ad lrām. qd̄ melioꝝ iudicant d̄s
homines. si ei liberaliter deseruerēt. et iterū
in libro de ci. dei dīcīt. q̄ melioꝝ est substan-
tia que peccare potest. q̄ que non potest. ¶
Responsio dīcēdū. q̄ melius dīcīt duplici-
ter. aut simpliciter. aut in ordine ad finem
si simpliciter loquamur. melioꝝ est homo cō-
firmatus in gratia. q̄ potens labi. si in ordi-
natione ad finem. que quidē consistit in p-
ueniēdo. sic meli⁹ fuit facere h̄ oīez i liberta-
te peccadi. s̄ tñ primū meli⁹ est simpliciter.
hoc aut est meli⁹ scdm̄ quid. et ideo verbū
auḡ. simpliciter loquendo habet veritatem.
qd̄ aut dīcīt de viro iusto. laus accidentalis
est. siue quantū ad gliam accidentālē. cōstat
em̄ x̄pm nō potuisse peccare. et tñ erat glōzi-
osissim⁹. similiter intelligendū est vbum illud
auḡ. sup̄ gen̄. scdm̄ q̄ dīcīt. q̄ melioꝝ est na-
tura que potest peccare. q̄ que nō potest dī-
cēdū q̄ nō posse peccare ē duplici de causa
aut quia caret volūtate. aut vertibilitate vo-
luntatis. et primo modo intelligit auḡ. non
scdo. ¶ Itē querit̄ de hoc qd̄ dīcīt magr. q̄
potuit deus melioꝝ facere q̄ facit. videtur
em̄ istud non habere veritatem in oībus et
sp̄aliter in x̄po. que videt̄ nullo modo pos-
se facere melioꝝ. p̄ illud qd̄ dīcīt phi. ii. de-
dit illi nomē qd̄ est sup̄ omne nomē. ¶ Item
jo tercio datus est ei spiritus non ad mensu-
raz. ḡo nullo modo potuit de⁹ dare x̄po pl⁹
de spū ḡo non potuit eum facere melioꝝ. ¶
1° dīcēdū. q̄ magr loquit̄ de vniuerso et
eius ptibus. et qm̄ x̄pus nec est de vniuerso
nec est eius ps. ideo nō habet locū in ip̄o ver-
bum. tñ adhuc in x̄po habet dubitatōem. si
em̄ quicqd̄ habet hūanitas x̄pi finitū est ḡo
cū deus possit supra omē finitū potuit mai⁹
et itē x̄pus factus fuit passibilis et morta-
lis et potuit fieri imortalis. ¶ Et ppter h̄o dī-
cēdū. q̄ tripliāt est loqui de x̄po. aut q̄tū
ad vniōnē. aut q̄tū ad grām singularis p-
sone. aut q̄tū ad p̄prietates nature. si q̄-
tū ad vniōnē. nec deus potest plus dare.
nec creatura recipere q̄ vniōnis gratia. ex pte
alterius extremi et dignitatis infīnīte. sc̄z
q̄ homo sit deus. quāuis ex pte humanita-
tis. quicqd̄ est ibi sit finitum. et ita non po-
nitur limitatio ex parte dei. nec ex parte cre-
ature capacitas infīnīta nisi per vniōnem. vi-
delicet quia vnitur homo bono infīnīto. ita
q̄ homo est deus. qui est bonitatis infīnīte
¶ Si autem loquamur quantum ad gratiam
singularis p̄sone. sic cōcedēd̄ q̄ de⁹ potuit
plus dare. sed rationalis creatura nō potuit
amplius recipere. non quia capacitas anime
ad gratiam p̄ collatōz gratie minuat̄. quia
nec minuetur nec augetur. sed cōsumat̄ et cō-
pletur. et ideo non est possibilis ad ampli⁹

Si autē loquamur quantū ad proprietates nature. sic deus plus potuit de bonitate dare. et rationalis creatura recipere quantū ad ea sc̄ que sunt corporis. quia nunc plura habet q̄ quando factus est. sed non potuerūt fieri et saluti nostre effici congruentiores. nūq̄ em̄ salus nostra potuisset p̄ substantiā incorruptibile et immortalē ita reparari sicut per mortem et passionē eius reparata est. patet ergo quō melior potuit esse x̄pc. et quō non **U**tem obicit de beata virgine. videt enim q̄ non potuerit fieri melior. quia **M**ns helm2 de conceptu virginali dicit. Decebat q̄ illius hominis conceptio fieret de matre purissima que puritate maior nequit sub deo intelligi. ergo videtur q̄ non potuit fieri melior. et tñ ip̄a fuit pars vniuersi. **I**tem sup̄ omnes choros angeloz exaltata est in gloria. ergo facta est in summa gratia. **U**tem dō q̄ est loqui de beata virgine q̄tum ad tres dōdices. sc̄ q̄tum ad gratiā iustificatiōis. q̄tum ad gratiā deceptiōis. q̄tum ad naturā caritatis. **S**i quantū ad conceptionem plis sic qua fuit mater dei quo nihil nobis lius cogitari potest. et mater nobilissimi filij sic tantā habuit bonitatis dignitatez q̄ nulla mulier amplius capere potuit. si em̄ oēs creature q̄tumcūq̄ ascenderēt in gradibus nobilitatis essent p̄ntes. omnes deberēt reuerentiā matri dei. **S**i autē loquamur q̄tum ad gratiā iustificatiōis. tantā habuit q̄tum pura creatura humana siue rationalis q̄ facta est sic recipere potuit. **S**i quantū ad naturalia optima habuit. sc̄dm q̄ fini dpetēs fuit simpliciter tamen meliora potuit recipere. et deus dare. et ita patet q̄ in nullo creato habet instantiā hoc verbū magistri. q̄ deus ea que fecit potuit facere meliora. patz etiā q̄ in aliquib2 capacitate gratie dpleuit et impleuit. sed in x̄po p̄ omnē modū. in matre em̄ sc̄dm q̄ capit pura creatura rationalis in sexu femmine q̄tum ad ea que spectāt ad corpus. et in anima humana q̄tum ad ea q̄ sunt gratie.

Item de voluntate dei aliquid p̄ sensus nostri imbecillitate r̄. **S**upra egit magr de sc̄ia et potentia. hic iam tercio agit de voluntate. **E**t habet hec ps tres ptes. **I**n prima agit de voluntate h̄m suā quidditate. **I**n sc̄da h̄m ei2 impletionē respectu opis qualic̄ sc̄ impletur. infra dis. xlvj. hic orit̄ questio. dicitur em̄. **I**n tercia determinat qualic̄ voluntas nostra diuine dformaf. et hoc dis. xlvij. **S**ciē dū q̄ aliquā mala est volūtas. **P**rima ps habet tres ptes. in prima oñt q̄ voluntas dei est ip̄a diuina essentia. in sc̄da q̄ ip̄a est omnū causa. ibi. hec itaqz bona volūtas causa est. in tercia oñdit q̄ ip̄a voluntas dei est multiplici dicta ibi. hoc non p̄mittendū nobis r̄. **P**rima ps habet duas. in prima oñdit q̄ velle est in deo esse. et voluntas est ef-

sentia. in sc̄da soluit dubitatōez ibi. **E**t licet idem sit deo velle. **S**ecunda ps similic̄ duas in prima oñdit q̄ diuina voluntas est causa prima. in sc̄da oñdit q̄ est causa generalissima ibi. voluntas ergo dei vt ait **A**ug. hic n̄ est p̄mittendū r̄. **H**ec est tercia ps i qua agit de istius nomis multiplicitate. et hec n̄ est multiplicitas equocatiōis sed analogie. **E**t sunt in hac pte tres p̄ticle. **I**n prima ponit modū principalē accipiendi circa hoc nomen quod est voluntas. quia sc̄ accipitur p̄ voluntate beneplaciti. **I**n secunda ponit modos non principales sed tropologicos sc̄dm qd accipitur pro signo voluntatis. et hoc facit ibi. **A**liquando vero h̄m quandā dicendi figurā r̄. **I**n tercia breuē epilogat p̄determmata ibi. **Q**uinqz ergo supposita sunt que dicuntur r̄.

In intelligentiā p̄ntis distinctiōis tria principaliter querunt. **P**rimo de uoluntate diuina quantum ad quidditatē. **S**ecundo quantum ad causalitatē. **T**ercio q̄tum ad rationē significandi. quantum ad primū duo querunt. **P**rimo querit. utrū sit in deo ponere voluntatem. **S**ecundo utrū ip̄m sit dicere omnivolentē sicut dicit̄ omnipotens.

Quod autem in deo non sit ponere voluntatē ostenditur auctoritate et ratōe. **P**rimo sic. **A**ug. in li° de li. ar. voluntas est rationalis motus sensui p̄hensens et appetitus. sed in deo non est motus nec sensus nec appetitus. g° neqz voluntas. **I**tem **A**ug. in li° de duab2 animabus. voluntas est animi motus ad ali quid psequendum vel fugiendū. sed in deo non est ponere fugam nec p̄secutionē. ergo nec voluntatem. **I**tem ratione. quia volūtas est potentia in nobis maxime vertibilis. vñ alie potentie non possunt in malum. sed sola voluntas est a qua est peccatū. sed in dō nulla est omnino vertibilitas ad malū. g° r̄. **I**tem volūtas eo ip̄o q̄ volūtas ē ad opposita. eo q̄ ad opposita ē d̄tiges et variabilis in deo autē nulla cadit d̄tingentia nec varietas. ergo r̄. **p**batio prime. volūtas eo ip̄o q̄ voluntas est potestas rationalis. sed potestates rationales sunt ad oppositū. sicut dicit̄ ph̄s. ergo r̄. similiter eo ip̄o quo est voluntas est libera. et si hoc. non est determinata ad vnū. quia tunc non haberet libertatem. sicut nec potentie naturales. ergo est ad opposita et igit̄ variabilis. **S**ed contra **E**phe. j. dicit̄ apl̄s. sc̄dm conatiū voluntatis sue. **E**t iterū ibidē. sc̄dm p̄positum volūtat̄ sue. et tota scriptura est plena hoc nomine voluntatis. vt est in deo. ergo r̄. **I**tem ph̄s in xi. concludit q̄ voluntas est actio ip̄ius dei. **I**tem ratione videt̄. quia voluntas est illud penes quod residet inter creatura summa potestas. ergo si voluntas de se dicit̄ potestatē. quia omnibus p̄h̄s i regno

anime. et nihil potest sibi impare. sed deus
est potentissimus. et omne quod possibile est
sibi attribuentur. ergo etc. **I**tem voluntas est
in qua consistit voluptas summa siue felici-
tas. beatus enim est qui habet omne quod vult
unde nihil delectatur nisi habens. vel aliquid
simile voluntati. sed deus est felicissimus in
quo est omnis felicitas et iocunditas. 8° etc.
Item voluntas est illud penes quod resi-
det iusticia et equitas. iusticia enim non est
aliud quam rectitudo voluntatis. unde non ha-
bentia voluntatem non sunt capabilia iusti-
cie. sed deus est iustissimus. sed omnem intel-
lectum. ergo habet voluntatem. **I**tem volun-
tas est vis secundum quam attenditur summa
liberalitas. omnis enim liberalitas venit ex
amore. sed constat quod amor est actus voluntatis.
in deo autem ponere est summam liberali-
tatem. ergo et amorem et voluntatem. **B**er-
dus quod in deo est ponere voluntatem sicut om-
dunt quatuor rationes predictae. propter quat-
tuor conditiones. scilicet potestatis. voluptatis.
equitatis. et liberalitatis. que sunt circa vo-
luntatem. et magis proprie in deo. et completiori
modo quam in nobis. voluntas enim in nobis est
per differentiam a substantia et actu. et per distan-
tiam a fine. in deo autem per omnimodam differe-
ntiam boni. scilicet substantie virtutis actus et
finis. Et quia in nobis est per differentiam a
substantia et ab actu. ideo alijs preiudens. et
secundum diuersos actus variabilis. propter diffe-
rentiam enim a substantia in qua possunt et alie
potentie radicari preiudet alijs potentijs. ut
sensui et appetitui propter differentiam ab actu
est variabilitas secundum alternationem affectio-
num. in deo autem neutrum. ideo nec regit infe-
riores potentias. nec habet variari secundum af-
fectiones varias. et ideo quia in nobis est
per distantiam a fine. inde est quod est indigen-
t et ideo in ea est fuga et appetitus. et cadit
in ea tristitia et malicia. quod potest a fine ob-
liquari cum non sit illi coniuncta. in deo autem
est coniuncta. ideo nec fugam nec
appetitum habet nec tristitiam nec maliciam. sed
omnimodam leticiam et iusticiam. et sic patet ratio
suo ad prima tria. quia quous iste conditiones
appetitus fuga malicia siue vertibilitas con-
ditiones sunt voluntatis create. tamen omnino a
voluntate diuina semote sunt. Ad illud quod
obicitur quod est contingens et variabilis. dicitur quod est
contingens in actu vel in effectu. non tamen est
in effectu nostro. sed etiam in multis que a
deo sunt. multa enim facit deus que posset non
facere nullo repugnante. Si autem loquamur
de contingens in actu quod voluntas modo vult
aliquid. modo desinit aliquid velle. et inci-
pit velle. modo vult aliquid. modo vult op-
positum. hoc cadit in voluntate humana. que
in voluntate humana et actu est diuersa. unde nec
semper est in vno actu. nec in actu uniformi. di-
uina autem voluntas propter potentiam suam cum
actu omnino variari non potest. nec habet in

se aliquam contingens. et ideo patet omnia quae sunt.
Secundo supposito quod in deo sit po-
nere voluntatem. queritur utrum ipse sit
ponere omnivolens. ut ita dicatur
voluntate omnivolens. sicut a po-
tentia et scientia omnisciens et omnipotens.
Et quod sic videtur. quia deus non dicitur omni-
potens eo quod possit omnia. sed quia potest
omne quod decet eius potentiam. non enim po-
test mala. sed simpliciter vult deus omne quod
decet voluntatem eius velle. ergo debet dici
omnivolens sicut omnipotens. **I**tem sicut se
habet cognitua dei ad verum. ita se habet af-
fectiua siue voluntas ad bonum. sed cognitua
siue intelligentia amplectitur omne verum. unde
qui diceret deum aliquod verum ignorare. de-
rogaret eius intelligentie. 8° pari ratione cum
intelligentia non sit latior nec est perfectior
quam voluntas. voluntas erat respectu omnis
boni. 8° sicut dicitur omnisciens. quod scit omne ve-
rum. ita omnivolens. quod omne bonum vult. **I**tem
sicut dicitur deus verum omnis veri quo scit omne
verum habet veritatem. ita est bonum omnis bo-
ni a quo omne bonum habet bonitatem. sed deus
in agnoscendo suam veritatem. quia est ratio om-
nium. omnia cognoscit. 8° similiter diligen-
do suam bonitatem omne bonum diligit. sed omne
quod diligit. vult. 8° vult omne bonum sicut et
cognoscit omne verum. et sic etc. **I**tem bona vo-
luntas est que se extendit ad multa bona 8°
melior ad plura. et optima ad omnia. 8° in
finita ad infinita. ergo sicut potentia et scien-
tia se extendunt ad omnia. et infinita. ita et
voluntas. ergo qua ratione dicitur omnipotens
et omnisciens. pari ratione debet dici omnivo-
lens. **C**ontra in primis. omnia quancumque voluit fe-
cit. ergo nihil vult nisi que facit. sed plura
potest facere et non potest nisi volens. ergo
plura potest velle. sed si deus plura posset
scire non esset omnisciens. 8° etc. **I**tem si ali-
quid sciret homo quod non sciret deus. non
esset omnisciens deus. cum ergo aliquid velit
homo quod deus non velit. ut puta facere fur-
tum. ergo deus non est omnivolens. **I**tem si
posset malum esset posse. deus non esset omni-
potens. quod non potest mala. cum ergo velle
malum sit velle et deus non velit mala. deus
non est omnivolens. probatio minoris. malum non
est malum nisi quod voluntarium. quod secundum Augustinum.
peccatum a deo est voluntarium etc. ergo ratio
voluntatis saluatur in malo. similiter et actus
voluntatis in volendo malum. ergo etc. **I**tem
velle malum aut est velle. aut nolle. si velle
habeo oppositum. si nolle. sed nolle malum est bo-
num. ergo velle malum est bonum. ergo si deus
vult omne bonum. deus vult omne malum quod est
falsum. **R**estat ergo quod velle malum est velle
et deus non vult malum. ergo deus non est om-
nivolens. sed illud argumentum est sophisticum
quia similiter posset obicitur de potentia. **S**ed
queritur unde est hoc quod velle malum est velle. sed
posse malum non est posse sed impossibile. **I**tem

hoc querit de cōpatōne potentie sapientie
et voluntatis ad sua obiecta sedz ambitum.
R^o dō q̄ cum querit vtz deus sit omni-
uolens duplicē intellectū potest facere ista
locutio. et eo q̄ hoc quod est omne potest
facere distributōez simplici. vel vt nunc. si
distributōez simplici q̄tum ad actū et ha-
bitū facit tunc dicit omniuolēs. qz vult om-
ne volibile. si ut nunc dicit omniuolēs quia
vult omne uolūtū. in vtroqz sensu falsitatez
habet. qz in vtroqz sensu ueritatē habet i po-
tentia et in scientia. et ideo simplici con-
cedit qz deus sit omniuolens et omipotēs. et
simplici negat qz sit omniuolēs. Intellect²
huius et ratio patet. Si em simplici accipi-
at deus scit omne scibile et potest omne pos-
sibile. sed non vult omne volibile. qz diuina
uoluntas importat causam actualē. potētia
vero abstrahit a ratōe actualitatis. et poit
rationez cause. scia vero abstrahit a ratione
vtriusqz. quia ergo deus nō est causa actua-
lis oim que potest facere vel velle. sic nō fa-
cit omne volibile. ita non vult. qz potētia vō
abstrahit a ratōe actualitatis ideo nō dicit
solū respectu faciendoz in actu sed etiā re-
spectu possibilū fieri a deo. qz vero scia ab-
strahit a ratōe vtriusqz. hinc est qz scia non
tm est respectu faciendoz sed etiā respectu
possibilū. non tm deo sed etiā alijs. utpote
possibilū maloz. hec ergo est ratio. qz act²
scientie ut scire est p modū habitus. simili-
ter. et posse p modū hitus ut posse. uolun-
tatis p modum actus ut velle. ideo scia oim
scibilū que sunt potētie. sed non uoluntas
omniū volibilū. et ideo non potest de² plu-
ra scire vel posse. potest tñ plura velle. Si-
milic si accipiamus rem vt nunc respectu rei
pūse et respectu facte et uolite. scia ē res-
pectu omnis rei in qua saluatur ratio scientie et
potentia in qua saluatur ratio potentie. s³ uo-
luntas non est respectu omnis rei in qua ra-
tio uoluntatis saluatur. scientia em est respectu
oim futuroz et pntium et pteritoz. bonoz
et maloz. qz ibi saluatur ratio scientie et nobi-
litas. qz scire malū scire est. et scire malū no-
bilitatis est. Similit potentia ē respectu om-
niū bonoz in quibus solū saluatur ratio poten-
tie. nam posse malū non est posse. vnde pos-
se malū non tm derogat pfectioni potentie.
sed etiā ipi potentie. qz posse deficere non
est posse. et ideo adhuc omipotēs. uolūtas
vero est respectu bonoz tm non respectu ma-
loz. et q̄uis in uolendo malū non saluatur di-
gnitas uoluntatis. saluatur tñ ratio volēdi. qz
velle malū velle est. et hinc est qz deus non
dicit omniuolens qz non vult malū. sed tm om-
nipotēs dicit. q̄uis non possit malū. Si que-
rat quare ratō potentie non saluatur respectu
mali sicut et ratio uoluntatis. dō qz poten-
tia ad ipm qd dicit. dicit p modū habitus
et positionis de potētia actiua loquēdo. vñ
cum est respectu pauatōis iam non estz poit

sed defectus potētie. sed uolūtas idipm qz
dicit. dicit p modū cuiusdā mōritie et cō-
placencie. qz g^o in malo saluatur ratio densus
et dplacencie sicut et respectu boni. iō uelle
malum uelle est. sed posse malū non ē pos-
se. Ad illud quod obicit qz deus vult om-
ne quod decet. dō qz illa non est ratio qre
dicit omniuolens sed illa que passignata est.
s³ qz potest omne quod posse potētie est.
Ad illud quod obicit qz cognitua ample-
ctit omne vtz. et affectiua omne bonū. dō
qz aliter amplectit hec. aliter illa. cognitua
em amplectit actualit cognoscēdo omne qd
est ueruz et quod potest esse. sed affectiua
qz actus ei² est in ratōe actus amplectitur
et vult solū bonū quod est vel erit. Rursus
vtz amplectit totū actum dgnitiue. qz nihil
scit nisi vtz. nam falsum scire non est scire.
sed bonū nō amplectit oino actum uolūtatis
nam uelle oppositū boni est uelle. et hinc est
qz deus sciendo omne vtz dicit omniuolens
sed non sic uolendo omne bonū omniuolens
Ad illud quod obicit qz deus cognoscen-
do se qui est ueritas ipa omne vtz dgnoscit
g^o rē. dō qz vtz est sed aliter. qz dgnoscen-
do se est causa ex emularis. et causa exempla-
ris non tm futuroz. sed etiā possibilium a
deo fieri. sed diligendo se bonū est causa ac-
tualis ut patebit. et ideo non sequit qz ve-
lit nisi bona que erunt vel fient. et ppter h^o
non potest dici omniuolens. **A**lia tñ est hu-
ius ratio sicut patebit in tra. Ad illud qd
obicit de uoluntate qz melior est que se ex-
tendit ad plura. dō qz uoluntas est actus
rationalis. vnde non dō uoluntas melior qz
simplicie ad plura. sed qz ad plura ratō na-
bilic. et q̄qz ratio recta dicitat creaturas fi-
eri in numero de finito. qz numerus infmit²
rebus non dpetit. ideo optima uoluntas et
pfectissima in aliquo numero uult res bonas
esse sed tm finito. et ex hoc non sequit qz uo-
lūtas sit infmitoz uel oim possibilū n^o etiāz
oim. **P**otest tñ dici qz illud si alicubi habz
ueritatē ibi tm habz ubi uolūtas aliquid re-
cipit a uolito si uolūtas dei nihil recipit. et
ideo nō est melior uolendo tria bona qz vñū
et mille qz tria. et ideo non ualet illa ratio i
pposito. Ex hoc patet illud qd dñent qri
vtz uoluntas et potentia et sapientia sint
equalia. dō em qz est loqui de hijs q̄tuz ad
effectum siue actū. et q̄tum ad effectū siue
obiectū. si q̄tū ad actū sic est ibi omōda eq-
litas et circūcessio. vt patet. qz quod quid
scit de² et pot. vult scire et posse. et ecōuerso
sic adhuc sunt equalia. qz nihil effiat deus
nisi p potentia sapientia et uoluntate. sed
q̄tū ad obiectū siue cognōtatū sunt inequa-
lia. scia em hoc modo est in plus et potentia
in minus et uoluntas in minus. nam scitū ē
bonū et malum. possibile est bonum tm. sed
futurum et non futurum. uolūtū uero est
bonum et futurū tm.

Quantū ad scdm articulū . q̄rit de
volūtate diuina . sc̄ q̄rit ad causas
litatē . Et circa hoc q̄runt duo . pri
mo querit in generali . vtz volūtāt
dei sit causa rex . Secūdo vtz sit causa p̄ria
et immediata . Et q̄ sit causa ōndit sic . **Phy**
larius in li° de synodis . omnibus creaturis
substantiā volūtās attulit sed filio natura
dedit . **Item Aug.** in li° ōtra manicheos
R̄ndendū est eis qui volūtātē dei nosse de
siderāt q̄ volūtās dei oim que sunt ip̄a sic
causa . **Item** ratōne videt . q̄ deus ē causa
rex . sed omnis rei cuius est deus causa est
p̄ scientiā potētiā et volūtātē . aut g° est
causa quia potēs . aut q̄ volens . non q̄ pot
tens . quia multa potest que non facit . simi
liter nec quia sciens . ergo q̄ volens ideo fa
cit . sed causa est ad cuius esse sequit aliud
g° r̄ . **Item** deus causa rex creatur . aut g°
p̄ naturā aut p̄ volūtātē aut p̄ casuz et for
tunā . non p̄ casum et fortunā . q̄ tales sunt
causē scdm imp̄fectā ratōez . non p̄ naturam
quia sic simile ex simili p̄ducit . restat ergo
q̄ p̄ volūtātē g° r̄ . **Contra** si volūtās dei
est causa . aut ratōne p̄ncipalis signifiati
aut ratōe cognotati . si ratōe p̄ncipalis si
gnifiati ergo cum idē sit sapientia potētiā
et volūtās et essēcia eadem ratōe debet
dici causē . si ratōe cognotati . q̄ro quid sit il
lud . nō ē dare nisi effectū . sed effectus d̄se
quit ratōez causē . non r̄cōuerso . non ergo ra
tione cognotati et itēz si cognotat effectū
ergo nullo modo potest dici deus vult se
esse cuz circa se nihil oim efficiat qd est flm̄
Item aut volūtās est causa p̄ p̄rietatez
aut p̄ app̄iationē . si p̄ p̄rietate tunc g° sa
pientia et potētiā non sunt causē . si per ap
p̄riationem . aut ergo quia in volūtate
p̄ p̄rius est ratio causalitatis . aut q̄ imedi
atius . non q̄ p̄rius . nam potētiā et sciētia
antecedūt volūtātē s̄m ratōez intelligen
di . nec quia immediatus . quia dicit **Augu**
stinus . q̄ deus per volūtātē mouet . per
sapientiam d̄sponit et p̄ potētiā exequit .
ergo immediatiorē coopationē h̄nt ad opus
scientia et potētiā q̄ volūtās ergo r̄ . **Itē**
aut est causa p̄pter virtutē agendi . aut p̄pter
modū . non p̄pter virtutē . q̄ volūtās nō di
cit virtutē sed potētiā dicit . si p̄pter mo
dū agendi . **Contra** modus agēdi p̄ modū
nature nobilior est . ergo natura magis ē cau
sa . p̄batio illud agens est virtuosius quod ē
sufficiens et nobiliorē effectū p̄ducit . s̄
natura sufficiens est in agēdo et pauciori
bus indiget et nobiliorē effectū p̄ducit q̄
ars siue agens voluntariū . ergo r̄ . **Item** q̄
non q̄ritum ad modū videt . q̄ agens quod
dat p̄ducto p̄rietates naturales d̄similes
agit p̄ modū nature . sed deus effectibz suis
dat vnitatē veritatē et bonitatē nec potest
facere sine hijs . et iste sunt p̄rietates natu
rales diuine substantie . g° deus agit p̄ mo

de
diu nature non voluntatis . **Item** oim agēs
voluntarie est agens p̄cōcipiendo . s̄ deus
non agit p̄cōcipiendo . sicut dicit **Dpo** . d
di . nō . q̄ sicut sol non p̄cōcipiendo illuminat
sic deus non p̄cōcipiendo creat . g° r̄ . **Item**
ad p̄dictorū intelligentiā est notandū q̄ q̄
us diuina essēcia sit vnū quid simpliciss
mū t̄n est pelagus substantie infinitū . et ideo
omnia que in nobis repiunt p̄ diuersitatem
omnia inq̄m in deo nobilior p̄ omimndā rep
iūt p̄dentiatē . nihilom̄ t̄n scdm om̄modā
p̄fectionē et veritatē . **Vnde** sicut in nobis
est sapientia potētiā et volūtās vere ē ens
et causa rex q̄ a nobis sunt sic et i deo sunt
sed t̄n vnū sunt . q̄ intellectus noster nō po
test infinitatē illius substantie d̄phendere
nec p̄ vnū verbū exprimere . ideo multis mo
dis intelligimus deū et diuersis nomibz ex
primim̄ . et scdm q̄ p̄ illos modos intelli
gimus plura enūciabilia ita q̄ deo aliquid
attribuimus s̄m vnū modū qd non s̄m aliū
et vere quidē . q̄ omnia in deo h̄nt verā ex
tiā . et ideo cū alio modo intelligamus deū
cū dicimus deū bonum . alio cū dicimus eū
eternū credimus se diffūdere . q̄ bonus ē
non q̄ eternus . h̄c em̄ est p̄p̄ietas bonitatis
non duratōis . h̄nc est q̄ cum intelligimus
vere volūtātē esse in deo et p̄p̄ietas volun
tatis sit p̄ducere ea que exeunt p̄ modū li
bertatis q̄ dicimus deū inq̄tum volūtās ē
esse causā rex . **Ratio** autē quare volūtati
attribuit causalitas hec est . q̄ ratio causan
di est bonitas et in ratōe effectiui et in ra
tione finis . nam bonū dicit diffusiū et bo
nū est p̄pter quod omnia effectiui autē nō
fit effectus in effectu nisi p̄pter finem . illd
ergo quod dicit diuinitatem p̄ncipij effe
ctiui cum fine ē ratio creandi in effectu . s̄
volūtās est actus scdm quē bonū reflecti
tur supra bonū siue bonitatē . ergo volūtāt
vult effectiui cū fine . et h̄nc est q̄ volūtāt
est ratio causare faciēs in effectu . et ideo at
tribuimus deo ratōez causalitatis sub ratōne
voluntatis non sic sub alijs ratōibz . et h̄c col
ligit ex verbis **Dpo** in iiii . de di . nō . vbi dicit
q̄ bonitatē vt d̄tinentiā et vt p̄ncipiū et
vt finem omnia appetūt . vt p̄ncipiū a quo
sunt . vt d̄tinentiā p̄ quā saluant . vt finēz in
quē tendūt . **Vnde** diuinus amor est quidāz
actus eternus ex optimo p̄ optimū et in op
timū . ex quo colligit q̄ dicit diuinitatem p̄
cipij cū fine . et idē causam actu q̄ vult facere
ita q̄ actualitas in causando referat ad volū
tatē non p̄ instanti i quo habet volūtatez .
sed in quo facere vult . sic ego volo cras au
dire missā et volūtās faciet me cras eē i a
ctu respectu voliti . sic suo modo est in deo
Ad illud qd q̄rit vtz diueniat volūtati
ratō causalitatis p̄pter d̄gnōtatū vel p̄pter rē
signatā . dico q̄ nec p̄pter rem significatam
tm̄ . nec p̄pter d̄gnōtatū . sed p̄pter rem sic si
gnatā . q̄ signat diuina essēcia vt volūtās

cui modo signandi rñdet veritas. vnde sic
 qñ nos dicimus qñ lapis assimilatur deo inqñ
 tum ens. animal inqñtu viues. et homo inqñ
 tñ intelligens. reuera essentia intelligentia
 et vita idē sunt in deo. cū idem ipm alio mō
 dat. intelligi. non ppter cognoscitōz s; ppter
 eius dē substantie infinitate i qua omnes no
 biles ppetates sunt vnū. non tñ pñt signifi
 cari nisi p diuersa. **Ad** illud qd obicit vtrū
 sit causa p ppetate aut p appationē. dico qñ
 simpliciter loquēdo ppetate est causa. com
 pando vero voluntatem ad scientiam et po
 tentiā dicit causa p appationē. et hoc quia
 ipa voluntas signat deū vt causam actualē
Vnde in voluntate primo inuenit ratō actu
 alitatis. potētia em et scientia et si haberet
 ratōez cause habitualis non tñ actualis nisi
 p voluntatem. **Vnde** voluntas facit de scia
 dispositionē siue facit scientē esse disponen
 tē et potētiā exequentē. ideo em disponit
 qz vult. et sic patet illud. **Ad** illud qd qñ
 tur. quare volūtas dicit causa vtrū ppter ve
 ritatē agentez an ppter modū agendi. dico
 qñ ppter vtrūqz. deo em velle est posse. prim
 apalius tñ ratōe modi agendi. dico qñ ppter
 vtrūqz. pductio em diuersi in forma et natu
 ra ex sola liberalitate agentis spectat ad a
 gentē p voluntatē. **Quod** obicit qñ modū
 agentis naturalis est nobilior. verū est vbi
 voluntas non est omnipotēs. sed si ars pos
 set facere omne quod vellet non minus nobi
 lius ageret qñ natura. potest tñ dici qñ mo
 dus pducēdi naturalis opetit p sone respe
 ctu p sone. non autē essentia diuine respcū
 creaturarum. qz non pñt duenire in forma.
Ad illud qd obicit qñ deus pducit simile
 s; ppetates. dō qñ natura pducit simile
 in ppetati bus spēalibus si est agēs ppetate:
 re. vel si est agēs vniuersale pducit neces
 sario non ex sua liberalitate. deus autē neu
 tro modo. **Ad** illud quod obicit qñ deus
 non est agēs pconāpiens. dō qñ hoc vtrū ē
 de pconāptōe que pcedit voluntatē. sed nō
 est vtrū de pconāptōe respectu opis. et pri
 mo mō loquē dō. ipē vō oppoīt scdo mō.
Seundo querit vtrū voluntas diui
 na sit causa prima et imediata. et
 qñ sic videt p aug. in iij. de trini.
 voluntas dei est prima et summa
 causa oim speciez et motionū. **Item** omnis
 causa cuius actus primus et ppetus est rei p
 ductio est causa prima et imediata. sed vo
 luntas est huiōi gō rē. pbatio medie sup il
 lud ps. **Iustus** dominū in omibus vijs suis.
 glō. deo hoc velle quod facere. qz ex eius vo
 luntate res hñt esse. **Item** ratōne videt qz
 ois causa ē pma et imediata. qz nō ē alia pōz
 s; diuina volūtas ē causa qua non est altera
 pnoz cum sit idem quod deus. gō volūtas
 est causa prima et imediata. **Item** omnis
 causa est prima et imediata que est in totū
 effectū p actionē suā. sed omne qd fit est a

deo et nihil potest opari sine ipō cum non
 possit in esse saluari et deus toti coopat et i
 totū ergo rē. **Item** omnis qui se cognoscit
 certissime et nobilissime se agnoscat p causaz
 pximam et immediatā. sed agnoscat deū
 et videns agnoscat in eo res certissime et no
 bilissime tanqñ in causis pnozibus. ut dicit
Aug. ergo in deo est causa pima et imme
 diata sed non nisi voluntas. ergo rē. **Item**
 quod deo attribuit debet attribui ei in fine
 totius nobilitatis. si ergo ratio causalita
 tis conuenit ei. nobilissima causalitas de
 bet ei attribui. sed hec est ratio cause prime
 et imediate. ergo rē. **Contra** vnus est vna
 causa imediata. ergo si deus est causa oim
 imediata nihil habet aliā causam qñ deū. et
 si hoc cessat omnis opatio et ita potētia ces
 sat. cessat et bonitas et cetera sunt oia oia.
Item si diuina voluntas est oim causa pima
 et imediata. sed posita causa pima et im
 mediata ponit effectus. gō cum diuina vo
 luntas fuit ab eterno cetera sunt eterna.
Item omne qd habet causam pximā et ime
 diatā et necessariā est demonstrabile. sed si
 diuina voluntas est oim causa pima et im
 mediata omnia sunt demonstrabilia. **Item**
 agnita causa pima et imediata nō est vl
 tra qñrere. gō scito qñ deus velit aliqd stulte
 laborat qui qñt causaz aliā. sed de oim bono
 sic scimz deū causaz esse. ergo nō est vltorioz
 qñrenda. pēunt ergo et vane sunt scie doctri
 nales imo omnes scie. **Item** ad huius intelli
 gētiā ē notandū qñ cum in creaturis sit repi
 re causaz vniuersalē et ppetuā. **Causa** vni
 uersalis vno mō plus influit in effectum qñ
 ppetuā. **Alio** mō minus. qñtū em ad int
 mitatē causa vniuersalis qz agens pnoz est
 magis influit. sed qñtū ad actualitatē et qñ
 tum ad ea que sunt ppetia rei minus influit.
 et ratio huius est qz causa vniuersalis crea
 ta nō habz oimodā actualitatē nec pfectam
 potētiā. et ideo nō potest puenire ad for
 mā spēalē nisi p accēs vt p formā agentis
 ppetuā que nō est ab ipa. diuina autē vo
 luntas est causa pima et vniuersalissima et
 actualissima iō potest in totū effectū et i to
 tā rei subāz etiā sine amiculo alteri? cause
 nec aliqua causa potest aliqd vel modicum
 sine ipa. et ideo nō ē qñ ipa sit causa ime
 diata in omi actione et re. et dcedende sunt
 ratōes ad hoc. **Ad** obiecta in dtrariū itel
 ligendū qñ cum deus sit oim causa imediata
 quozundā tñ est tota causa sicut eoz qui cre
 ant. quozundā autē est causa cū alia causa pti
 culari et eoz que sunt a natura ppetuā. et
 hec quidē causa dcurrit nō ppet indigētiā di
 uine voluntatis sed ppter summā liberalita
 tē que non tñ dedit rebus esse sed opatōez
 et diffusionē. et ppet ordinē et dnectionē vni
 uersi ad inuicē. nec vna causa derogat alteri
 sed totus effectus est a causa creata et totū
 a voluntate infinita increata. **Et** sic patet

S
 Q

De.

rñho ad primū obiectū. obicit em̄ de causa
 immediata respectu alterius cause create. qz
 due cause create nō sunt imēdiate in eodem
 genere cause. ¶ Ad illud qd̄ obicit qz posi-
 ta cā imēdiata zc̄. dicendū. qz cām poni est
 dupliciter. vel in esse vel in opari. et posi-
 ta cā in esse non ponit in actu nisi ponatur
 in opando. et sic nō fuit ab eterno pducere
 sed in tpe in quo disposuit et voluit ab eter-
 no pducere rem. ¶ Ad illud qd̄ obicitur
 qz omnia sunt demonstrabilia. dicendū qz
 verū est si cā illa sit p̄ria et determinata ad
 tales effectus. ¶ Ad illud qd̄ q̄ritur qz nō
 debet queri alia cā. dō qz si plene cognosce-
 retur dei volūtas et dispositio in se nullus
 desideraret scire aliquā cāz ita plene cogno-
 sceret in causis primordialibz. attñ qz diuina
 volūtas non cognoscat. nec ip̄a excludit in
 agendo opatōnez cause create. nō excludit
 etiā nec in cognoscendo. et ideo bonū est.
 et p̄ utile exerceri in cōsideratōe cām createz
 vt aliquo mō semiplene veniamz in cogniti-
 onē illi2 cause sup̄me q̄ ē finis oīs cogcōis.

Qonsequēt quātū ad terciū articulū
 q̄rit de volūate diuina quātū ad rōez
 significandi. et circa hō duo p̄cipaliter
 q̄ritur. Primo de diuinitia illi2 diuisionis
 diuine volūtatē. in volūtatē beneplaciti et
 volūtatē signi. Secūdo q̄ritur de numero et
 sufficientia signoz diuine volūtatē. et qz
 prima diuisio non sit diuiniens. videtur qz
 sicut volūtas est respectu rerū. ita et poten-
 tia et scientia. sed scia nō distinguit p̄ scia
 veritatis et sciam signi similiter nec poten-
 tia. ergo nec voluntas. ¶ Si tu dicas qz illa
 nō habent signa. Contra sicut creatur et sūt
 signa volūtatē ita etiā inuūt ex suo ordine
 sciētiā et ex sua magnitudine monstrant
 potētiā. ergo si signū pducit in aliud p̄t̄.
 ¶ Item si dicitur diuina volūtatē signa-
 ri aut per signa naturalia. aut per signa vo-
 luntaria. nō per naturalia. qz p̄ceptio et p̄hi-
 bitio nō sunt a natura. sed a volūate nō per
 voluntaria. quia signū voluntariū est qd̄ sig-
 nificat ex institutione. sed p̄ceptio et p̄hi-
 bitio nō significant ex institutione volūtatē.
 sed ip̄m qd̄ p̄cipitur. ergo zc̄. ¶ Item res sig-
 nificata nō d̄municat nomē suū signo. vnde
 quāuis circūl2 sit signū vini. nō tamē est vi-
 num. ergo quāuis p̄ceptio et p̄hibitio zc̄.
 sint signa diuine volūtatē. nō tamē debēt
 dici volūtatē. ergo nō debet diuidi volun-
 tas in volūtatē signi. et volūtatē beneplaciti
 ¶ Itē p̄ceptio et p̄hibitio et huiōi aut sūt
 signa rōne actus. aut rōne obiecti siue d̄no-
 tati. si rōne actus. ergo s̄ idem est actus qd̄
 diuina voluntas et deus qz cum dico deus
 p̄cipit. dicit de deo et ita p̄dicat diuina zc̄
 etiā. ergo scd̄ hoc idem esset signū sui ip̄i2
 aut rōne effect2. et tūc cum p̄ceptio et p̄hi-
 bitio nullū d̄notent effectū nec d̄silū nullū
 erit signū. et ita nullo mō videntur signa. ¶ S̄

contra scriptura dicit plures esse volūtatē
 dei. s̄ constat vnā esse volūtatē beneplaci-
 ti. s̄ si plures sunt oportz qz stet p̄ alia vo-
 luntate qz beneplaciti. s̄ nulla voluntas dei
 est nisi beneplacitū vel signū illi2. s̄ zc̄. ¶
 Item contingit cognoscere volūtatē dei.
 sed non possumz cognoscere eam p̄ se necē
 est. s̄ qd̄ cognoscāmz p̄ signa. sed sic noīa-
 mus scdm̄ qd̄ cognoscāmz. s̄ nō tm̄ debemz
 dicere volūtatē beneplaciti esse volūtatē
 sed etiā signū ei2. ¶ Item p̄ceptio alicuius
 recte dicit volūtas illi2. s̄ et p̄ceptio d̄a.
 sed nō est volūtas creās qz p̄ceptio est. etiā
 si nihil fiat. s̄ est volūtas vt significans. ¶
 ¶ 7o ad hoc intelligendū est qz et rō et auctā
 cōpellit nos distinguere volūtatē dei. in
 volūtatē signi. et volūtatē beneplaciti.
 auctās quedā. qz dicit ap̄stol2. j. the. iiii.
 hec est volūtas dei sanctificatio nr̄a. s̄ illud
 nō est d̄ictū per essēciā. s̄ vel per cām vel
 per significatōez. nō autē per cām. s̄ p̄ sig-
 nificationē. ¶ Item rō dicit qz d̄mū vsu lo-
 quendi consueuimz p̄ceptū nostrū volūta-
 tem appellare p̄pter hoc intelligendū. qz sic
 nō absurde intellect2 dicit vis intellectiua et
 ip̄m intellectū ita volūtas dicit ip̄a vis volē-
 di et ip̄m volitū. et qz volūtas d̄a inotescit
 nobis per volitū tanqz p̄ visibile et signū est
 qd̄ facit in aliud venire. dum offert se sensui
 Inde est qz volūtatē dei diuidimz in vo-
 lūtatē beneplaciti. et i volūtatē signi.
 ¶ Ad illud qd̄ obicit de scia et potētia dō
 qz ip̄a volūtas se habet imēdiat2 ad res. et
 tm̄ nō sit determinato in futuris in differētis
 bus. ido idiget certis signis. ¶ Et p̄terea cū
 nos debeamz illis conformare. opteret nos
 ip̄am cognoscere. sed diuina scientia est res-
 p̄ctu oīm similiter et potētia. ¶ Et p̄terea
 neutri oportz nos conformare. ideo nō sic di-
 citur scientia signi vel potētia sicut volun-
 tas dicitur. ¶ Ad illud qd̄ obicit. vtrū sunt
 signa naturalia vel voluntaria. dicendū qz
 signū est ens et est signū. potest ergo dici
 naturale. inquātū ens vel inquātū signum.
 signa ergo volūtatē inquātū entia volūta-
 tia sunt. qz a voluntate. sed naturalia sunt i
 quātū signa. qz naturaliter significant. sic ef-
 fectus naturaliter significant causam. ¶ Et
 hoc p̄ sequēs. qz res nō d̄municat signo. dato
 d̄municat cū signo naturali vtputet nā vrina d̄z
 sana qz est signum sanitatis. est enim signū
 quod causat naturaliter. hoc tamen non est
 generaliter verum. nec scd̄ sermonis p̄priet-
 tatem. sed scdm̄ tropū loquēdi. sicut tangit
 magister in lra. et rōne transferēdi est simi-
 litudo compata inter signum qd̄ naturaliter
 signat et significatū. ¶ Ad illud qd̄ obicit
 rōne cui2 sunt signa dicendū qz rōne actus
 creati p̄ cōpatōez ad obiectū. obiectū em̄ in-
 noscere facit volūtatē vt est sub actu p̄-
 ceptionis et p̄hibitionis et huiōi. vnde hoc
 qd̄ p̄cipit signū est volūtatē iquātū p̄cipit.

Quod dicitur de numero et sufficiētia signorum diuine voluntatis. et ponit magister quicquid signa que dicitur in hoc usu. Precepit et prohibet permittit consiliat implet. Et videtur quod debeat ponere pau- ciora quam signum et signatum dicitur correlati- ue. et si unum oppositorum dicitur multipliciter et reliquum. et si unum non dicitur multipliciter nec reliquum per artem topicorum. sed voluntas dei est una et uno modo se habens. 8º unum solum debet habere signum. **I**tem aut signa hec distinguuntur ratione modi significandi. aut ratione rei significate. si ratione rei significate. 8º tot debent esse signa quot res. quod omnes res signum est diuine voluntatis tanquam cause. si ratione modi significandi sed eodem modo signat diuinam voluntatem preceptio et prohibitio. ergo sunt unum signum. **I**tem voluntas dei sic in- fra patebit non est respectu mali. 8º nullum signum ei debet accipi per comparationem ad ma- lum. cum ergo permissio et prohibitio sint respectu mali non sunt signa voluntatis diuine. **C**on- tra quod sint plura videtur quia cuiuslibet bono respondet malum ex opposito imo unum bono plura mala. 8º tot vel plura signa debent ac- cipi a parte mali sicut ex parte boni. cum igitur ex parte boni sint tria prout dicitur. **I**tem sicut impletio respōdet permissio ita et prohibitio. imo multo fortius et magis ex opposito. 8º videtur quod plu- ra sint signa. **I**tem sicut preceptio oppo- nitur prohibitio ita consilio dissuasio. 8º vide- tur quod sint plura. **R**espondeo dicendum quod numerus signorum uno modo consuevit accipi sic. volun- tas enim diuina ipse loquendo est presentium et fu- turo. presentium autem aliud non est aut alio modo presentium. **S**ed hoc notandum quod si respectu presentis. aut illud est bonum. et sic impletio. aut malum. et sic permissio. si respectu futuri hoc tripliciter. Aut est malum et sic prohibitio. aut bonum necessarium. et sic preceptio. aut bonum supererogationis. et sic consilium bonum aut supererogationis non habet malum oppositum. ideo nec consilium habet signum oppositum. **A**lio modo possunt distinguere sic voluntas diuina sicut infra patebit. aut vult simpliciter aut vult conditionaliter siue quantum in se et utroque modo attingit eam signari voluntas. 8º ab- soluta potest ad aliquid comparari aut per modum complacentie. aut per modum displicentie. si per modum displicentie illud nullo modo fit. et ita hanc non contingit significari nec sciri aliquo signo exteriori. si per modum complacentie aut quia placet illud quod fit et sic impletio. aut quia placet aliud ex illo. et sic permissio. et sic habentur duo signa. potest iterum significari diuina voluntas ut animus siue conditionalis. et hoc dupliciter aut per modum complacentie ita quod oppositum displicet. et sic preceptio. aut per modum displicentie. et sic prohibitio. aut per modum complacentie ita tamen quod oppositum non displicet. et sic consilium. per modum vere displicentie ita quod oppositum non placet non est pos-

sibile recipi. et sed; hoc patet numerus et suf- ficientia et solutio obiectionum. **Q**uod enim obici- tur quod voluntas bene per aciti non est multiplex dicitur. quod hoc verum est quantum ad substantiam. tamen quan- tum ad cognoscitatem multiplex est. ut visum est voluntas enim absoluta connotat naturalem ordi- nationem rei ad euentum sicut omnia ad salutem. **A**d illud quod queritur. verum ratione modi signa- di. dicendum quod ratione modi. Est enim aliquis mo- dus signandi voluntatem ut detestantem quod fa- cit prohibitio. alius modus ut apparet quod fa- cit preceptio. **A**d illud quod obicitur quod volun- tas non est respectu mali. dicendum quod per modum apparet non est respectu mali. sed ex ma- lo elicitur. per modum vero detestantis est respectu mali in se. **A**d illud quod obicitur quod cuiuslibet bono respondet malum ex opposito. dicendum quod verum est. si tamen bono supererogationis potest opponi malum et non malum. in quantum supererogationis opponitur minus bonum. in quantum autem bonum opponitur malum sed non aliud. et illud quod opponitur bono precepti. et ideo non cadit sub prohibitione. **A**d illud quod obicitur de prohibitione. dicendum quod illa impedit effectum et propter hoc prauat rationem signandi ut visum est. **A**d illud quod obicitur quod dicitur opponitur di- suasio. dicitur quod sicut opinio est una contrarietatis. quod est acceptio unius partis cum formidine alterius. sic consilium quod non accipit alteram partem deter- minat. apprehendit suasionem et dissuasionem. nam qui suadet consulit. et qui dissuadet similiter aliquid consulit. **I**n parte ista sunt dubitationes circa tres. et primo de hoc quod dicit magister. quod voluntas nunquam dicitur relative. **V**idetur enim falsum quod sic creator dicitur ad creaturam. et prescientia ad prescientiam. ita velle dicitur ad volitum. sed supra habitum dicitur. xxxv. quod illa dicuntur relative. 8º et velle. **R**espondeo dicendum quod magister accipit hic relative prout relative modus dicendi distinguitur a modo dicendi secundum substantiam et hoc est pronominale. et ita accipit hic. ipse autem obicit de relatione re- spectu creature que est quantum ad modum intel- ligendi nec distinguitur a modo dicendi sed; substantiam. **V**el potest dici quod magister loquitur sed; generale nois intellectum. quod velle non est tamen respectu creati ut prescientia et creare. sed etiam respectu dei. **I**tem queritur de hoc quod dicit deus scit omnia. id est deus est cuius scire que est ipsius essentia subiecta sunt omnia. videtur enim male dicere quod similiter diuine voluntati subiecta sunt omnia quod voluntati eius nullus resistit. 8º deus vult omnia quod non dicitur. **I**tem ego quero cum omnia scibilia sint subiecta di- uine scire et essentie et similiter volita quare non dicimus quod deus volendo se velit alia. sic sciendo se scit alia. quod si tu concedis tunc ce- tera essent eterna. **S**i tu dicas quod non est simile queritur quare non et videtur quod sit simile quod sicut diuine scire actus non deflectit extra deum et sciendo se scit omnia ita de volunta- te videtur. **R**espondeo dicendum quod subiecta diuine

155 = 51

De

Scientie non dicuntur quia sunt inferiora sed subiecta dicuntur respectu quorum est actus diuine cognitionis et hoc quod sunt omnia cognoscibilia et ideo nouit omnia similiter subiecta voluntati sunt et hic non sunt omnia volubilia ideo patet illud quod dicitur ut volendo se velit omnia dicendum quod velle vno modo dicitur contentiam credo quod bene potest dici quod volendo se velit omnia quod omnia placet ei que ab ipsa et ad ipsum sunt putantur tamen dicitur progressum effectum ab ipsa quantum ad actus non egrediat et in eo dicitur respectu ad exemplar unde sicut non sequitur possendo se potest omnia et sic in proposito.

Item dicitur de hoc quod dicitur quare deus fecit celum et terram. Respondendum est quod voluit videtur enim mala responsio quod tunc videtur facile omnia determinare videtur etiam quod voluntas dei non habeat rationem. Sed contra super illud epistolae i. secundum consilium voluntatis sue gloria voluntas dei est ex ratione. 2. est querere rationem. **R.** dicitur quod voluntas nostra cum exercet a voluto eam et rationem ab eo habet et quod actu ad se et quantum ad volitum maxime tamen vult aliquid quod est propter finem sed voluntas dei cum actus est ipse quod non exeat aliqua ratione alia a se tamen causam quantum ad se habere non potest volitum autem aliquando habet aliam causam quam voluntatem. Aliquando sola voluntatem ut in mundi creatione voluntas habet rationem sed non eam quod non est irrationalis unde non habet rationem tanquam diuersam a se sed idem re et ideo voluntas dei non potest esse irrationalis et propter hoc in actibus qui totaliter sunt ab ipsa sufficit ipsum scire nec oportet ulterius aliam rationem querere et patet illud.

Item dicitur de hoc quod dicitur quod voluntas dei est causa cum spiritibus et motionibus videtur enim male dicere quod tunc cum voluntas dei sit agens pro intentione videtur quod nihil fiat causa et fortuna.

R. dicitur quod deus quantum sit causa omnium non tamen est tota causa sed ipse cum causis creatis propter hoc notandum quod effectus habet comparari ad causas superius que deus est et sic nihil euenit causa et fortuna habet etiam comparari ad voluntatem siue eam creatam qui est natura vel intelligentia et sic cum multa eueniant propter intentionem multa fiunt causa et fortuna.

Item queritur de hoc quod dicitur quod nihil sit quod non egrediat de interiori aula summi imperatoris videtur enim falsum quod peccata fiant et non egrediantur ab ipso.

R. dicitur quod magister non assinit hanc autem sicut habet in originali. Nam ibi dicitur quod non iubeat aut permittat et ita non habet locum obiecto nichilominus tamen potest dici quod natura restringit distributionem suam ad res que sunt aliqua natura vel dicitur quod ampliat verum egrediendi ad facere et permittere.

Item queritur de hoc quod dicitur quod monstruosi aiantium partus et terremotus et huiusmodi similia fiunt dei voluntate videtur enim falsum dicere quod monstrum dicitur de ordinatione aliqua in natura ergo non est a causa superius.

R. aliquibus dicitur videtur

quod monstrum dicitur de ordinatione aliqua in natura et dicitur etiam subam aliquam substantiam illa eam habet positivam que deus est sed inordinatio illa non habet eam positivam sed privationem et hoc est ut in plurimum impositio virtutis agentis ad materiam aut enim materia superhabundat aut deficit secundum proportionem caloris operantis et veritatis. Et augustinus loquitur de monstris quantum ad id quod habent substratum tamen aliter posset dici quod monstra etiam sunt a deo puniente quoniam pene sunt et sic habent rationem ordinis quantum ad deum non faciat contra ordinem in fine facit tamen contra solitum cursum nature frequenter vel ad vindictam vel ad materiam.

Item queritur de hoc quod dicitur placuit vanitati phison causis alijs attribueret videtur enim quod non bene dicitur quia philosophi causis alijs attribuerunt vere ergo in hoc vani non fuerunt ut pote luna eclipsatur eo quod terra interponit.

R. dicitur quod non ideo dicitur vani quia alijs tribuerunt sed quia sic alijs tribuerunt ut tamen euauerunt quid causam precipuam non referret et ideo meruit quia ad causam primam et precipuam non venerunt que sola est causa simpliciter prima et simpliciter generalissima.

Item queritur de hoc quod dicitur quod diuina voluntas non recipit in se multipliciter videtur enim falsum dicere quod plures sunt partes eo quod plura partem 2. similiter plures voluntates quod plura voluntatem.

R. dicitur quod non est simile sicut patet in questione de partibus quia voluntas dicitur quod plus se tenet ex parte volentis et secundum esse et secundum rationem dicendi et ideo re et ratione una est voluntas bene placita sed pro ea secundum rationem dicendi plus se tenet ex parte partem quia similitudinem eius dicitur et cognitio secundum rationem intelligendi et dicendi motum dicitur in nobis a rebus ad animam secundum rem sed in deo secundum rationem intelligendi voluntas autem non ideo hoc duplici ratione concedit de partibus non de voluntate.

Item queritur de hoc quod dicitur quod voluntas non recipit mutabilitatem videtur enim falsum quia deus nunc vult aliquid esse quod postea non vult esse 2. videtur quod desinat velle et similiter incipiat 2. videtur diuina voluntas mutari.

R. dicitur quod in huiusmodi locutionibus est solum respectu et notati mutatio quod dicitur ad diuinam voluntatem ratione cuius ponitur inceptio et desinitio in actibus illis qui notant aliquid de presenti si ei dicat deus vult hoc esse futurum ab eterno vult sed tamen causa in actu siue actualiter causans non fuerunt nisi quando facere volunt id est pro illo instanti in quo actus voluntatis copulatur operi non autem ipsi subiecto volenti et sic patet quod sit causa actualis in tempore esse nulla facta in ea mutatione quod continue vult et ita actu fuerunt sed causans in actu non fuerunt nisi pro tempore pro quo volunt ita quod nulla circa deum voluntas incipit sed solus effectus incipit.

Item queritur de hoc quod dicitur et deus iratus dicitur

sed non est ira in eo. videt enim male dicere. quia in deo est vis rationalis et deus irascibilis. 8º pariter ponenda est in deo irascibilis. ergo sicut vere in eo est actus cognitive et amoris ita proprie actus furoris. 1º dicitur quod irascibilis aliquo modo sonat imperfectio de ratione sui nominis. et ideo dicitur aliqui quod nullo modo recipit in deo nisi transumptive cum actus huiusmodi vis in nobis sunt gloriarum et dominari. et huiusmodi sunt in deo quare non similiter et hec vis. Et propterea dicitur quod in deo vere est vis gloriandi et dominandi. quod est ipsa diuina substantia. tunc quod ita habet passionem quietam de ratione sui nominis. ideo non recipit in deo nec irascibilis nec ita nisi transumptive et sermone tropico et notandum quod deus habet signa ire non quod significat iram in ipso. sed quod significat iram in nobis et vere quoniam in nobis sunt. Item quod dicitur de hoc quod dicitur quod precepit abraham imolare filium nec tamen voluit. 8º secundum hoc videtur quod preceptum falsum signum fuit. 1º dicitur quod voluntas dei volebat fidem et deuotionem abraham manifestare in cooperatione obedientie. et hoc deus volebat. et hoc signum importabat. et vere. sed tamen secundum estimationem abraham plus importabat. et quod illud plus quod abraham intellegebat dominus fidem ei prebatur. ita quod nec in signo falsitas nec in abraham deceptio fuit sed prebatio.

Incipit quod dicitur est enim in superioribus. Hec est secunda pars huiusmodi totalis tractatus de voluntate in qua magister agit de diuine voluntatis impletione. et habet hec pars duas partes. In prima supposito ex precedentibus quod dei bonitas beneplaciti semper impletur remouet dubitationes. In secunda explicat veritatem infra dictam. prima voluntas quippe dei semper efficitur est. Prima pars habet tres partes. In prima magister remouet dubitationes per cooperationem ad bona. In secunda per operationem ad mala. ibi dicitur quod cum constet omnia bona que fiunt. Prima pars habet tres partes. In prima magister obicit. In secunda soluit. ibi. Sed audeamus solutionem. ideoque cum constet. Hec est secunda pars in qua magister inquit vult voluntas dei impleat respectu malorum et ratione huiusmodi inquit vult deus mala fieri et hec est opinio falsa. Alia opinio est quod deus non vult mala fieri. et hec opinio est vera. ideo hec pars habet duas partes. In prima magister opponit ad partem falsam. In secunda opponit ad partem veram. ibi. Si quis 8º diligent attendat. Prima pars habet duas. In prima addunt rationes ad defensionem false opinionis. In secunda parte ponit solutiones quas assignat illi qui sunt contrarie positionis. et hoc ibi. Illi vero qui dicunt dei voluntate mala non fieri. et vtraque partium duas habet. nam in opponendo duas inducit rationes quarum vna rationi inicitur alia autoritati. et secundum hoc pars in qua soluit dicitur. quod ponuntur ibi due rationes iuxta duas obiectiones. Si quis 8º dicit. Hec est pars illa

la in qua conatur magister ad veram partem astruendam. et hec pars habet duas. In prima inducit rationes veras. In secunda dissoluit quoddam rationem sophisticam. et hoc ponit ibi. Iam sufficienter ostensum est. Prima pars habet tres partes secundum tres rationes quas inducit. Prima sumpta est ad hoc quod idem est deo fieri actore et deo volente et ponit ibi. Si quis diligent attendat. Secunda sumpta est ab hoc quod eadem est causa qua malum fit. et homo fit deterior et ponit ibi. Deinde idem Augustinus. Tercia sumpta est ab hoc quod malum facit tendere ad non esse. et ponit ibi. Item etiam aliter ostendit quod deo actore. Similiter secunda pars in qua dissoluit rationem sophisticam tres habet. In prima illam ponit ibi. Iam sufficienter ostensum est. In secunda dissoluit ibi. Quibus facile est nobis respondere. In tertia reddit ad veritatis assertionem. dicens hanc partem esse veram quod deus non vult mala fieri. ibi. Hoc et alia huiusmodi.

Ad eundem eorum que determinat magister in presenti distinctione. vi. que ratur. Primo dicitur vult deus velit omnes homines saluos fieri voluntati beneplaciti. Secundo dicitur vult deus velit mala fieri. Tercio vult mala fieri sit bonum. Quarto vult mala fieri sit verum. Quinto vult mala ordinantur a deo. Sexto et vltimo vult mala augeant decorem in vniuerso. Quare deus velit omnes homines saluos fieri voluntate beneplaciti ostendit sic. i. tibi. ii. vult omnes homines saluos fieri. sed constat quod hoc non est dictum de voluntate signi quod nec precepti nec impletionis. nec alicui alteri. hoc enim non cadit sub precepto. 8º constat esse dictum de voluntate beneplaciti. Item dicitur oportet fieri quoniam deus vult antecedent omnes homines saluos fieri et regni sui potiri fortuna non enim ad puniendum plasmant nos deus. 8º cum voluntas antecedens sit voluntas beneplaciti que est bonorum que sunt bona irrefragabiliter voluntate beneplaciti vult omnes homines saluos fieri siue saluari. Item omnis habet caritatem vult omnes homines saluos fieri quam tuncque modicam habeat dilectionem et caritatem. Cum ergo deus summam habeat dilectionem et caritatem. videtur quod ipse velit omnes homines saluos fieri. Item sic vult plures primum vno modo se habet ad omnia siue ad omnes 8º quantum est de se omnes vniuersim diligat. 8º si vult aliquos saluari et omnes vel si de aliquibus non vult perire de nullis. Contra hoc primo est instantia quam adducit magister in tra. si vult omnes homines saluari et de omnibus plures dantur que saluant. 8º voluntas eius frustratur et cessatur quod est contra veritatem a parte. Item omnes quos vult deus saluari eligit ad salutem electio enim dei non dicit aliud quam dilectionem ad saluandum. 8º si omnes vult saluos fieri omnes sunt electi. Contra Mag. xxi. multi sunt vocati pauci vero electi.

Item in p̄destinatōe non sunt nisi duo. scilz
p̄cognitio et volūtas saluandi rōne cuius d̄s
dicit p̄destinare. dum enī p̄ponit dare grām
et gloriā p̄parare p̄destinare dicit. 8° cum
p̄cognitio dei omnibz sit omniū si volūtas
salutis est respectu oīm. 9° omēs sunt p̄de-
stinati. sed omēs p̄destinati saluabūtur. 10°
omnes saluabūtur. qd̄ est contra fidem. Si
tu dicas mihi qd̄ duplex est voluntas abso-
luta et cōdōnata. et deus absoluta volunta-
te solum vult saluare quos p̄sciunt cōformes
fieri imagini filij sui. et istos p̄destinauit.
voluntate vero cōdōnata vult omēs si ipi ve-
lint. tunc obicit qd̄ voluntas cōdōnata n̄
videtur auenire deo. qz̄ hec est volūtas semi-
plena. deus autē quicquid vult plene vult.
et iterū quicquid facit plene facit. et iterum
hec cōdōnata voluntas. aut est voluntas
beneplaciti. aut volūtas signi. si signi tunc
nihil ad p̄positum qz̄ volūtas signi nō vult
omēs homines saluos fieri si voluntas bene-
placiti. sed hoc vno mō tm̄ est. et dicit et sē
per impletur. 8° omnes homines saluant. et
p̄terea h̄c voluntas cōdōnata qua dicitur
qd̄ vult si ipi velint locū non p̄t habere in
puulis qui moriūtur. 9° adhuc n̄ soluit ista
distinctio. **I**tem cum sic dicit vult hūc sal-
uari aliquo d̄mōstrato. aut hoc qd̄ ē velle.
aliquid d̄notat. aut nihil. si nihil. 8° p̄ rōne
potest dici de lapide qd̄ deus vult hunc sal-
uari. si aliquid n̄ nisi salutē. 9° sequit si vult
hunc saluari qd̄ iste saluabit qualitercūqz̄ ac-
cipiat velle. si dicas qd̄ d̄notat possibilitatez
et ordinabilitatem ad salutem. obicit tunc.
qd̄ de quolibet ordinabili ad aliqd̄ p̄t dici
qd̄ deus velit. sed quilibet clericus est ordina-
bilis ad ep̄atum. et quilibet miles ad digni-
tatem regiam. 8° deus vult omnes clericos
esse ep̄os. et omēs milites esse reges. qd̄ non
conceditur. **R**7° dicendū. qd̄ cum aplūs di-
cat. qd̄ de2 hic vult scz̄ omēs homines saluos
fieri. qd̄ n̄cē habem2 concedere. qd̄ de2 ve-
lit et cum non possit exponi de volūtas signi.
necesse habemus exponere de voluntate
beneplaciti. sed tñ non omēs saluent et vo-
luntas dei nūquā frustret. ideo n̄cē est qd̄
fiat vis in mō distribuēdi vel in mō volēdi.
et egregi2 doctor Aug. duplicem facit vim
in modo distribuēdi. in enth. vno mō qd̄
distributio fit a comodata. sic et hic omnis
homo timet in mari scdm̄ om̄nem modum
loquēdi intelligit qui est in mari. Similiter
Aug. exemplificat. si dicatur mgr̄ iste docet
omnes pueros de ista ciuitate qz̄ scilz̄ docet
omnes qui addiscunt. nullus em̄ docet nisi
per ipm̄. similiter deus vult omēs homines
saluos fieri qz̄ nullus saluat nisi velit deus.
et ideo orandus est vt velit. facit etiam alio
modo vim in distribuēdi scdm̄ omēs modū
distinguēdi qd̄ p̄t fieri p̄ singulis gene-
rū. et sic est falsa et non intelligit aplūs sic
vel p̄ generibz̄ singuloz̄. et sic vera qz̄ de2

de omni gente vult et vult aliquos salua-
ri. et de grecis. et de latinis. et de p̄latis et
subditis. et de omni gente. ideo dicit apo2
p̄ omnibz̄ esse orandū. h̄c est R7^o Aug. cui
magr̄ inicitur et necesse ē vel sic soluere sup̄-
posito qd̄ velle dicat ibi velle dei scd̄z̄ qd̄ d̄
velle placito quietato siue voluntate abso-
luta de qua verū est dicere omia q̄cūqz̄ volu-
it fecit. sed d̄m̄. facit vim in modo volēdi
distinguit em̄ in deo voluntate ācedentez
et voluntatem d̄sequētem. et voluntas āce-
dens est voluntas respectu ei2 p̄pter quod
deus hominē facit et est irrefragabilis bo-
non. voluntas autē consequens est voluntas
non q̄ sequit merita. sed que vult aliqua sym-
sciam meritorū prima scz̄ āns dicit a mgr̄is
voluntas cōdōnata siue voluntas qua d̄s
vult quātū in se est. scd̄a autē scilz̄ d̄sequens
dicit absoluta differentia autē inter h̄c vo-
luntatem et illam nō est scdm̄ diuersitatem
affectōnis siue modi volēdi qui fit in deo.
scz̄ scd̄z̄ rōnem d̄notandi et intelligēdi. put
em̄ deus dicitur velle oīm salutem quātū in
se est et ācedentē d̄notat in omibz̄ ordiatz̄
ad salutem tñ ex pte nature date tñ ex pte
gr̄e oblate. dedit em̄ deus nafam scdm̄ quā
possent cognoscere et cognitū q̄rere et q̄sitū
iuenire et iuento inherere ac p̄ hoc salutem
optinere grām similiter optulit cui2 p̄ciū oīz̄
saluti sufficit. leges etiā et mandata tribuit
salutis et ostendit ip̄e etiā p̄esto est oibus
inquirētibus et p̄e est oibus iuocantibus
eum. velle 8° homiez̄ ācedentē saluare ē or-
dinatum ad salutem facere. et volenti pue-
nire nō de esse vnde velle ācedentē saluare
non d̄notat salutem ordinabilitatez ad salutē
velle aut d̄sequēter siue absolute saluare est
velle dare salutem ei quā p̄scit ad salutē p̄-
uenturū et suū auxiliū et gr̄az̄ et d̄notat salu-
tis euentū. et sic non est dicere qd̄ deus ve-
lit omēs homines saluos fieri. **R**7° tñ r̄soni
magis cōsonat magistri quāuis vtraqz̄ bona
fit. **S**cdm̄ hanc 8° respondendū qd̄ deus
vult oēs hoies saluos fieri quātū in se ē siue
voluntate ācedente nō aut voluntate abso-
luta siue d̄sequēte et qz̄ illa non d̄notat effe-
ctus euentū. ideo non impedit in hoc qd̄ nō
omnes saluant. p̄t etiā R7^o ad illud quod
obicitur de p̄destinatōe siue electione qz̄
in illis dauidē voluntas absoluta nō solum
ācedens p̄t etiā R7^o ad vltimū de d̄notate.
R7^o ad illud tñ qd̄ obicit qd̄ voluntas cō-
dōnata non cadit in deum. d̄. qd̄ non p̄t
tur in deo vel leitas quātū ad effectum ple-
nitudinis voluntatis. nec p̄t diuersos mo-
dos volēdi. sed p̄pter aliā d̄pationē in d̄no-
tando et sic patet illud. **R**7° ad rōnes vero
ad oppositum. qd̄ deus vult omēs homines
saluos fieri. R̄spōderi p̄t ad duas primas
qd̄ verū d̄cludunt et vere. **R**7° ad illud autem
qd̄ obicitur de caritate hominū dicendū qd̄
non est simile qz̄ nos nescim2 merita hoīm

futura finaliter et si quis sciret aliquos esse
 p̄fectos quāuis quātum in se est deberet eos
 velle saluari non tñ voluntate absoluta. sed
 h̄c meli⁹ infra patebūt. ¶ Ad illud qd̄ obi-
 citur qd̄ deus vno mō se habet ad omēs. d̄d̄
 qd̄ i lud v̄bū p̄bi habet locū quātū ad rerū
 gubernatōez nō quātum ad eoz p̄ductōez
 vel quātū ad naturalia nō quātum ad gra-
 tuita.

Cōd̄o q̄ritur vtr̄ de⁹ velit mali fieri.
 et qd̄ sic ostendit p̄ Anselm. qd̄ deus
 non vult iquit i possibile est fieri. s̄o
 per d̄sequētia ecōuerso qd̄ possibile est fieri
 de⁹s vult illud sed malū possibile fieri. s̄o
 malū fieri est deo volibile. ¶ Item om̄is ius-
 tus vult omne qd̄ iustum est. sed om̄is pe-
 na iusta est. vt dicit Aug. et omne malū pe-
 na. s̄o omne malū qd̄ fit a deo est volitum
 fieri qd̄ omne malū fit pena p̄t̄ per Aug. i.
 confes. Iussit iquit d̄ne. et sic est qd̄ om̄is
 motus inordinat⁹ pena sibi fit in duob⁹ op-
 positis p̄positis inter q̄ nō est mediū necē ē
 alterū esse a deo scitum. s̄o p̄rōne necesse ē
 alterū esse volitum. sed demonstrato peccan-
 te istum peccare istum nō peccare sunt op-
 posita. s̄o deus vult alterū. s̄z quicquid vult
 deus illud fit. s̄o si vult istum nō peccare.
 iste non peccat qd̄ est extra p̄positum. vult
 ergo istum peccare. sed hoc nō est malū. s̄o
 malū fieri est a deo volitū. ¶ Item omne ali-
 quid volens volūtate consiliata et delibera-
 ta vult illud sine quo illud nō p̄t̄ esse quāuis
 em̄ aliquis velit eē abbas sed nō monach⁹.
 tñ si deliberatiue velit esse abbas vult p̄t̄
 eē monach⁹. s̄z de⁹ vult aliqd̄ bonū qd̄ nū-
 quā potest esse sine malo sicut sc̄s succi p̄-
 bari et pati et filiū suū. s̄o r̄. ¶ Contra nihil
 est ab aliquo volitū vel volibile qd̄ oīno di-
 splicit ei et est odiosum. s̄z ex ec̄a. xij. dicit.
 Aleissim⁹ odio habz peccatores. sed nō nisi
 rōne peccati siue mali. s̄o multo magis odit
 malū. s̄o non vult illud fieri. ¶ Item Aug⁹
 in li. lxxij. q̄nū id ē fieri deo volēte et do-
 auctore. sed malū non fit de auctore. s̄o ma-
 lum nō fit deo volente. p̄imā supponit ip̄e.
 sc̄dam p̄bat qz nullo homie sapiente fit hō
 deterior. s̄o multo fort⁹ nec deo. ¶ Item ra-
 tione videt. qz om̄is voluntas aut denoiat
 a voluto. aut denoiat volitū. si s̄o deus vult
 malū aut s̄o volūtate est malicia. aut si volū-
 tas est bona volitū est bonū. s̄o aut nihil ē
 malum. aut deus est mal⁹ si vult malū fieri
 sed vtrūqz falsum. s̄o r̄. ¶ Item om̄is vol-
 lens malū vult sub rōne apparetis boni. s̄o
 om̄is volens malū decipit. s̄o si deus vult
 fieri mala deus decipit qd̄ est impossibile.
 Item om̄is qui vult aliquid qd̄ nō p̄t̄ ē mis-
 ser. sed deus nō p̄t̄ malū sic supra p̄batum
 est. s̄o si vult illud est miser. sed hoc est im-
 possibile. s̄o r̄. ¶ R̄o dicendū qd̄ sicut p̄bat
 vltime rōnes malū nō est a deo volibile. ma-
 lum inq̄ culpe. qz om̄is volūtate iordinata ē.

cu placet illud malū. et hoc om̄es d̄cedunt
 sed cū aliqui voluerūt dicere. qd̄ deus vult
 malū fieri. cū ip̄e nō sit causa ei⁹. sed ali⁹ a
 deo volente. et n̄o quidā dicebat deū velle
 non rōne sui. sed rōne ei⁹ qd̄ inde elicit. Sed
 hoc est contra Aug. sic ostendit mgr̄ in lra.
 qui hanc op̄ionez ip̄bat. ideo neutri est cō-
 cedend. sed si alicui legit̄ exponēdū. ¶ Ad
 illud ergo qd̄ obiicit̄ icontrariū qd̄ deus non
 vult qd̄ impossibile est fieri. d̄d̄ qd̄ nō velle d̄z
 duplici. aut negatiue. aut p̄uatiue. si neg-
 gatiue nō est verū illud nec Anselm. ita in-
 telligit. si p̄uatiue tñ non vult vna dicta
 est. et tercia p̄sona ei⁹ qd̄ est volo et h̄o mō
 dicit̄ deus nolle. qd̄ absolute vult non fieri
 hoc aut̄ mō non est dicere qd̄ deus nolit ma-
 la fieri. et hoc mō nō tenet d̄sequētia ecōtra-
 rio. quia nō tenet in d̄trarijs. sed in d̄tradi-
 ctarijs. ¶ Ad illud qd̄ obiicit̄ qd̄ duob⁹ p̄po-
 sitis necesse est alterū scire. s̄o necesse est al-
 terū velle dicend. qd̄ loquēdo de voluntate
 beneplaciti non est simile. nam sc̄ia ē resp̄cū
 oīm q̄ fiūt. volūtate autē beneplaciti non est
 nisi resp̄cū eoz q̄ sunt ab ip̄o. ¶ Ad illud
 qd̄ obiicit̄ qd̄ quilibz iustus vult iusticiā r̄.
 dicend. qd̄ aliquid dicit̄ iustum duplici. in
 se sc̄z et ex ordine. qd̄ iustum est in se sc̄dm id
 qd̄ est a deo volitum qd̄ vero est iustū ex or-
 dine est volitū a deo est volitū sc̄d̄ qd̄ ordi-
 natū et malū non est volitum sc̄d̄ qd̄ malū.
 sed hm̄ qd̄ punit et ita hm̄ qd̄ ordinatū. et
 ita sc̄dm id qd̄ ē nō ē volitū. ¶ Ad illud qd̄
 obiicit̄ qd̄ qui vult aliqd̄ vult omne illi ane-
 xum. dicend. qd̄ velle aliquid est dupliciter.
 aut voluntate antecedente. aut voluntate cō-
 sequente. qd̄ vult aliquis volūtate antecede-
 te. vult omne anexum illi necessario qd̄ non
 vult voluntate d̄sequēte. potest etiā velle si-
 ne anexo. p̄t̄ em̄ ex malo bonū elici qd̄ non
 elicere nisi factū illd̄ malum displiceret et
 bonum elicitum d̄placeret ei qui nouit eli-
 cere potest tñ r̄nderi p̄ iterruptōez qd̄ volēs
 volūtate cōsiliata vult aliquid nō tñ vult il-
 lud qd̄ d̄sequit̄ sicut aliquis vult aliquid sur-
 gere. sed tñ nō vult eū cecidisse. ¶ Tamē p̄t̄
 aliter dici et meli⁹ qd̄ velle aliquid sine alio
 est duplici. aut velle hoc et nō velle aliud
 quia vnū placz et aliud displicet. et sic pos-
 sibile est hijs q̄ inseparabiliē sunt diuicta. Alio
 modo velle aliquid sine alio est dicere velle
 aliquid sine illo esse et est velle impossibile
 primo mō nō sequit̄ qd̄ velit id quāuis nō s̄n̄
 illo. sensus em̄ est non sine illo ente sed tñ
 sine illo voluto. et est exemplū sensibile. vo-
 lo em̄ aliquid qui cecidit surgere ita qd̄ nō vo-
 lo eum cecidisse nō tñ volo qd̄ surgat ita qd̄ n̄
 ceciderit.

Quercio querit̄ vtr̄ mala fieri sit bonū
 et qd̄ sic ostendit hoc mō qd̄ exped̄it
 facienti ad solutem illud est bonum
 sed malū est hui⁹i vnde sup̄ ro. viij. diligen-
 tibus deum oīa cōparat̄ in bonū. glosa etiā

De

rōne ipse casus. et Aug. xiiij. d. c. ca. xiiij. Qu
 deo inquit dicere supbis utile esse incidere i
 aliquod aptum manifestūq; peccatū vt inde
 sibi displiceat q̄ iā placendo corruerūt. igit
 malū fieri est bonū et vtile facienti ad salu
 tem. ergo rē. ¶ Item qd̄ est bonum deo et
 vniuersitati est bonum simpliciter quia bo
 num omne p̄fertur bono priuato sed ma
 lum fieri est bonū vniuersitati. g. rē. boeci
 in li. de solatōne. sola diuina vis est cui q̄q;
 mala bona sunt. et Aug. in li. confessio. tu cui
 nihil oīno malū s; nec vniuerse creature tue
 q; nihil est extra te qd̄ corrupat ordinē quē
 iposuit. ergo si malū fieri est bonū vniuersi
 tati p̄t rē. ¶ Item cuius vsus bonū est ipm qd̄
 q; bonū. sed vsus malū factū est bonus.
 g. rē. p̄t per Aug. xi. de ciu. neq; em̄ deus
 malos esse p̄sciuit. nisi p̄rōne p̄sciret quib;
 eos bonū vsibus accommodaret. ¶ Item oē
 qd̄ iustum est bonū. sed mala fieri iustū est.
 q; pena est peccati p̄cedentis sic vult Greg
 ergo malū fieri bonū est. ¶ Contra malū fie
 ri. est malū inesse p̄duci. si g. malū fieri est
 bonū. p̄ductio mali est bona. sed regula est
 in arte topicoq;. cuius generatio vel p̄ductio
 bona est. ipm quoq; bonū. g. si p̄ductio ma
 li est bona. malum est bonū. ¶ Item malum
 fieri est idem qd̄ bonū priuari siue corrupi.
 si g. malum fieri est bonū. corruptio boni ē
 bona. sed regula est. cuius corruptio bona.
 ipm quoq; malū. g. si corruptio boni ē bona
 bonum est malū. qd̄ absurdum est. ¶ Item
 de duob; ouertibilib; si vnū est bonū et re
 liquū. sed malū fieri. et mala facere sunt cō
 uertibilia. g. si malū fieri est bonū. et malū
 facere est bonū. sed p̄ bono nullū est puniē
 dus. g. nullus faciens mala est puniendus
 ¶ Itē sic oppositū i opposito. et p̄positū i p̄
 posito. si ergo malū fieri est bonū. g. bonum
 fieri est malum. sed hoc absurdū est. q; ma
 lum sic facere bonū. g. et primū. ¶ Item si
 malū fieri est bonū. aut ergo in se. aut q; ex
 ipso euenit vel consequit bonū. non in se. cō
 fiat. si g. q; in se euenit bonū. qui dicit faci
 amus mala vt eueniat bona bene dicit. ergo
 male apod̄ rephendit. ¶ R. ad p̄dictorum
 intelligentiā notand;. q; in opibus illud dice
 re bonū est vel vtile siue dferens. q; in fine;
 bonū ducit. siue est via ad bonū. ducere aut
 ad bonum triplia; dicit aliquid. s; p̄ mo
 dum cause vel per modū cāus. vel p̄ modū
 occasionis. et differunt hec tria. Nam cā
 per se ducit circa illud. circa qd̄ ponit qd̄ ē
 p̄ducens et intendens. sed cāus p̄uat in
 tentionē sed nō opationē sic pat; in fodien
 te. qui iuenit thesaurū p̄ter intēcionē. Ocas
 io autē p̄uat vtrūq;. nō em̄ dicit p̄ncipiū
 p̄ducens. sed magis dicit aliquid qd̄ p̄ci
 piū afficit vt efficiat. sic aliquis ex vbo au
 dito p̄cutit aliū. verbum auditū fuit occasio
 nō efficiens p̄uisionē. nec coopans efficien
 ti. sed qd̄amō efficiens. et hec occasio duo;

bus modis est. quedā em̄ est que qd̄amō h;
 rōnem actiui. q; qd̄amō excitat efficientem
 sic malū exemplū ad peccatū. vel q̄ habet ra
 tionē passiui. vt ex qd̄ aliq; assumit rō; sic ali
 quis ex malo alteri; excitat se ad faciendū
 bonum. scdm̄ hoc intelligendū. q; malū duo
 dicit. s; p̄uatō; et naturā ordinabilē. et
 rōne malicie cōpatur ad bonū qd̄ elicit sic
 occasio passiuā. rōne boni q; substernit. sic
 occasio aliquo modo actiua. p̄pter qd̄ malū
 dicit occasio boni. cū ergo aliquid ducat in
 bonum hijs tribus modis habēt sic differē
 tiā inducendo. Aliquid em̄ p̄t ducere ali
 quid ad alterū aut ex se. aut per aliquid fin
 et tunc tenet rōnem cause per se. aut potest
 ducere per alterū ad qd̄ tñ nō ordinat. sed il
 lud ordinat ad terciū sumpta ex occasione
 illo. et sic tenet occasiois. aut ducit cum alio
 ad qd̄ tñ non ordinat. nec illud ad terciū
 sed ambo simul. et sic tenet rōnem casus. qui
 ex cursu est cā; ¶ Et hoc g. pat; qd̄ illud
 qd̄ ducit per modum cause. habet intra se
 rōnem ordinatōis in finem. et ideo in ipso ē
 bonitas. et ideo recte denomiā; bonum.
 ¶ Q; vero ducit p̄ modum occasiois. nullā h;
 intra se rōnez ordinatōis in finem. ideo nec bo
 nitatem. et p̄pter hoc nō p̄t denomiari bonū
 per se. nisi cum additōne illi; per qd̄ ordia
 tur in quo s; consistit rō ordinatōis et boni
 tatis. et circa qd̄ ponit bonitas. cū g. malū
 nō ducat ad bonū ex se. sed per illud qd̄ eli
 citur ex ipso a sapiente deo. absolute loquen
 do malū fieri nō est bonū. imo omnes consē
 miles sunt negande. q; bonitas notat ponē
 circa ipm malum. si autē addat bonū quod
 elicit. vel ipse eliciens sic dcedende sunt h;
 mōi locutiones. malum fieri est bonum ei q̄
 nouit ordinare in bonū. similiter malum fieri
 est bonum vt electi p̄benē. ex hoc g. patēt
 due prime rōnes. p̄cedunt em̄ cum determi
 natōe. sic pat; in ipis auctūbus. ¶ Ad illud
 qd̄ obicit terciū. cuius vsus bonus est rē. dō.
 q; duplex est vsus rei. vnū ad quē res de se
 ordinat. et de tali ven est. sic pat; de equo
 qui est ad equitandū. ali; vsus qui est aliqñ
 et ex post facto. et iste p̄t eē bonū ex boni
 tate vtentis nō vtilis. q; bonus vtens bene
 vtitur malis. et de tali vsu nō est reglā vera.
 de tali autē loquit Aug. ¶ Ad illud qd̄ obi
 citur q; iustum est bonum est. rē. dicendū.
 q; iustum dicit dupliciter. vno mō iuste ordi
 natum per iusticiā est in ipso. et omē quod
 sic iustum est donum est. qm̄ intra se habet
 iusticiā vel est declaratm̄ iusticie. et sic p̄t
 malū cōdere. sic em̄ malū p̄t ad retributi
 onē disponere iusticie. ita et cōdere et hoc
 modo dicit ordinatōez iusticie in altero. nec
 sequit q; sit bonum. q; iustum p̄t importat
 rōnem ordinis. nihilomin; tñ sermo ille nō
 est p̄p̄t quo dicit iustum est. vt qui in for
 dibus est sordescat. imo valde per accidēs
 intelligitur. q; iustum est vt relinquat a dō

et ad hoc sequitur qd adhuc sorescat. unde per accidens intelligit.

Quarto queritur vtr mala fieri sit verum. et videtur qd sic. qd de quolibet affirmatio vel negatio vera de nullo vero ambo simul. sed hec est falsa nulla mala sunt. 1o oppositum est simpliciter verum. scilicet mala fieri. Item veritas est adaequatio rei et intellectus. 2o quotiens homo intelligit sic est in re veritatem habet. et intellectus intellectum. sed qui intelligit mala fieri vere intelligit. ergo si vere intelligit intellectum est verum. ergo mala fieri est verum. **I**tem veritas propositionis asserit veritatem in dicto. unde si fortes currit. fortem currere est verum. 3o si malum sit malum fieri est verum. sed malum sit. constat 4o. Item veritas dicens ponit veritatem in dicto. sed deus qui non est mendax dicit mala fieri. Mathe. ix. Quid cogitatis mala in cordibus vestris. 5o verum est mala cogitari. proinde verum est fieri. **C**ontra verum et bonum convertuntur. sed malum fieri non est bonum. ut supra probatum est. 6o mala fieri mala non est verum. si forte dicas qd verum est de veritate complexi. ostendit de omni veritate. qd omnis veritas entitas quedam est. et esse quod participat ratione entis. participat ratione boni. 7o. Item omnis veritas est a veritate propria. 8o et omne verum a primo vero. si 9o malum fieri est verum. malum fieri est a deo. sed hoc est supra improbatum. 10o. Si tu dicas qd illud est verum de veritate rei non signi. hoc nihil est qd sic a deo sunt res ita et signa. et Ambrosius dicit. qd omne verum est a spiritu sancto. a quocumque dicat. loquitur ergo de veritate in sermone. et ita de veritate dplexionis siue signi. **I**tem omnis veritas signi siue dplexionis causa et ortum habet a veritate dplexionis. ergo veritas istum furari ortum habet a veritate furti. sed furtum non dicit actionem veram. imo defectivam 11o proinde istum furari non est simpliciter verum. **S**i tu dicas qd veritas dplexionis triplex est. scilicet positionis. privationis. et negationis. et prima causatur a veritate rei. secunda vero et tertia non causatur. **C**ontra philosophus generaliter dicit. qd ab eo qd res est vel non est. ordo dicitur vera vel falsa. 12o hoc ubique verum est. **I**tem omne quod non verum est. est de presenti ab eterno fuit verum de futuro. 13o si malum est hoc non verum. ab eterno fuit verum. sed nihil eternaliter fuit verum. nisi esset deus. vel in deo ut in causa. 14o si malum fore fuit verum. et non fuit deus. fuit in deo tanquam in causa a deo. sed hoc falsum 15o. **R**espondeo dicendum. qd sine distinctione de deo dicitur. qd mala fieri est verum. vere enim enunciat. et vere intelligit. verum enim dicitur de dplexione respicit dpositionem. sic dicit philosophus. qd veritas qd falsitas circa dpositionem consistant. et ideo dicit veritatem signi. signum autem est verum. quoniam signat rem se habere sicut se habet. tunc enim dicit adaequari. et ideo cum ita se habeat. in re sic signum exprimit simpliciter loquendo verum

est mala fieri. **A**d illud quod obiicit. qd verum et bonum convertuntur. dicitur. qd circa idem verum est unde si res est vera est bona. et si signum est verum est bonum. sed tamen non sequitur. qd si signum sit verum qd signatum siue res sit bona. et ideo hoc est fallacia accidentis. omne verum est bonum. sed istud furari est verum. ergo istud furari est bonum ex variatione minoris extremitatis verum enim predicat de illo deo ratione compositionis. cum sit deo modalis bonum vero ratione attributionis. et hanc instantiam facit magister in prima. similis modus arguendi est hic audio angelos cantare. sed cantare angelos est verum 16o audio verum. similis modus arguendi est in illa oratione. omne verum est a deo. istum furari est verum. 17o. et ideo similiter solvendum. **A**d illud quod obiicit qd veritas signi est a veritate rei. dicens qd falsum est. cum enim signum verum est quoniam signat rem non esse quod non est et non habere veritatem. cum illa non habet. nam sic aliquid imperfectum perfecte equat alij imperfecto ita res defectiva plene potest signari. unde philosophus non dicit ab eo qd res est tamen. sed est vel non est. et est sensus. ab eo qd res est. est ordo vera. quod significat ipsam esse. et ab eo qd non est. est falsum. quod significat esse ipsam. et ab eo qd non est. est falsa. que significat non esse. e contrario intelligendum in re que non est. unde quavis furtum sit ens secundum quod tamen ordo quod significat aliquem furari est vera simpliciter. verum est tamen. quod omnis veritas complexa super aliquid fundatur. sed non oportet qd super rem intellectam. sed super intelligentem. in quo ordo habet esse. et sic patet illud quod fundatur super ens secundum quod. ratione deformitatis. et cum verum est simpliciter propter adaequationem que est simpliciter. **N**ota tamen qd fundamentum veritatis positionis diversimode de sensibus dicitur. Aliqui enim distinguunt sic tractum est tripliciter veritatem orationis. scilicet positionis. ut cum dicitur cesar est homo. privationis ut cum dicitur cesar est homo mortuus. negationis ut cum dicitur cesar non est. **P**rima dicitur fundari supra ens simpliciter. **S**ecunda supra ens sed quid. et tertia non dicitur fundari supra aliquid. quod talis ordo nihil ponit. sed tamen illud non videtur sufficere. quod cum dicitur hec oratio vera est. verum predicat aliquam conditionem entis. 18o necesse est super aliquid fundari quod sit. **E**t ideo dicitur alij. qd fundatur supra principia cesaris. sed hec non sufficit. quod esto qd cesar omnino sit corruptus. et secundum materiam et formam. adhuc tamen vera est ista. cesar fuit siue cesar non est. **E**t ideo dicunt alij qd fundatur supra intelligentem. **S**ed adhuc illud non videtur sufficiens. quod esto qd nullus intelligat actu. adhuc ordo ista est vera scripta in pietate cesar fuit. **I**deo dicendum qd veritas orationis sit veritas signi. et veritas signi non dicat qualitatem absolutam. sic nec necessitas consequentie sed respectivam. sicut signum. cum enim quod conungit significare aliquid attingit vere significare. et etiam falsa sicut ad rationem significandi

non oportet rem esse entem sed cognoscibilem
 sic nec ad rationem vere significacionis. et quoniam
 omne quod intellectus capit vel est ens vel capit
 siue imaginatur per operationem ad ens. ideo omnis
 significatio et veritas ordinis significacionis. vel
 fundatur simpliciter supra ens. ut si dicatur
 petrus est. vel in ordine ad ens. unde propositio
 de preterito fundatur supra ordinem et ad presentem
 sens. similiter propositio de futuro. sicut
 propositio negativa. ut si dicatur cesar non est aliquid
 quod est ens est quod non est cesar. et sic de aliis
 similiter si dicatur hymera non est hir. ceterum
 Ad illud quod obiicit ultimo. quod malicia fore
 sit verum ab eterno. dicitur quod ad hoc quod aliquid
 sit verum. non oportet quod sit in deo tanquam
 in causa. sed sufficit quod sit in dei presentia. quod non est
 nisi veri. ad hoc autem quod aliquid sit in dei presentia
 scientia. sufficit quod ipsum vel eius causa. vel eius propositum
 sit in deo tanquam in causa. sicut supra dictum
 est de cognitione dei.

Quinto queritur utrum malum sit ordinabile
 a dei voluntate. et quod sic videtur. quod super
 per illud psalmi. Domine deus meus intende
 speravi. glosa qui videt merita animarum sic ordi-
 nari a deo. ut pulchritudo vniuersitatis
 ex nulla parte violetur. in omnibus laudat deum.
 distinguens deum aliud fecisse et ordinasse.
 et vniuersum bonum aliud non fecisse. sed ordi-
 nasse ut malum. Item Augustinus in eucha. malum
 bene ordinatum et loco suo positum. euidenter
 commendat bonum. Item ratione videtur. quod omne
 meritum ordinatur ad primum siue retribucionem.
 sed malum meretur penam sicut bonum gloria. igitur et
 cum bonum gratie sit ordinabile. proinde ma-
 lum culpe. Item peccantes in suppliciis.
 ordinantur. sed propter quod vniuersum quod et illud ma-
 gis. sed mali non ordinantur in penis nisi propter
 mala. igitur malum multo magis est ordinabile.
 Item omne quod auget decorem in re ordina-
 ta est ordinatum. sed malum auget decorem in
 vniuerso quod est ordinatum. igitur et. probatio minor
 Augustinus in. xi. de ciuitate dei sicut pictura cum
 colore nigro suo loco posita. pulchrior est ita
 vniuersitas rerum ex partibus est pulchra. Contra
 Augustinus malum est prauitudo morum spirituum et or-
 dinis. sed nulla prauitudo precipitat id cuius est
 prauitudo. igitur si malum eo quod malum prauat ordi-
 nem. malum non contingit ordinari. Item quod
 non est. non est ordinabile. nam ordo presupponit
 esse. sed malum in eo quod malum. nihil est.
 igitur non est ordinabile. Item omne ordina-
 bile est ordinatum possibile. sed malum non est
 possibile deo. quia deus non potest facere
 malum. igitur non est a deo ordinabile. Item si
 malum est ordinabile. aut ordine partium in totum.
 aut in finem. non primo modo. quod malum
 nullius est pars. si secundo modo. igitur cum bonum
 est aliquid ex ordine in finem. tunc malum
 fieret bonum. Item ad predictorum intelligentiam
 notandum. quod admodum aliquid dicitur esse sanum
 tripliciter. aut subiectiue. ut animal dicitur sanum.
 aut dispositiue ut potum dicitur sana. aut ostentatiue.

siue. ut vna sana. sic aliquid ordinatum dicitur
 tripliciter. aut sicut ordinis susceptiuum. aut
 sicut dispositiuum. aut sicut ostensiuum. sicut
 susceptiuum non est aliquid ordinabile. nisi
 quod est ens. et natura aliqua. et ita malum non
 est ordinabile. nisi per accidens. sed per bonum
 substratum. Sicut dispositiuum malum est ordi-
 nabile. sed non sicut dispositiuum. sed prauitudo
 uans. duplex enim est ordo. scilicet nature et iusticie.
 ordo nature est institutus. ordo iusticie est
 acquisitus. malum autem prauat ordinem specia-
 lis nature. et illum prauat. incurrit in ordi-
 nem iusticie. quod ostendit unde ratio ordinandi
 sicut dispositio in ordine iusticie est meritum.
 vel demeritum. Sicut ostensiuum. malum est ordi-
 nabile et ordinatum. quod manifestat ordinem
 bonorum per oppositum. opposita autem iuxta se
 posita magis elucescunt. Bonum ergo probatur
 quod malum sit ordinatum prouidetur secundum ordi-
 nem iusticie et secundum dispositionem et ostensiuum.
 Ad illud autem quod obiicit. quod ma-
 lum est prauitudo ordinis dicitur. quod verum est particu-
 laris nature. sed non est verum prout ordo dicitur
 dispositiuum vltis prudentie. de quo dicitur
 boetius. ordo cuncta complectitur. quo fit ut si
 quis ab assignata sibi ordinis ratione discesse-
 rit. necesse sit ut altera differentia relebatur.
 exemplum ponit in circuleria complectente ce-
 trum. Ad illud quod obiicitur esse ordinatum
 presupponit esse dicendum. quod verum est. in eo quod
 per se et in se ordinatur. malum autem non ordina-
 tur. nec in se. nec pro se. et ideo non oportet
 quod ipsum sit. sed sufficit quod aliquid sit in quo substi-
 tuitur malum. et hoc est bonum. ut dicit boetius.
 Ad illud quod obiicit. quod ordinabile est possi-
 bile ordinatum. dicendum. quod esse possibile siue
 sub esse potentie diuine. est dupliciter. aut po-
 tentie prouocanti. aut prouocanti. et quantum ma-
 lum non subsistit diuine prouocanti subest tamen prouo-
 cationi. Ad illud quod obiicit. quod ordinabile
 sit ordinabile. dicendum. quod ordinabile ad finem
 sed hoc est solum ex post facto. et ideo non se-
 quitur quod malum sit bonum. sed quod ex ipso sequitur
 bonum. Possit tamen dici. quod quantum ma-
 lum non sit pro se. tamen illud in quo est pro se. et locum
 et ordinem partis tenet.

Sexto et ultimo queritur utrum malum sit
 de complemento vniuersi. et quod sic vide-
 tur. ecclesiastici. xxiiij. Contra malum bonum
 est. et contra mortem vitam. et sic intueri in omnia
 opera altissimi. si igitur huiusmodi oppositio spectat
 ad decorem et complementum vniuersi. igitur et ma-
 lum. Item Augustinus de ciuitate dei. loquens de
 malis. quare finiatur a deo. dicit quod deus vni-
 uersum. quasi quibusdam antheticis honesta-
 uit et exemplificauit in sermone. et in picturis
 in sermone. sicut apostolus utitur. i. cor. v. pe-
 gliam et ignobilitatem et in picturis. similiter
 sicut in pictura alba cum colore nigro. suo
 loco posita pulchra est. sic vniuersum cum ma-
 lis. ergo malum secundum hoc decorat vniuersum
 sed omne tale est de complemento vniuersi. igitur et.

¶ Item rōne videt qz sicut malū est praua-
tio boni. ita silentiū est prauatio vocis. et sō-
nus vigilie. sed ad pfectionē et decorem ser-
monis necesse est interponi silentiū. ad pfecti-
onē et decorem aialis. necesse est aliqui vigi-
lijs interponi somnū. s^o ad pfectum decorem
vniuersi necesse est bonis interponi mala.

¶ Item vniuersum est conditū ad dei mani-
festationē. sed in opibus dei maxime ma-
ifestat misericordia et veritas. sed si malum
nō fuisse nec misericordia nec veritas ita p-
fecte manifestaret sicut manifestat in eter-
na punitōe et peccatorū remissōe et redēp-
tione. s^o nō esset vniuersum dpletū. ¶ Con-
tra gen. i. vidit de2 cuncta q fecerat. et erat
valde bona et non fecerat mala. constat s^o
absqz malis erat emia valde bona in vniuerso.
sed vniuersum nō esset valde bonū. si de
esset ei pfectū. cū s^o deesset ei malū. videt
qz malū nō sit de ei2 pfectione. ¶ Item aug.
in primo de li^o ar. loquens de pfectione
vniuersi dicit. quicquid tibi vera rōne meli2
occurrerit scias opificem oim fecisse. si s^o nō
fecit mundū cū malis. sed sine malis. ergo
mūdus sine malis erat pfectior qz cū malis
s^o malū nō est de pfectione vniuersi. ¶ Itē
rōe videt qz albi2 est qd est nigro impmix-
ti2. s^o pulchri2 et meli2 qd est malo impmix-
ti2. sed si in mūdo nullū esset malū. tūc vni-
uersum esset malis pmixti2. s^o meli2. s^o
pfectius. s^o ordinatio mali nō est de dple-
mento vniuersi. ¶ Item bonū et pulchrum
idem est. sic dicit dyonisi2. s^o qd est praua-
tio boni est prauatio pulchri. sed malū ē praua-
tio boni. s^o est prauatio pulchri. s^o malū
deturpat. sed qz deturpat et fedat. nō spe-
ctat ad pulchritudinē siue decorem. s^o nec
malū siue mali ordinatio. ¶ R^o ad hoc no-
tandū qz circa hoc diuersi diuersa senserūt.
dixerūt em aliqui. qz est loqui de malo. vt ē
in pcentia facientis. et vt est in cpe siue in
facto. si loquamur vt est in potentia facientis
sic voluerunt dicere. qz posse malum facere
erat de pfectione vniuersitatis. qz creatura
debebat fieri. qz posset peccare et posset ab-
stinere. ad hoc qz vniuersum pfectū esset.
sicut in tercio de li. ar. dicit si loquamur de
malo vt est in facto esse. sic dicūt qz nullo
spectat ad cōplemētum vniuersi. nec per se.
nec p accidens. sed cū au^{tes} dicant errariū
qz ex ordiatōne mali ad bonū quidā decor
resultat. sic dicit Aug² exp²l². oportz aliter
dicere. ¶ Ideo dicūt alij. qz decor vniuersi-
tatis quidā est subālis siue quantū ad esse.
quidā accidentalis siue quātū ad bene esse.
quantū ad primū decorem. mala nō sunt fa-
cientia. nec per se. nec per accns. sed quātū
ad aliquē decorem accidentale. mala bene
ordinata faciūt nō quia mala. sed qz bñ or-
dinata. et ita per accidens. sic per accidens
ordinatur. et in illo decore circūscripto ad-
huc esset vniuersum decor et pfectum. qz

uis hunc decorem nō haberet. ad hūc deco-
rem faciat mala. nō rōne sua. sed rōne subie-
cti. qd ordinat in pena ad diuie iusticie ma-
nifestatōez. vel rōne oppositi cui2 decor ma-
gis clarescit ex p²sentia mali. sicut opposita
uxta se posita magis elucescūt. sicut dūiter
dicit vel rōe boni elicit. multa em bona de2
fecit et facta sunt. q nō essent facta. nisi pec-
catum pstitisset occasionē. sicut illa q gesta
sunt in nostra repatione. tñ sine hijs omib2
esset vniuersum completum. ¶ Si vō qritur
vtrū tunc essz pulchri2 qz nūc sic rōderi p².
qz se habent sicut excedentia et excessa. sicut
due facies in quaz vna nulla ast macula. in
altera ē creatrix aliqua bñ sita. q videt facies
fenustare. et si vltra procedas. quis decor
magis excedit. pōt dici sine p²udicio qz de-
cor qui nunc est. et ratio hui2 est. qz vis di-
uina eliciens bonū ex malo p²potēs ē malo
et ideo bonū qd inde elicit p²ualet bono qd
malū corrūpit. et ideo plus valet vniuersuz
nunc qz veluisset tunc. in quo nūc mō dmen-
datur sapia creatoris. vnde Greg. in bene-
dictōe cerei pascalis. O felix culpa q talem
meruit habere redemptorē. et exemplū est
de cifo sano qui frangit et relegat filio ar-
genteo vel auro. qz melior est post qz an. nō
rōne fractionis. sed rōne religionis. et si qz
ras a me. nōne meli2 esset si omēs essent bñ
qz si quidā bñ. et quidā miseri. dicend. sicut
credo si homo stetit nō puenissent plures
ad iherusalē supnā quā sic peruenturi sūt.
vnde mali quasi ex habūdanti sunt. nec sūt
in dputatōe. ¶ Et sic decedend qz ordinatio
mali facit ad cōplemētū accidentale. sic p-
bant rōnes ad primā partē inducte. sed ad
cōplemētum siue ad decorem subālez. nec
per se. nec per accidens. per se vero ad nul-
lum. sicut ille rōnes ostendūt. ¶ Verūtāmē
qd obicit ad primā partē per simile in praua-
tōib2 dō. qz ille prauationes non sunt aliqd
adimētes. nec auferentes aliquid de bono
vel pulchro. malū tñ aufert. ideo ptz illud.
¶ Ad illud qd obicit qz nō manifestaret mi-
sericordia et iusticia. dō. qz quāuis nō ma-
nifestaret in actu manifestaret tñ in sua ori-
gine. qui em deum in se cognoscit videt i i-
lo eterno exemplari quid deū deceat facere
et possit et licet nō cino. et ita misericordiā
et iusticiam pariter. nihilomi2 tñ miseri cor-
dia ostendere in superogatione. et iusticia
in retributōne. licet non ita clare. et nunc in
opere.

In ista parte sunt dubitatōnes circa
trām. et primo de illo verbo Aug. ni-
si vsqz a deo esset oipotens et bonus
vt benefaceret et de malo. Videt em ide-
bito mō loqui. qz malicia est prauatio. s^o nō
est materia boni. ¶ Si dicas qz accipit rōne
substrati scz de malo. i. de illo qui est mal2.
facit bonū. ¶ Contra hoc nihil est aliud qz
malum destruere. ex hoc s^o nō habetur. qz

De

Deus Debeat mala finire cū ei sit facta destrueret. **¶** **87°** dicendū. qd de nō est ibi causa le nec materiale. sed occasionale quasi dicat de male facit bonū occasione sumpta a malo ipse aut obicit ac si h^o qd est de teneret cau saliter siue materialit. **¶** Item qritur de h^o qd dicit malū bene ordinatū et loco suo positum. videtur em male loqui. qz qd nō est. nō est locari. **¶** Si tu dicas qd habet loca rōne substrati. **¶** Contra locus debitus et dūeniens nature rōnali est gloria. g^o malū locatur in gloria. **¶** **87°** dicendū. qd cum dico infernū siue locum penalem duo dico. et ptem vniuersi et vilitatem. in quātū locus est debet nature substrate. sed in quātū vilis est. debetur deformitati culpe. et ita malū locum habet et vilem. sed locum rōne substrati. vilem vero rōne deformitatis. **¶** Item querit de hoc qd dicit. Si qui horum deuiāt et ex obitant. etiā hoc ipm faciet eis pficere in bonum. g^o videtur qd mala pfiat siue coopertur. Contra mali est bonū corrūpe. g^o nullo mō est in bonum coopari siue pficere. **¶** **87°** dicendū. qd pficere siue coopari in bonū aliquid alicui potest triplici. scz adiuuādo vt grā coopatur li. ar. vel ecouerfo. vel excitando. vt paupertas et miseria. que excitant ad amorem dei. siue pugnūt. et ipellunt sic dicit Greg. vel etiā obfidendo. sic aqua calida fortis agelat. qz dū rīstut vigorat actio contrariū. et sic malū dicit coopari vel quia facit homiez ad bonū magis excitari. vel magis. qz dum obfistit et homo pualet vigoratur virtus gracie et feruescit. **¶** Item qritur de hoc qd dicit. qd **Aug²**. astruit a minori. Videtur em falsum dicere. qz locus a minori non est destructiuū. sed positiuū. sed illud argumētū est destructiuū. sapiens nō pot facere hoicm deteriore. g^o nec deus. g^o non est a minori. **¶** **87°** dicendū. qd reuera. locus iste non est a minori pprie loquēdo. sed a maiori. qz nō dicit ibi minus vel minor. sed illud qd minus videt inesse. magis autē videtur qd homo possit facere malū qd deus. sed sapiens homo nō potest. g^o nec deus. et ita est a maiori loc². nihilomin² potest dici qd est a minori. sed reducit ad rationē affirmatiuā sic. minus videt qd impossibilitas faciendi malū insit homi qd deo. sed sapiēs mans sapiens est in min² ad faciendū aliquē deteriore. g^o multo fortis deus. **¶** Item queritur de hoc qd dicit. qd culpa insipientem cadere nequit. Videtur em falsum. qz sicut se habet sapia ad ignorātiā. ita virtus ad culpam. g^o pmutati. sicut virt² ad ignorantiam. ita sapia ad culpam. sed virtus simul stat cum ignorantia. g^o sapia simul stat cum culpa. **¶** **87°** dicendū. qd sapia vno mō dicit cognitionē veram. alio mō cognitiōez veram et nobilissimā. qz per causas altissimas. tercio mō dicit cognitionem veram nobilem et sapidam. Quarto mō sapia non dicit aliam

cognitionē qd religionē diuinā siue cultam. scdm qd dicit. qd pietas ipa ē sapia. siue the osebica. et h^o consistit vt dicit **Aug²**. In fide spe et caritate. et hoc mō claudit i se virtutem. et ita opponit culpe. et sic patz rñtio. **¶** Item querit de hoc qd dicit. qd deus non est causa tendendi ad nō esse. videt em falsum dicere. qz in cant. de utro. dicit. Ego occidam et ego viuere faciam. puciā et ego sanabo. g^o videt cū mors sit corruptio tendēdi ad non esse. qd de² sit hui² causa. **87°** dicendū. qd non esse nō appellat hic per puaatēz qualiscūqz esse. sed illi² qd diffinit hoc. dicens. Esse est qd ordinem retinet seruatqz naturā et ad illud de² nō deducit. ipse aut obicit de esse naturali. **¶** Vel pot dicit qd loquitur hic scdm nature institutionē. scz quā dicit deus mortem non fecit. qd autē dicitur qd ipse occidit hoc est scdm punitionē iusticie hoc tñ in scdo meli² dicit. **¶** Item qrit de hoc qd dicit. qd malū est tendere ad non esse. videtur em male dicere. qz si tendit ad non esse. aut hoc dicit quātū ad esse nature. aut gracie. si nature. g^o malū corrūpit naturā qd est cōtra dyonisi. qui dicit qd malū nihil corrūpit. existentiū in eo qd essentia vel natura. si autē itelligat quātū ad esse gracie. hoc similis falsum videt. qz post primā culpam nō remanet esse gratuitū. sed aliquid su. qz totalit mortale expellit grā. g^o nō tē dicitur non esse. sed iam est in termino. **¶** **87°** dicendū. qd in homie iusto et bono est tria rōsiderare esse nature. et ordiabilitatē. et grāciam. que dūi nomie dicit habitas. et ordinem gracie siue gracie ordinatōez. Malū g^o per se loquendo corrūpit ipam ordiabilitatē. et ex hoc elongat a grācia. et facit tēdere ad non esse. et qz habitas nūquā oīno tollitur salua natura. et natura nō corrūpit semp malū facit tendere ad non esse. ita qd nūqz est in termino. **¶** Item qritur de hoc qd dicit **Ambro**. verū a quo cūqz dicat a spū s. est. videtur em male dicere. quia si hoc est verū. g^o cum detractor detrahēdo dicat verum. videt qd dicit a spū s. **¶** Similiter diabolus multa vera dicit. similiter de verbo illo obicit. nō dicit dñs ihesus i spū scō. Mul ti em peccatores hoc dicūt tota die. **¶** Item veritas appnat filio. ergo magis deberet dicere **Ambro**. qd omne verū est a filio. **¶** **87°** dicendū. qd aliquid dicit a spū scō illustrāte intellectū et monente affectum. et illd est verum et bonū. qz dicit verū aliquid ex caritate a spū scō monēte affectū. sed nō illuian te intellectū. sicut dicit apo². se ituz ad hispanos. falsum em dixit. sed tñ in dicendo meruit. qz caritas mouebat eum velle hoc dicere. aliquid est dictum a spū scō illustrāte intellectū. sed non rectificāte affectum. et illud potest esse malū. et tamē verum est dicere. ergo pfectum vtrūqz includit. et sic dicit a spū scō. et in spū sancto. et ita intelligit

apo2. Ambrosi2 autē largi2 dicit. et sic ptz illud qd obicit. qz veritas appiat filio. Respondet em qz spm s. appiat iterptatio. Vel dicend qz hoc non dicit tanqz appiatu vel si appiatu. hoc est rone doni.

Voluntas quippe dei semp efficax est supra remouit magr dubitationes ex quib2 videbat volutate; dei semp ee efficacem et nuqz impediri. et hec ps quator habet ptes. In prima auete Aug. ostendit volutate dei semp esse efficacem et nuqz impediri. In scda vero ne hoc itelligeret de volutate signi. distinguit volutate vt ostendat hoc esse dictum de volutate beneplaciti ibi. Veru vt supra dixim2. In tercia mgr on dit. qz contra quada; volutate signi no pt fieri ibi. Multa em fut tra dei pceptum zc. In quarta vero epilogat breuit p dterminata. et hoc ibi. Ex pdictis lquet qz voluntas dei que ipe est zc.

Intelligentia eoz que dicuntur in hac parte. quatuor qruntur. Primo qritur vtz voluntas beneplaciti possit impediri. Secdo qritur vtz aliquis possz facere contra volutate signi. Tercio vtrum deus debeat mala pmittere. Quarto et vltimo. vtz deus possit mala pcepte. et qz voluntas beneplaciti no possit impedire. ostendit primo auete gen. vlt. Num deu possum2 resistere voluntati. q. d. no. Item ro. ir. voluntati ei2 quis resistit. Item sup illud. i. thi. vlt. qui vult omes homies saluos fieri. glosa rogandus est vt velit. qz si vult nce e fieri. Item sup illud ps. Iustus dñs in oibus opibus suis. glosa apud deu hoc e velite qd facere. sed no pot impediri ne velit. qz libere vult qd vult. s. no pot impediri ne fiat. Item omis volutas que pot impediri potest supari. sed diuia volutas supari n potest. cum sit supma. s. diuia voluntas non pot impediri. Item omis causa que impedit a psecutione sui effectus. aut deficit aut mutat. sed diuia volutas nec deficit nec mutatur. nec potest deficere nec mutari. ergo zc. Item nobilius agens est et nobilior ca. q non pot impediri. qz que potest sed diuia volutas est summa et supma ca oim. vt supra mstratu est. s. zc. Contra omis ca cui2 effectus continget euenit pt impediri. nam si no pot tunc effectus euenit nacio. sed diuia volutas est huoi. qz e multoz contingetiu. alioqui aut nihil esset contingens. qz est contra ar. libertate et consiliu et casum. aut deus non esset illi2 ca quozu vtruzqz absurdū est. s. zc. Item omis ca q per alia agentem expletur. si explet pot per illam deficientē impediri. si illa possit deficere. hec ppositio p se nota est. sed diuina voluntas est huoi. nam deus vult multa fieri per cas creatas q non facit sine ipis. sic generare homiez asinum et similia. Similiter de hijs que sunt ab ope nostro. et hec

possunt deficere. s. diuia voluntas impeditur. Item omnis ca cui2 virtus se extendit ad contrariu volutatis potest aliud velle qz velit. sed diuia essentia est huoi. aliqd em vult deus vt istum danari. cui2 opositu pot. hoc certu est. alioquin no esset oipotēs pot ergo facere oppositu ei2 qd vult. s. ome possibile ponibile. ponit s. qz deus faciat oppositu eius qd voluit. si hec s. voluntas dei est frustra et impedita. s. zc. Item voluntas vult aliqd qd deus vult ipam velle. aut ergo potest velle contrariu. aut non potest. si pot ergo diuia volutas pot impediri. si non potest. s. necesse est liberalitate ei2 artari. s. ad intelligentia pdictozu netand. qz scdm jo. dam. volutas beneplaciti e duplex. scz ans siue adconalis qua vult quatu in se est oim salutem. et absoluta siue dñs qua determinate vult aliqd qd neuit certitudinalit euenire. intelligend est ergo qz nullam dei volutate possibile est supari nullaz possibile est cassari. aliqua tñ vt a ncedente possibile est non impleri aliquē vt cōsequētē nce est impleri. et impossibile est impedire. nullam inqua est possibile supari. nā si homo non faciat qd deus vult quatu in se est. siue volutate a ncedente deus facit de ipo qd vult volutate dsequēte. et ita semp impletur vel de hoie vel ab homie. et sic nu qua vicitur vel supatur. no etiā possibile est volutate dei cassari. nam cassari dicit aliqd dum priuat effectu ppro ad que est. volutas autē nulla priuat effectu ad quem est ppro. nam qd dicitur. qz deus vult omes homies saluos fieri. quatu in se est. hec volutas non anotat salutem. nec ppro est ad effectu salutis. sed anotat ordinationē nature siue naturam ordinabile ad salutem. Vnde nihil plus est dicere deus vult istum saluum fieri quatu in se est. qua. i. deo placuit dare istu naturā per qua possit puenire ad salutem. et qz deus patus esset viuare. ita qz solus non deficit ppter defectum a pte dei. vnde no cassatur qz habet psum effectu. De volutate aut absoluta. planū e qd non potest cassari. qz omem effectu suū ponit. nec vnqua remanet inexplata. cū ita qz verū sit volutate dei nullo mō posse supari nec cassari. tñ volutate absolutam necesse est impleri. adconalem vero mīme. s. attendend. qz est necessitas dsequētie et dsequētis sicut supra dictū est de pscia. quia ipa non habet necessitate dsequētis. sed cōsequētie. qz necessario infert. et sequit de2 psciat hoc. s. hoc erit. sed tñ no necessario psciat qz in actu psciendi frequēter notat effectu contingens. sic in volutate intelligē dum est. qz voluntas dei absoluta. anotat euentū rei. et ideo est ibi necessitas dsequētie. sed no dsequētis. qz non mutat euentū rei. imo vult deus qz eueniat dsequens cōtingens. Vnde sicut pscia. qz necessario infere

effectum. non potest falli. sic nec voluntas absoluta. quia necessario infert. nō pōt impediri. imo cā nō est impleri. nec necessitate consequentis. nec necessitate consequentie qz non cōnotat euentū rei. sed dnotat il ud qd est ordinabile ad euentū. vt pōtūm ē.

Vnde bene sequit. vult istum saluari voluntate absoluta. sō iste saluabit. nūq̄ em velle nisi piter p̄saret eū esse salu andū. de voluntate vero dō conata vt visum est non sequitur. si sō obicit qz volūta dei est necessaria in esse. et necessario infert effectū. sō oī modā ponit circa ipm necessitate dicend. qz quāuis necesse sit deū velle. et volūtaez ei2 esse in actū. t̄ dpatio ei2 est ad futurū contingens. et ideo effectus euenit cōtingent.

Ad illud qd obicit qz potest impediri cum sit cā contingens. dicend. qz sicut tactū est. qz quāuis cōpat o diuie voluntatis ad volitū et euentū voliti se nō cōcomitāt. sic vnū dtingens aliud. et ideo nō pōt impediri. tunc em impedit causa. qm manente dpatōe et ordinatione ei2 ad effectū. effectus non eueniet qd ergo pponit omis cā cui2 effectus est contingēs. pōt impediri falsa est ppositio et habet instāciā. si effectus nō cōcomitetur et dsequat ad causā. et hec est instantia iproposito.

Ad illud ergo qd obicit. qz potest impediri ppter defectū cause coopātis. dicend. qz sicut diuina volūtas siue diuina velle. dnotat effectū. ita dnotat existentiā cause p̄cularis. cū em dicit deus vult istū saluari nō est sensus. qz vult in eē euentum. sed qz vult istū saluari vult istū velle. vnde sicut diuina voluntas dnotat istū effectum euenire. et ideo necessario sequit effectus ad ipam. ita dnotat cām creatam dcurrere. et ideo necessario sequit. si deus vult istū saluari. qz iste etiā vult. et ita nūq̄ deficiat. sicut nec effectus. et ita nūq̄ impedit.

Ad illud qd obicit. qz deus pōt oppositū ei2 qd vult. dicend. qz diuina volūtas nō artat potentia in possendo. vnde plura pōt qz vult. artat tñ potentia in agendo. nūq̄ em potentia agit aliquid nisi qd vult. et ipossibile est qz actio supercedat volūtaem. vñ nihil pōt facere nisi qd pōt velle. cū sō dicit. qz pōt dtrariū sue volūtaem. pōt itelligi duplici. aut volūtae mouente ad dtrariū. et cōnotat repugnācia voluntatis ad potentiam et hec est ipossibile. aut volūtae nō mouente. et sic notatur non impedimētum nec repugnantia. sed qz voluntas liber pōt. quia ita pōt hoc qd eius oppositū ita qz vult hoc qd pōt velle ei2 oppositū absqz sui mutatōe sicut supra dictū est de p̄cia. et rō hui2 est. qz vno et eodē vult quecūqz vult.

Ad vltimū dicend. qz volūtas dei scdm dūmētā ad p̄ciam vult illa que vult. vnde sicut p̄cia ambit totū velle et posse et agere. et nō potest falli aliquid nō substrahendo contingentie rei euenientis. sic etiā ipposito intel-

ligendum.

Secundo q̄ritur vtrū aliquis possit facere dtra volūtaem signi. et qz nō videtur. qz signū et signatū dformari debent. sō qd fit contra vnū. fit contra reliquū. et si nō pōt fieri dtra signatū. nec cōtra signū. Alioquī si nō fit contra signatum et contra signū. tunc signū est falsum. si em signū dicit in signatū significat qz fit dtra ipz fieri contra signatū.

Item minū inter oīa signa est pmissio cū sit respectu mali ad qd mīme ordinat beneplacitū dei. sō si mīme accedit ad volūtaem beneplacitū. si nō pōt fieri dtra pmissionē. multomin2 contra alia sed nō pōt fieri contra pmissionē. sic dicit magister in lra. et Aug. de ciu. xx. sic null2 hoīm agit recte. nisi adiutus diuio auxilio. sic nullus hoīm atqz demonū agit vnq̄ nisi eodē diuio atqz iustissimo pmitat iudicō.

Item potentior est volūtas cui nō pōt resisti. nec in se nec in signo. qz cui potest i signo saltem. et si nō in re. sed deus est potentissim2. sō videtur qz nec volūtae eius nec signo volūtaem possit resisti. et c. 2.

Contra inter omīa signa volūtaem p̄ceptio siue in p̄u videt esse potentissimū. sed fieri pōt et fit tota die contra diuinū mādatū. ergo contra omīa alia.

Item videt qz spealiter cōtra pmissionē. qz pmissio nō est nisi mali culpe. sed malū culpe non est malū nisi voluntarie fiat. et si voluntarie fit. pōt nō fieri sō pmittente deo aliquē male facere. pōt nō facere. ergo pōt facere dtra pmissionē.

Item super illud ps. Eduxit eos cū argento et auro. glosa dicit. qz idem fuit p̄ceptum et pmissio si asportatio vasoz. sō cū possit fieri contra p̄ceptum. paritōe et cōtra pmissionem. et contra alia. per dsequēs sō cōtra oēm volūtaem signi.

B7 dicend. qz dtra aliqd signū diuie volūtaem pōt fieri. cōtra aliqd non. et rō hui2 duplex est. ex duplici mō distinguendi signa. Quedam enim sunt signa respectu p̄sentis. vt impletio et pmissio. quedā respectu futuri vt p̄ceptio et consiluz. et p̄hibitio. et cū de p̄u qd fit ipossibile est in p̄senti non fieri. qz esse qd ē. qm est necesse est esse. ideo respectu signozū de p̄senti non pōt eē resistētia. qz si sit resistētia. iam non sunt p̄sentia. qz vero futura vel faciēda p̄sunt nō fieri. ideo quantū ad signa tria sequentia. resistētia pōt eē.

Alia rō sumit scdm aliū modū distinguēdi. qz qdam sunt signa diuie volūtaem absolute. qdam dō conate dico sō. qz qz cōtra volūtaem absolutam nō pōt fieri. nō potest etiam fieri contra signa volūtaem absolute. vt pote sunt impletio et pmissio. quia vero dtra volūtaem antecedente siue dō conatā pōt fieri. qz pōt homo diuertere ab eodē ad quē ex sui consuetudine condit2 est. hinc est qz fieri contra volūtaem signi. que illam signat scz contra p̄hibitionē et p̄ceptionē et d̄silū

Ad illud ergo quod obicitur quod contra nullum potest fieri. patet solutio quod non sunt falsa. Ad illud quod obicitur quod minus est promissio. dicitur quod maior significatio vel minor nichil facit ad hoc. sed presentialis effectus vel etiam quod signat voluntatem absolutam qua aliquid committitur absolute. Ad illud quod obicitur quod potentia est illud contra cuius signum non potest fieri dicendum quod verum est quod voluntas vult omnino quod nihil fiat. nisi quod ostendit se velle. sed diuina voluntas non est talis. imo vult quod unusquisque habeat propriam libertatem et faciat quod vult. Unde potentia faciendi contra diuinam voluntatem est a diuina voluntate. et ideo non esset potentior propter hoc. unde distinguendum quod posse facere contra signum voluntatis alicuius aut est contra voluntatem. et sic attestat impotentiam. aut illud posse est a voluntate cuius est signum. et sic non attestat impotentiam. sed magis potentiam. Ad illud quod obicitur quod contra omnia quod fit contra preceptionem que est maximum signum. soluendum est per interpretationem quod non est maximum signum quod impletio maior est propterea hoc nihil facit ad oppositum. sed presentialis in effectu et absolutio in significato. Ad illud quod obicitur quod fit contra promissionem. quod peccator potest non peccare. dicitur quod deus non debet promittere peccare nisi eum qui actualiter peccat. dum peccat. et tunc impossibile est eum non peccare. Ad illud quod videtur obicitur quod idem fuit ibi preceptum et promissio. dicitur quod promissio multis modis accipitur in scriptura. Primo modo dicitur promissio non prohibere. sicut dominus promittit mala. quod non prohibet. et hoc modo est signum voluntatis diuine distinctum contra preceptum. Alio modo non potest temporaliter. et dicitur libellus repudij promitti. Math. xix. moyses ad duritiam vestram permisit. Tertio modo non prohibere. per. Irascimini et nolite peccare. glossa promittit quod necessitatis est non prohibere. Quarto modo promittere est minus bonum indulgere. super illud i. cor. vij. hoc autem dico sedis indulgentiam et glossa permittit.

Quarto quod dicitur vult debeat deus mala promittere. et quod sic videtur job. xij. habuerunt tabernacula perdonum etc. Greg. Omnipotens deus quod fieri prohibet iustum est ut fieri sinat. Item deus debet seruare ordinem quem instituit. sed cum deus creauit homines dedit eis liberam voluntatem. sed libera voluntas debet eo quod liber potest quicquid vult. ergo si vult malum vult potest in malum. ergo cum non debeat auferre homini potentiam quam dedit. debet ipsum promittere peccare. Item malum frequenter est occasio maioris boni. sed non fieret nisi malum precessisset. ut patet in passione christi. sed decet deum facere et promittere id quod est via ad melius. ergo cum non possit malum facere. solum debet promittere. Item deus omnia facit propter laudem suam. sed in malis manifestat laudem diuine iusticie et misericordie. ergo si non debet facere contra amplexus sue laudis. non debet impedire ne mala fiant. ergo etc. Contra ro. j. non solum qui ta-

lia agunt digni sunt morte. sed qui consentiunt. glossa. Consentire est facere cum possit arguere. ergo cum deus possit corrigere et ipse dicit re malum. si promittit et tacet consentit. sed qui consentiunt digni sunt morte. ergo etc. Item Aug. xix. de ciuitate dei. ca. xvi. ad innocentis officium non solum pertinet meminisse malum inferre. sed etiam a peccato cohibere. ergo si deus non cohibet cum possit. deus non est innocens. Item ratione videtur detur. quod omnes virtutes nostre debent habere exemplar in deo. sed in nobis est virtus zelus. ergo et in deo. sed zelus quantum potest obuiat peccato. ergo si deus habet zelum quantum potest obuiat. ergo etc. Item vniuersae viae domini misericordia et veritas. si ergo promittit iustum peccare. aut est misericordie. aut iusticie. non misericordie. constat. nec iusticie. quod iustus non meruit cadere. ergo etc. Item dicitur quod deus promittit mala fieri. et hoc ordinatissime. duplex enim est ordo rerum. vnus in vniuerso. alter in finem. et ut quod exigit. quod deus promittit mala fieri. ordo quod per in vniuerso exigit. quod ad perfectionem vniuersitatis necesse fuit fieri creaturam arbitrio libertatis et peccare potentem. sed administratio vniuersitatis est ut deus sic res additas amittat. ut eas agere proprie motus sinat. sicut dicit Aug. vij. de ciuitate dei. Ideo cum debuerit dare potentiam peccandi. et debuerit regere saluo ordine sue ordinationis. si volunt peccare. debent promittere. et si volunt peccare. debent seruare. et ita debet promittere mala. Item ordo ad finem hoc exigit. quod duplicem finem attingit respice in vniuerso. vnus est solus electorum. alius diuina laus. quoniam ergo promissio malorum. reddit electos gloriores per occasionem. et deus non curat vtrum per causam vel per occasionem electorum gloria augetur. ideo deus promittit recte. unde Aug. xj. de ciuitate dei dicit quod nullum faceret quod malum proficeret nisi propter nosset quibus bonorum visibus accommodaret. presunt autem eis exercitatio. et ideo dicit de lapsu mundi. quod permisit plures esse malos. quod si pauci essent. non auderent exercere bonos. diuina etiam laus hic exigit quod occasione mali. summe manifestat diuinam misericordiam in filiis vniuersi donacione per inimicis secundum tempus. Summe etiam manifestat dei iusticiam in eterna punitione reproborum. unde aug. xj. de ciuitate dei. Si omnes remanerent in pena in ullo appareret misericordie gratia redimendis. Rursus si omnes transferentur ad lucem. in nullo appareret seueritas vltimis. Ad illud ergo quod obicitur quod promittere est consentire. dicendum quod promittere malum est dupliciter. aut non cohibendo manum vel animam. nec in facto nec in retributione. et consentire est vel non cohibendo manum sed tamen puniendo transgressorem et arguendo continere. et sic non consentit. et hoc modo deus promittit et non consentit. Ad illud quod obicitur quod ad innocentem pertinet cohibere dicendum quod illud intelligitur de cohibitione quantum ad arguendum et puniendum. non quantum ad voluntatis coactionem. Ad illud quod obicitur quod zelus

De.

obinat peccato. ddm qd veru est saluo in re
 iusticie. et iusticia put est ordo vniuersi hic
 exigit vt deus pmittat hoien ire sedz ipiu
 sue volutatis. **Ad** illud qd vltio obicit p
 rnsio. qz pmittere aliquē peccare est opus
 iusticie nō inqna iusticie que sit exgētia me
 riton. sed ddecētia diuie sapie. et bonitatis.
Qvarto et vltio qritur. vtz deus possit
 mala pcipe. et qz sic videtur. qz pce
 pito see. i. vt duceret vxozē fornicaria
 et Bernhar. exponit ad lrām. qz si dicas ad
 lrām nō esse itelligend. obicit tuc. qz pcept
 nō tm ducere vxozē. sed etiā facere filios for
 nicarios. qz si esset vxoz legitima nō essent fi
 lij fornicatōis. **Item** exo. xij. pcepit facere
 furtū filijs israhel. sed furtū est malū et cō
 tra legem nature. **g^o rē.** Si dicas qz nō est
 malum scdm se. et ideo p̄t fieri. **V**nde obi
 citur. qz pcepit abrahe occidere filiū inocēh
 tem. et quē sciebat inocentē gen. xxi. et hoc
 est malū scdm se. **g^o videt** qz deus possit p
 cipe malū. **Item** rōne videt. qz de2 est su
 per omēz legem. **g^o in omi** mādato p̄t dispē
 sare. **g^o p̄t oim** pcepton et phibitionū atra
 ria p̄cipe. **Item** plus distat nō ens ab enz
 te. qz malū a bono. sed de2 solo impio volū
 tatis ex nō ente facit ens. **g^o solo** ipio volū
 tatis ex m a lo facit bonū. **g^o p̄t p̄cipe** mala.
 vt videt. **Contra** pceptū est signū diuine
 volutatis. **g^o aut** est falsum signū cū signat
 deum velle qz pcepit. aut deus vult illud. si
 deus vult malū est malus. si nō vult et pce
 pit est falsus. et vtrūqz est ipossibile apud
 deum. **ergo rē.** **Item** nullus obidiens di
 uino pcepto debet puniri. **g^o si** deus p̄t ma
 lū p̄cipe. p̄t malū impuni fieri. **Sed** ma
 lum remanēte ipunitū est atra diuinam iusti
 ciam. **g^o deus** p̄t facere atra se. **g^o sibi** ad
 uersari. sed hoc est ipossibile. **g^o rē.** **Item**
 deus pcepit mala nō fieri. si ergo pcepit fi
 eri. pcepit duo opposita. s; duo opposita fie
 ri ē ipossibile. **g^o de2** pcepit ipossibile. s; ad
 nullū tale pceptū obligamur. **g^o dō** possū2
 non obedire. qd absurdū est. et itēz omnis
 p̄cipiēs ipossibile est stult2 vel impi2. ergo
 deus esset stult2 vel impi2. quoz vtrūqz est
 ipossibile. et ideo dicit Hieronim2 qui dicit
 deū p̄cipisse ipossibile anathēa fit. **g^o di**
 cendū. qz cū qritur vtz deus possit p̄cipere
 malū. hoc p̄t dupliciter itelligi. aut malum
 manēs malū. aut ita qz p̄cipiendo faciat bo
 nū. primū simpliciē est ipossibile. scdm vō
 aliquo mō est possibile. licz nō oīno. est em
 aliquid malū in se. aliquid malū scdm se. ma
 lum in se p̄t fieri bñ. malū scdm se nullo mō
 p̄t fieri bene. imo h^o itelligere qz fiat bñ est
 itelligere qz idem sit malū et bonū. p̄t **g^o di**
 ci qz deus p̄t p̄cipe malū in se. et nō malum
 scdm se. qz nihil p̄t p̄cipe quī bonū sit post
 qz pceptū est. et illud est malū in se. nō aut
 scdm se. et ideo p̄t illud p̄cipe et nō aliud.
 et hinc habet totū qd dicit Bern. in li. de di

perlatōe et pcepto. qz deus p̄t dispensare
 in pceptis scde tabule. et nō prime. **Et** rō
 hū2 est. qz in pceptis scde tabule quantū ē
 de rōne pcepti. tangit siue p̄cipit ordinatio
 ad pximū. et phibit deordinatio ad eūde2
 deordinatio aut respectu pximi nisi sit deor
 dinatio respectu dei. malū est in se. si autem
 respectu dei malum est scdm se. sicut cogno
 scere nō suā. malū est in se. s; cognoscere alie
 nam ex libidine siue nō suā. malū est scdm se
 Sed deus in pceptis scde tabule dispensat
 et dispensare p̄t. et cōtra illa p̄t p̄cipe rōe
 p̄dicta. nec ex hoc sequit. qz p̄cipiat cōtra
 ria. qz mandatū sp̄ale absolut a omni. sic
 p̄uilegiū sp̄ale. **In** pceptis aut prime tab
 ule. nō p̄t deus dispensare. qz eoz oppo
 sita sunt mala scdm se. ipa em pcepta dicūt
 ordinationē ad deū siue in finem. de sua rā
 tione et eoz opposita deordinatōz. et ideo
 si atrariū p̄cipet. p̄ciperet atra se. contra se
 aut nō p̄t facere. et si illa p̄cipet cū illa sint
 mala sym se. ita qz nullo p̄nt bñ fieri. aut dō
 velle malū. qd ē icōueniēs. aut ipune fieret
 malū. aut idem esset bonū et malū. quoz
 vtrūqz est icōueniēs simpliciē. et ideo de
 dende sunt rōnes pbantes. qz de2 nō p̄t
 malū p̄cipe. vtputa nullū manens malū et
 hoc est malū scdm se. tñ vltima rō de hoc qz
 p̄cipit malū. nō valet. et iā soluta est. **Ad**
 illud **g^o qd** obicit de ofee. dō qz illud fuit
 malū in se. s; cognoscere non suā. et diuinū
 pcepto factū est ei bonū. sed scdm qz forni
 catio dicit actum libidinosū. et cognoscere
 aliquā ex libidine h^o dñs nūquā pcepit.
Ad illud qd obicit de aucte exo. qz pcepit
 filijs israhel furtū. dō qz illud similit p̄ce
 pit iquātū fuit malū in se. s; accipe rem alie
 nam. et hoc potuit facere. qz cū sit dñs oim
 diuinū potuit transferre. sed nūquā pcepit
 qz ex libidine hoc facerēt. **Illud** em est ma
 lum. scdm se. **Ad** illud qd obicit de eo qz
 pcepit abrahe de p̄aac. dicend qz illud non
 erat malū scdm se. qz p̄aac quāuis non esset
 reus sibi infligende ab homie. tñ rōne pec
 cati originalis reus erat mortis t̄p̄alis sibi i
 fligende a deo ad quā habebat necessitatez
 et ideo deus habebat auctem. et ita de iure
 potuit illaz abrahe ex cā dmittere. tñ aliqui
 volūt dicere. qz non pcepit occidere. sed of
 ferre. **Sed** atra h^o est glosa et textus. qz dō
 qz portauit ignem et gladiū. **Ad** illud qd
 obicit. qz p̄t sup omēz legē datam. dō qz ve
 num est qz potest. qz p̄t iponere. sed nō p̄t
 destruere iam positū. qm em ordinationē ad
 ipm dicūt aliqua mādada. sic nō p̄t cōtra
 suam iusticiā facere. sic nec atra illa p̄cipe.
Ad illud qd obicit. qz de nō ente p̄t fa
 cere ens. dō qz verū est qz p̄t facere. qz ali
 quid sit ens. et nō ens. et qz non ens nō hēt
 necessitate ad hoc qz sit nō ens. ideo p̄t fieri
 ens. s; aliqua sunt mala qz si sunt. de nēitate
 sunt mala. sicut mentiri et odiri deū. et ideo

non est simile. quia si faceret ista esse bona. faceret qd idem simul esse bonū et malū.

In ista pte sunt dubitationes circa lrā. et primo de illo vbo Aug. ad eorum dānationē quos iuste pdestinavit ad penā. videt em ipse loqui. qz supra. xv. dicit qd pdestinatio est de bonis salutaribz. **I**tem dām. non ad puniēdum plasmauit nos de2. 8. male dicit. **I**uxta hoc qrit. cū de2 sit sūme iust2 sic sūme misericors. qre magis d2 ppiū dei misereri qd dānare siue punire. **R**o dicens. qd dām. disingunt volūtatem dei in antecedentē et consequētē. p̄t 8. p̄p̄atio esse quātū ad otrāqz. et est p̄p̄atio bonoz. et hoc mō est p̄p̄atio simplicit̄ et p̄destinatio p̄p̄e dca. **A**lio p̄p̄atio accipit large scdm quācūqz volūtatem. et ē ma lon et ē p̄destinatio large. mgr aut et dām supra accipit p̄p̄e. sed Aug. accipit dūter. et sic patz solutio. **A**d illud qd qritur de ope misericordie. dicens qd quāuis est p̄p̄uz dei misereri. qz ad opus misericordie nō rez quirit nisi dei benignitas. sed ad hoc qd se ueritatē iusticie faciat. p̄supponit nrā inicitas. et ideo illud magis appat ipi deo qd hō. **I**tem qritur de hoc qd dicit mgr. qd mala fiūt p̄ter dei volūtatem. s; nō p̄ter p̄missioez. Videt em male loqui. qz cū p̄missio sit signum volūtatis diuie. si fiūt p̄ter p̄missionē. 8. p̄ter volūtatem. **I**tem qritur qd dāna est inter fieri p̄ter volūtatez et otra. et vide tur qd nulla. qz Math. xij. qui nō est mecum cōtra me est. **R**o dō qd fieri p̄ter volūtate hoc ē. qz volūtas dei nō ē in hoc fieri nec in ei2 oppositū. et ita p̄ter volūtatem fit. qd nō fit scdm volūtatem. nec otra. et iter hec me diū est. dñs aut in Math. itelligit de p̄p̄ez tis. qd qui negligit inimic2 dei efficit. qd 8. obicit. qd p̄missio est signū volūtatis bene placiti. dō qd nō est signū qd deus velit illud qd p̄mittit. sed qd velit illud qd ex eo elicit. et sic p̄z illud. **I**tem qritur de hoc qd dicit sed nō p̄t a2 p̄missionē qd ipse nō est. scdm hoc videt qd p̄missio nō sit deus. **C**ontra de2 est sua actio. 8. de2 est sua p̄missio. cum p̄missio sit actio dei. **S**i tu dicas hō eē dām rōne dnotati. tūc obicit qd volūtas dei simi liter aliquid dnotat circa volūtū. **R**o dicit p̄t. qd mgr loquit scdm opinionē illoz qui dicūt noia sex generū nō p̄dicare aliquid d eo vel in deo. sed a deo. sed hō opio supra r̄ pbata est. et ideo p̄t dicit qd mgr loquit de p̄missione rōne sui dnotati. qd importat rōe sui nois. et si tu obicias de volūtate qd dno tat. dō qd verū est ex adiuncto sed nō est ita de principali significatōe nois. **I**tem que ritur de hoc qd dicit. neqz ideo p̄cepit oibz bona. p̄ eo qd vellet ab oibus bona. qd p̄cepit fieri. videt em falsum dicere qd p̄ceptū dei ē signū volūtatis dei. sic p̄ceptū nr̄m est signum voluntatis nostre. sed rect2 hō nūqz p̄ cepit aliquid alicui. nisi qd vult facere. ergo

multo forti2 nec ipse de2. **R**o dō qd Aug et mgr sequēs Aug. qn de volūtate tr̄. placiti loquūt semp accipiūt p̄ volūtate qua de2 absolute vult aliqd eueire. et d hō nō dubiū illud qd dicit. sed vltari2 mgr̄i s; m dām. di stinguūt volūtatez antecedentē. siue quātū in se est et hui2 signū est p̄ceptū. et de hac nō loquit Aug. nec mgr. **I**tem qritur de hō qd dicit qd p̄cepit et in noua et veteri lege q ab eis quibz p̄cepit voluit fieri. videt enim male dicere. qd p̄ceptū est signū diuie volūtatis. 8. si p̄cipiebat qd volebat. videt qd il los dei p̄cipiebat quibz p̄cipiebat. **I**tem videtur falsum dicere qd voluit imclationem ysaac. qz abraham volebat. 8. volūtatez suā diuie dformabat. 8. non merebat. vt videt. **I**tem qre abraham p̄p̄uit se ad obediendū non aut curatus in euāgelio. **R**o dōm. qd quoda p̄cepit deus ad faciendū. vt p̄cepta moralia. qdam ad p̄bandū. i. p̄batū ostendendū. qdam vt erudiendū. et hoz duoz exempla tāgūtur in lrā. in p̄cepto 8. abra he signat nō qd deus velit imclationē. sed qd vult abraham velle. et ideo cū voluit se s; bi conformant. in p̄cepto aut qd fecit curato. signant se velle dtemptū laudis. et iō abrahā laudand2 est in volūtate obediētie. et curatus in hoc qd nō tacuit

Sciendū quoz est qd aliquā mala ē volūtas homis r̄. **H**ec est tertia ps in qua agit mgr de cōformatōe voluntatis nostre ad volūtatem diuiam. et diuidit hec ps in quatuor ptes. **I**n prima mgr oñ dit qd ad dformitatē volūtatis nostre et diuine. nō sufficit cōformitas in voluto. **I**n scda oñdit. qd nō sufficit dformitas in opatione siue in ope opato ibi. **I**llud quoz non est p̄termittendū. **I**n tertia magister soluit ex hoc quandā qonem alatere. vtz sancti s; debeāt passionē xp̄i velle. ibi. ex quo sel utur qd qua queri solet. **I**n quarta vō et vltima mgr mouet qonem iuxta hāc et det miat ibi. **S**i vero qritur vtz egdem mō sciendū est. vbi ostendit qd dissimiliter iudicā dū est de passionibz sanctoz. et ipius xp̄i.

Intelligentiā p̄sentis distinctionis qritur de dformitate voluntatis nr̄e ad voluntatem dei. et circa hoc duo principalit̄ qritur. **P**rimo qritur de ipa cōformitate quātū ad quidditatē. **S**ecdo qritur de ipa quātū ad tentionē. **C**irca p̄mū articulū duo qritur. **P**rimo vtrum possibile sit voluntatē nr̄ā conformari voluntati diuie. **S**ecdo vtz confirmitas volūtatis nostre ad diuiam faciat voluntatem nr̄ā iustam. **Q**u autē nō sit possibile nr̄ā voluntatē conformari diuie. ostendit sic. ysa. liij. sicut ex altant celi a terra. ita exaltate sunt vie mee a vijs vestris. et cogitatōes mee a cogitatōibus vris. sed sic est in vijs et cogitatōibus. sic et in volūtate. 8. si celū et terra nō habēt dformitatem imo dformitatē videt similit

q̄ nec volūtas nostra et voluntas diuina. Si
dicas q̄ auctas intelligit et loquit de malis
Contra. glo. sup illud ps̄. **Exultate iusti.**
glo. quātū distat deus ab homie. tm̄ distat
volūtas dei a volūate homis. ḡo r̄. **Item**
infinite distantiū nulla est difformitas. sed
deus et homo distant in infinitū. cū vnū sit
finitū. et aliud sit infinitū. ḡo nulla ē difformi-
tas volūtatū. **Item** si volūtas nostra cō-
formā diuine. aut ḡo in seipā vt in tercio. ḡo
diuina volūtas et hūana dūemūt in aliquo d̄-
muni. et si hoc. ḡo habēt aliquo simplici
se. qd̄ est icōueniens. maxie in diuina volūta-
te. restat ḡo. q̄ si est difformis. q̄ seipā difor-
met. ḡo volūtas est ipā difformitas. s̄ cōfor-
mitas nō pōt esse difformitas. ḡo voluntas
nostra nō pōt discordare a diuina q̄ est man-
ifeste falsum. **Item** si volūtas nostra est d̄-
formis diuine. aut hoc dūenit essentialit̄. aut
per p̄cipatōez. si essentialit̄ redit idem qd̄
prius. si per p̄cipatōez q̄ro de illo. per cuius
p̄cipationē volūtas est difformis. vt sit cō-
forme. si nō. nō pōt difformare. si sic. tunc aut
essentialit̄. aut p̄cipatiue. ḡo vel erit abire
in infinitū. vel stare in aliquo creato q̄ sit cō-
formā deo per essentiam. vel volūtas difor-
mā deo p̄ increatū. sed non est obire in in-
finitum. nec est ponere. q̄ deus sit cōfor-
mitas voluntatis humane ad deum ergo ali-
quod creatum essentialit̄ est conforme.
sed q̄ essentialit̄ est conforme alicui. essen-
cialit̄ dūenit cū illo. et q̄ essentialit̄ dūenit
cū illo. est eiusdē essentie. ḡo r̄. **Contra.** i.
cc̄. vj. **Qui** adheret deo vnus sp̄s est. s̄ nō
est vnus sp̄s per vnitatē nature. ḡo est vnū
p̄ difformitatē volūtatū. **Item** Mathe. xij.
Om̄s qui facit volūtatē patris mei qui est in
celis. ille meū frater et soror r̄. sed nō ē vnū
q̄ sit frater per p̄pinitatē sanguis. ḡo est
frater p̄ difformitatē volūtatū et dilectōis.
Item quascūq̄ volūtates d̄tingit velle idē
et velle opposita. d̄tingit difformari et diffor-
mari siue detragari. sed volūtas diuina et hu-
mana sunt hūici. hoc p̄ ḡo r̄. **Item** quascūq̄
q̄ volūtates d̄tingit ad iūcem ordinari per
p̄fectam possidentiam et obedientiam. d̄tingit
ad iūcem difformari. s̄ volūtatē hūanā cō-
tingit diuine per omnia subiacerē et obedire.
ḡo r̄. **Item** dicendū. q̄ aliquid difformari ali-
cui. contingit duplicit̄. aut quātū ad simili-
tudinē. aut quātū ad habitudinē. quātū ad
similitudinē d̄tingit duplicit̄. aut q̄ aliqua
duo p̄cipant terciū in quo assimulantur vt
agnus et nix albedine. aut cū aliqua duo sic
se habent q̄ vnū ē similitudo alteri. vt spe-
cies coloris siue p̄dolū coloris assimulat. siue
conformā. aut q̄ aliquid p̄cipat simili-
tudinē. vt speculū vel oculū assimulat vel d̄-
formā corpi obiecto. primo mō nō est pos-
sibile aliq̄ creaturā deo difformari. Secundo mō
aliqua creatura difformā. vt puta grā q̄ d̄ si
similitudo dei. vel gloria q̄ est difformitas.

Tercio mō assimulat et difformā aia q̄ habet
grām et gloriā. de hac difformitate nihil ad-
p̄sens. **Alio** mō d̄tingit conformari aliquid
alicui. scdm̄ similitudinē siue d̄patōez
que p̄t dici p̄portio. cū est rerū eiusdē gene-
ris. et p̄portionalitas cū est rerū diuersorū
generū siue nō cōcantiū. vt fiat vis in vbo.
large tm̄ loquēdo vtraq̄ pōt dici p̄portio. et
hoc nihil ponit d̄mune. q̄ est per cōpaticōez
duorū ad duo. et p̄t esse inter s̄ime distan-
cia. et scdm̄ hanc p̄t volūtas nr̄a conformari
diuine. videlicet per similem habitudinē ad
actū. vt sic de qd̄ vult. vult liberalit̄ et ca-
ritatiue. ita et homo. et p̄ similes d̄pationē
ad obiectum. vt q̄ vult deus velit homo.
et eodem fine quo vult deus velit homo.
hoc totū possibile est esse. et totū possibile
est non esse. et ideo possibile est volūtatē
nr̄am diuine conformari et difformari. **Et**
concedendo sunt rōnes ad hoc. **Ad** illud
ḡo qd̄ obicit. q̄ distat deus ab homie. et hu-
mana volūtas a diuina in infinitū. iaz p̄ r̄. sic
q̄ hoc nō impedit conformitatē cōpationis
licet impediat difformitatē equalitatis et vni-
uocacōis. **Ad** illud qd̄ obicit. vt in seipā
vel in tercio difformet. dicendū q̄ nō in seipā
nisi loquamur de cōformitate longinquā q̄
attendit in imagine. si autē loquamur de cō-
formitate p̄pina. q̄ consistit in similitudinē.
sic nō seipā difformā. sed mediāte grā. q̄
nō est tanq̄ terciū ab vtroq̄ p̄cipatū. sed
etiā sic similitudo vni. et p̄pitas alterius.
Vnde grā est similitudo essentialit̄. nō tm̄
oportet q̄ essentialit̄ dūenit in tercio. q̄ si-
militudo seipā dūenit cū eo cuius est simili-
tudo. et sic patet obiecta ambo. **Similit̄**
si loquamur de difformitate q̄tm̄ ad habitu-
dinem dicendū. q̄ voluntas in seipā cōfor-
matur. sed per cōmparationem ad alterum
q̄tm̄ neq̄ est de essentia diuine volūtatū nō
hūane. nec tanq̄ terciū p̄cipatū ab vtroq̄
et sic p̄ illud. **Ad** illud qd̄ vltio q̄ritur.
vtrū conformet per essentia aut p̄cipatōez
dicendū q̄ nec sic. nec sic. s̄ difformā p̄ p̄por-
tionē siue per d̄similē habitudinē. et sic p̄
illud.

Secundo q̄ritur vtrū difformitas volū-
tatis nostre ad diuinam faciat eā iu-
stam. et q̄ sic videt. q̄ sup illud ps̄.
Rectos decet re laudatio. recti sunt qui di-
rigūt cor suū scdm̄ volūtatē dei. q̄ recta ē.
Item i. cor. vj. **Que** p̄cipatio iusticie cū
iniquitate. aut q̄ societās lucis ad tenebras
q̄ d̄. nulla. si ergo diuina volūtas iusticia ē
et lux. si hūana voluntas sit iniqua. non pōt
esse conformis. ḡo si est conformis necesse est
esse iustam. **Item** conformari regule iusti-
cie nihil aliud est q̄ iustificari. sed volūtas
diuina est regula iusticie. q̄ nō pōt obliqua-
ri ad aliquod iniquū. ḡo conformari volun-
tati diuine est iustificari. **Item** intellectu
noster nō pōt conformari diuino. q̄ efficiaē

venis. s. nec affectus noster potest conformari
 diuino qui efficiat iustus. sicut enim veritas est
 rectitudo intellectus. sic iusticia est rectitudo
 affectus. **¶** Contra magister dicit et est verbum
 Augustini. quod voluntas dei bona pro hominibus malas vo-
 luntates impletur. sed vnus effectus non procedit
 ab vna causa pro aliam. nisi ille cause adiuncte con-
 formetur. s. contingit mala voluntatem diuine
 conformari. **¶** Item conformitas voluntatum
 consistit in volendo et nolendo idem. s. ipse
 potest velle et nolle. quod deus vult et non vult.
 ut ponit exemplum Augustini. de prauo filio qui
 patrem vult mori. quod et deus vult. s. conformi-
 tas non facit voluntatem iustam. **¶** Item quoniam
 in voluntate dei sit beata. tamen voluntas illi con-
 formis non propter hoc est beata. s. propter quoniam
 vis sit iusta. non propter hoc voluntas conformis
 est iusta. **¶** Item si conformitas facit volun-
 tatem iustam cum velit homines qui patitur ini-
 riam vindicare. si ille qui patitur iniuriam vult se
 vindicare. iuste vult. s. iustum est exigere
 vindictam. Si tu dicas quod deus vult homines
 vindicare. s. non vult quod homo vindicet se. hoc
 non soluit. quod saltem tunc liceret homini appetere.
 quod deus ipsum vindicaret. **¶** R. dicendum.
 quod conformitas voluntatis nostre ad diuinam at-
 tendit secundum proportionem sic dictum est. duplex
 est autem proportio voluntatis. scilicet ad actum. et ad
 volentem. similis proportio ad actum consistit in
 hoc. quod sic deus quod vult. vult ex caritate
 et liberaliter siue iuste et recto fine sic et
 homo velit. Similis proportio ad obiectum est.
 ut quod vult deus etiam homo velit. potest ergo conformi-
 tas attendi secundum hanc duplicem similitudi-
 nem et comparationem et sic est sufficiens. et facit
 voluntatem iustam. potest iterum attendi solum hinc
 alteram. videlicet secundum voluntatem. et sic est defici-
 ens cum careat simili habitudine. et hoc non
 sufficit ad iusticiam. de prima conformitate pro-
 cedunt prime rationes. de secunda secunde. **¶** Ad illud
 quod tercio obicitur. quod conformitas non facit beatitudinem
 aiam. s. nec iustam. ad quod beatitudo dicitur ius-
 ticia consummata. unde plus requiritur ad hoc ut
 voluntas fiat beata quam ut fiat iusta. et ideo non
 sequitur. quod si non facit beatitudinem quod non faciat iustitiam
 tamen sicut conformitas sufficiens que est in volun-
 tate et ratione volendi facit voluntatem iustam. sic
 conformitas superexcellens facit eam beatitudinem. illa
 autem est superexcellens. quam in omnibus diuine con-
 format. et ex nulla parte est difformis. nec in
 aliquo saltem in modico. **¶** Ad illud quod
 obicitur ultimo iam per rursus. quod appetens vnus
 dictam non conformatur se deo in modo siue in ratione
 volendi. deus enim tanquam iustus iudex vult hoc
 zelo iusticie. qui autem appetit vltionem sui siue
 siue iniurie ut plurimum vult libidine vindicte. si
 autem aliquis appetat solummodo zelo iusticie. sic deus
 et ex caritate. tunc diceretur eum habere volun-
 tatem iustam.

Consequenter quantum ad secundum articu-
 lum queritur de tentione ad conformi-
 tatem voluntatis diuine. et circa hoc

duo queruntur. Primo queritur utrum teneamur con-
 formare voluntatem nostram. voluntati diuine in ratione
 volendi. ut melius ex caritate quod volumus. Se-
 cundo utrum teneamur conformare in volito.

Ad autem teneamur in ratione volendi.
 videtur. quod tenemur quod facimus fa-
 cere iuste. unde deuterio. xvij. Iuste
 quod iustus est equus. sed non sic iuste nisi quod
 homo facit secundum conformitatem voluntatis. quod
 tum ad rationem volendi. ut velit ex caritate.
 s. r. **¶** Item tenemur diligere deum ex toto
 corde. quod hoc precipit deuterio. vi. et dominus idem
 iterat Math. xxi. sed hoc non potest fieri nisi ex
 caritate. s. tenemur ad conformitatem in ratione
 siue in forma volendi. **¶** Item tenemur deo
 veraciter obedire. sed veraciter non obedit
 deo nisi qui facit ea voluntate quam acceptat
 deus. hec autem est voluntas informata carita-
 te. ergo r. **¶** Item propter quod vnusquodque et
 illud magis. sed propter conformitatem volunta-
 tis in volito. quod finis precepti est caritas. ut
 dicit apostolus. i. thi. i. ergo multo fortius obliga-
 mur ad conformitatem in ratione volendi. ut quod
 volumus. velimus ex caritate. **¶** Contra deus
 vult et precipit penes honorari. esto quod oportet
 tunc se offerat. quod aliquis honoret patrem
 ex naturali pietate non ex caritate. dicitur quod non
 peccat et non conformatur voluntatem suam. nisi in
 volito. s. non tenetur ad rationem volendi. **¶** Item
 si tenemur conformare voluntatem nostram di-
 uine in ratione volendi sicut in volito. s. quo-
 r. c. scilicet volumus aliquid non ex caritate. de-
 ficit illud ad quod tenemur. s. peccamus in omni
 actu. nullus ergo actus in differens. **¶** Item
 si tenemur conformare in ratione volendi. cum
 ergo vir peccator habeat voluntatem a deo
 continue in hoc deficientem. quod non habet
 caritatem. s. continue in omni instanti pec-
 cat. **¶** Item nullus potest conformare voluntatem
 suam diuine in ratione volendi. nisi habeat cari-
 tatem. sed non est in nostra potestate habere cari-
 tatem. s. homo tenetur ad impossibile. **¶** Si di-
 cas quod potest facere quo facto habebit caritatem
 quod potest se disponere ad caritatem. obicitur de ob-
 stinato et de eo qui actualiter est in peccato.
 dum peccat et est in actu illo non potest
 se conformare. s. non tenetur. quod si non tenetur
 et alij tenentur. reportat commodum de malicia
 quod si hoc non est conueniens nulli. s. tenentur
 r. **¶** Item dicendum. quod tenetur conformare volun-
 tatem nostram voluntati diuine in ratione volendi. ut
 si velimus ex caritate. et hoc potest quod tenemur eum
 diligere ex caritate. attendendum autem quod hec
 est obligatio per modum precepti affirmatiui.
 differt enim obligatio precepti affirmatiui et
 negatiui. nam negatiui obligat semper et ad
 semper. affirmatiui tamen autem obligat semper. et non
 ad semper. sed pro loco et tempore. et sit non obligat
 ad semper. ita nec ad omnes actus voluntatis. nisi
 ad omne preceptum. s. tunc solum quando tenemur exire
 in actum caritatis. **¶** Unde notandum. quod sicut
 tenemur ad hoc quod nunquam ad contrarium. sic velle

q̄ deus vult ex libidine. ad h̄o etiā tenemur
p̄ loco et tpe. si habem2 caritatē. si aut̄ non
habem2. nō ad hoc tenemur. s̄ ad equalē
q̄ tenemur facere qd̄ in nobis est. vt habea
mus et ad h̄o similiter p̄ loco et tpe obliga
mur. **¶** Ex hijs patz rel p̄o ad obiecta. q̄
enim obicit. q̄ aliquis sine peccato honorat
pentes etiā ex natali pietatē. d̄d q̄ verū est.
et ex hoc loquit q̄ nō in om̄i actu tenet con
formare. nō tñ sequitur q̄ nō teneat. et p̄ h̄o
ptz sequēs. qd̄ obicit de generalitate actū
ptz etiā aliud qd̄ obicit de generalitate tē
poris. **¶** Ad illud qd̄ ultimo obicit. q̄ nōn
est in ptate nr̄a habere caritatē. d̄d q̄ in po
testate habentiū caritatē ē et in ptate nō ha
bentiū nō p̄pina sed dispositiua. p̄t enim
quilibet facere quo facto habeat caritatem.
et ideo si non faciat ip̄tate sibi. nec excusat
p̄ impossibilitatē. q̄ non est impossibilitas vbi
succurrit aliū de ptas. et nō deficiat. nisi p̄
nr̄am negligentia. **¶** Ad illud qd̄ obicit de
ostinato. d̄d q̄ nullus est a deo obstinat2.
qui nō possit facere qd̄ in se ē. et qui nō pos
sit redire ad cor. et ideo tenet sicut et alij.
licet nō p̄ quolibet instanti. s̄ p̄ loco et tpe
Si autē tu q̄ras. quid sit loc2 et temp2. me
li2 docet vñtio q̄ras. t̄i q̄n dñs visitat eū
interiori allocutōne vel exteriori p̄dicatōne
vel aliquo tali in quo est optunitas redeun
di ad cor. si tunc negligat induat in cōtēp
tum et obmissiois peccatū.

¶ Secundo q̄rit vtrū teneamur confor
mare volūtatem nr̄am volūtati diuīe
in voluto. et q̄ sic videt. Math. xij. qui
nō est meū. contra me est. ḡo si non consonat
deo in voluto est cōtra deum. ḡo si tenemur
deo nō ē cōtrarij tenemur velle qd̄ d̄s vult.
¶ Item sup̄ illud p̄s. Non adhesit mihi cor
p̄auū. glo. p̄auū cor atq; distortū habz qui
non vult hoc qd̄ deus vult. sed tenemur vi
tare cordis p̄auitatē. ḡo tenemur velle qd̄
deus vult. **¶** Item tūli2 diffiniens amicitia
dicit. q̄ auaricia est idem velle et idem nol
le in rebus honestis. s̄ tenemur deo seruare
amicia. ḡo et idem velle in honestis. s̄ de2
nō vult nisi iustum et honestū. ḡo debemus
nr̄am volūtatem sue cōformare in om̄ib2.
Item om̄is intellect2 qui discordat a prima
volūtate siue cognitione in cognito est fal
sus. ḡo om̄is affectus est iniqu2 qui nō con
cordat cū diuina volūtate in voluto. ḡo. **¶**
¶ Item tenemur velle qd̄ deus p̄cepit. aut
ḡo q̄ p̄cepit. aut q̄ vult. nō q̄ p̄cepit. q̄ illi
qui sūt mūdātū quib2 datū est p̄ceptū a do
mino in tacendo p̄o peccauerūt in reuelan
q̄ diuina inspiratōe cognouerūt dñm deum
nō velle illud qd̄ p̄cipiebat. ḡo tenemur vel
le qd̄ deus vult. **¶** Item tenemur credere n̄
tñ qd̄ p̄cipit deus credere. s̄ etiā omne qd̄
dicit esse verū. ḡo a simili tenemur velle non
tñ qd̄ p̄cipit deus velle. sed om̄e qd̄ idicat
se velle tanq̄ bonū. ḡo tenemur velle omne

qd̄ scim2 deū velle. **¶** Cōtra Aug. in euch.
aliqui homo bona volūtate vult qd̄ nō vult
deus. **¶** Item viri sancti fr̄quēter volūt op
posita. sicut p̄plūs volebat alligari in iheru
salem et discipuli volebant act. xxi. sed con
stat q̄ deus aliqd̄ illoz volebat. ḡo licet cō
trariū diuīe volūtati velle meritoze. ḡo. **¶**
¶ Item si tenemur in voluto conformare. ḡo
cū in differētibus non sit nobis volūtatis di
uina determinata quicūq; vult aliquod idif
ferens determinate d̄mittit se discrimi. ergo
peccat mortalit̄. qd̄ absurdum est. **¶** Si di
cas q̄ tenet q̄n scit dñi volūtatem. **¶** Contra
scia non induat nouū peccatū neq; intentōz
sed solū aggrauat peccatū. ḡo p̄pter sciaz ne
mo tenetur. sicut nec ignorās. **¶** Item ihere
mias dolebat sup̄ destructionē iherusalem
i tremis. Xps flebat sup̄ iherusalē. luc. xix.
beata virgo et apostoli sup̄ passionē xpi. si
flebant et dolebāt. et dolor est de rebus q̄
nobis nolētibus accidūt. ergo nolēbant. et
constat q̄ om̄es hij merebantur et sciebant
deum velle cōtrariū. ergo licite et merito
ze possumus velle cōtrariū diuīe volūtatis.
etiā vbi scitur. **¶** Item q̄nūq; p̄latus meus
velit aliqd̄ nō teneor illud velle. nisi mihi
p̄cipiat. etiā si sciam ip̄m velle. ḡo p̄rone q̄
tūcūq; velit deus aliqd̄ nō teneor illud vel
le quātūcūq; mihi inotescat. nisi deus mihi
p̄cipiat. **¶** Item q̄ deus consulit vult et
nos scim2 eum velle. tñ nō tenemur velle. q̄
uis multū sibi placeat. etiā plusq̄ p̄ceptum
ergo nō tenemur velle om̄e qd̄ scim2 deū vel
le. **¶** **¶** ad hoc dicūt aliqui. q̄ nō tenemur
conformare volūtatem nr̄am volūtati diuīe
in om̄i qd̄ vult deus. sed hoc est p̄fectionis
et supererogatis. et hoc erit i prima. s̄ ad h̄o
solū tenemur q̄ ip̄e nos vult velle. dicūt aut̄
q̄ deus non vult velle solū qd̄ p̄cipit. et nol
le qd̄ p̄hibet. hoc em̄ sunt signa p̄ que suffi
cienter indicat nobis suam voluntatem qua
vult nos velle aliqd̄ in alijs volūtis siue i
notescant siue non. licet velle cōtrariū sine
peccato et p̄ hoc soluūt ad vtrāq; partem.
¶ Vnde dicūt q̄ licet nobis aliqua velle p̄p̄e
q̄ nō decet velle opposita. vt ptz de destru
ctiōne gentis nostre et de calamitatibus iu
storum et d̄similiū. etiā si deus pluat vel di
sponat pluere. oppositū possum petere et
velle. sed licz ista via sit facilior. tñ q̄ aug.
dicit. q̄ impi2 est cui nō placet diuina p̄u
dentia. nō tñ videtur q̄ homo teneat velle
dei mādātā. s̄ etiā q̄ teneat velle dei cpa.
et iterū quō nō recalcitrat voluntas nostra
voluntati diuīe q̄n deus vult aliqd̄. et nos
om̄ia volum2 cōtrariū. oīno videtur ei repug
nare et iterū glosa p̄dicta videtur dicere. q̄
homo qui nō vult q̄ de2 vult habet cor p̄a
uum. nō dicit q̄ deus vult ip̄m velle. vel q̄
deus p̄cipit. **¶** **¶** Preterea aliter dicend. q̄ re
nera non teneamur velle omne qd̄ d̄s vult.
sed solum qd̄ vult et innotescat. nec adhuc

illud omne. **V**ideo notandū qd aliud cōdit
de2 velle absolute et quātū in se est. vt bona
q̄ facit et h^c tenemur velle simplici et abso
luta voluntate. quātū in nobis est aliquid
cōdit se velle voluntate absoluta. sed opposi
tū velle quātū in se est. vt mala q̄ infligit. et
hec tenemur velle voluntate absoluta et deli
beratiua. tñ oppositū possum2 velle volūta
te pietatis. vt dicit hugo. vnde sic deus nō
delectatur in nr̄is penis. 3 magis dicit heu
heu consolabor sup hostibus meis. psal. j.
sic et nos. vnde hugo distinguit i nobis tri
plicem volūtatē. scz rōis pietatis et carnis
et in xpo quadruplicē extendens nomē vo
lūtatē. vnde dicit in libro de voluntatibus
xpi loquens de xpo volūtas deitatis p̄ iu
ficiam sententiā dictabat. volūtas rōis p̄
obediētiā veritatē appabat. volūtas pie
tatis per cōpassionē in malo suspirabat. vo
luntas carnis per passionē in malo proprio
murmurabat. et ideo volūtatē rōis debent2
velle etiā malū pene. qz scim2 deū velle. sed
volūtatē pietatis possum2 cōdōnaliter siue
quātū est in nobis. si deo placet nō velle.
nam et ip̄e deus quātū in se est nō vult. sic
p̄dictū est. aliquid ostendit de2 se velle quā
tū in se est circa qd cōsistit subāliter. ordo
salutis vt sunt ea que p̄cipit fieri et q̄ p̄cipit
non fieri. et hoc tenemur velle. aliquid cōte
deus se velle quātū in se est circa qd cōsistit
expediō salutis. vt sunt ea que consulit. et
ad talia nō obligat nec vult obligare. vult ei
aliquos saluare. sic aliquos via latrici ire.

Ex hijs 3° ptz qz tenemur generalit̄ velle et
confirmare volūtatē nr̄am. nō in omni vo
lūte. sed in cōm̄eo qd inotescit trib2 modis
p̄dictis. alioquī frāgeret̄ amicitia. et de ta
li volūte currūt rōnes et auctes. ideo em̄ p̄
cepto tenemur conformare. qz vult nos velle
le qd p̄cipit. et hoc scimus et plato meo te
neor cōformari in hoc qz exp̄sse scio ip̄m velle
le me velle. sed i plato nescio nisi per mād a
tū. sed in deo scio per alia signa. sic p̄dictū
est. **A**d illud 3° qd obiicit qz in nullo pōt
discordare intellect2 quī sit falsus 2c. dō qz
nō est simile de bono et vero. nam verū dicit
tur absolute. bonū vero in relatione ad finē
et qz duo opposita nō sunt simul. ideo nō
possunt intellect2 discordantes esse veri. s3
bonū dicit in relatione ad firēm. et qm̄ op
posita volūta possunt ad eūdē finē cōdina
ri. ideo simul possunt esse bona. et affectus
respectu eorū esse recti. ideo nō necesse est i
omni volūte conformari. qz oppositū possu
mus sancte velle. qz ordinare in finem. sed
oppositū ei2 qd deus vult nō velle nō possu
mus ordinare in finem. qz deus nō acceptat
illud. **A**d illud qd obiicit ad contrariū qz nō
tenemur ad omne volūtū. dicens qz verū ē.
qz nec ad volūtū. qz volūtū. nec qz scitū. s3 qz
scitū esse volūtū a deo. ita qz nos velim2 illd
aliter tñ p̄t dicit qz tenemur. qz absolute vo

litum. sed excusamur per ignorātiā maxime
vbi adhibet̄ debita diligentia. sicut aliquis
obligat̄ ne cognoicat non suā. vnde de obli
gatione inducente culpā falsum est. qd dicit
qz scia non inducit nouā obligatōē. sicut
em̄ ignorātiā facti excusat a toto ita scia p̄
oppositū. cū diuina volūtas facit aliquē esse
obligatū vt nullo mō possit incōtrariū siue
culpa et sic in appōsito. et sic p̄ illud. **A**d
illud qd obiicit de xpo et brā virgine et alijs
cōpaciētib2. dicens sicut dicitū est qz volū
tate absoluta. volebat. qd deus volebat. tñ
volūtatē dōnata siue volūtatē pietatis de
beant velle contrariū. et hac volūtatē mere
bātur. qm̄ hoc nō est nature tñ s3 etiā rōnis.

In ista pte sunt dubitatōes circa lraz
et primo de hoc qd dicit Aug. Mul
tū intest quid velle deo. quid homi
congruat. ergo ex h^o videt̄ aliquid liciti pos
sit homo velle sciendo qz deus velit. contrariū
ponat 3° per impossibile qz aliquid reueletur
sua dānatio. constans est. qz deus vult istū
dānari volūtatē absoluta. aut ergo iste te
netur velle. aut nō. vel quicquid sit de ten
tione quid est p̄fecti2 velle. vtrū velle dā
nari. vel nō. si vult dānari. 3° vult a deo se
pari. hec voluntas recte nūqz pōt appetere
si non vult dānari. 3° p̄fecte se nō conforma
mat. ergo p̄fectior est volūtas opposita.

Ro dicens qz illud est impossibile. qz aliquid
reueletur sua dānatio. et impossibile posito
nō est mirū si sequat̄ impossibile. **T**amē si tu
gras quid est p̄fecti2. **R**o dicens qz in
eterna dānatiōe sunt duo. scz pene iustitio.
et aeterna a deo sepatio. sepatōē eternam a
deo nullo modo credo qz aliqua aia recte de
beat velle. imo semp velle contrariū. sed penā
velle si reuelatū est sibi debet. et hoc ptz. qz
qualibet iustus de se et de alio debet velle.
imo semp velle contrariū qz om̄is peccās si
naliter eternalit̄ puniat. ergo si ponitur p̄
existens cognitio certitudinaliter iuxta se cre
do qz quādū durat ei bona voluntas qz h^o
nolet. si autē gras de eo qui peccat. vtrū vel
le debeat grām sibi subtrahi. qz videt̄ qz sic
cū deus velit et ip̄e sciat hoc esse iustum. et
dicens qz grām subtrahi aliquid sub triplici d
ōcone p̄t respici. aut simplicit̄. aut ad tps.
et ad temp2. adhuc dupliciter. vel in se. vel
pur̄ habet rōnem pene. hoc mō vult deus
subtrahere. et hoc modo debet peccās vel
le. vt eum deus puniat. vnde regula gene
ralis. qz in om̄ibus que scim2 deum velle ab
solute tenemur voluntate absoluta velle. tñ
licet nobis velle contrariū volūtatē dōnata
siue quātū in nobis est. qz hoc decet nos
et p̄pter hoc dicit Aug. Multū intest 2c.

Item qritur de hoc qd dicit mgr. qz actio iu
deorū fuit mala. videtur em̄ falsū dicere. qz
actio iudeorū fuit cā passionis. sed si causa i
mediata mala et effectus. ergo si actio fuit
mala et passio. **R**o dicens qz istud est verū

De actione et passione in eodem genere boni-
tatis. scdm qd vnu est causa alteri. dicend
q actio iudeorum fuit causa passiois in ge-
nere nature. et i illo genere sic actio fuit ma-
la. ira et passio. sed non fuit causa in eodem
genere moris. imo xpi bona intentio que pas-
sione voluntariam dirigebat in bonu finem.
ecotra actione non habente rectum finem.
et ideo i genere moris actio fuit mala et do-
displicens. et passio bona et deo placens.
et sic patz totu. ¶ Item qritur de hoc quod
dicit q volunt xpm pati et mori zc. Videtur
em male dicere. quia occidere xpm erat ma-
lum facere. s. xpm occidi fuit malu fieri. si
ergo deus volunt xpm pati. deus volunt ma-
lu fieri. qd supra negatu est. ¶ R. dicend.
q occidere xpm fuit malu per opatione ad
subiectu. qn ergo accipit passio aut simpli-
citer accipit. aut in opatione ad patientem
sive ad sustinente penam. et sic simpliciter est
bonum. aut in copatione ad inferentem. et
ex illo respectu iudicat malu. qz malicia mor-
dis potius intentez respicit q actum. et pri-
mo mo est sensus. xpm pati a iudeis e bonu
id est xpm sustinere penam qua iudei itur-
lerunt est bonu. Secdo mo est sensus. xpm pa-
ti a iudeis est bonu. i. passione inferri xpo
a iudeis est bonu. et sic falsum. quia illatio
passionis non fuit nisi mala. sed sufferentia
no fuit nisi bona. et sic distinguit magister
¶ Item queritur de hoc quod dicit. hoc
bonum tantum fuit ut apostolus petrus
qui id fieri volebat ab ipso qui occisus est sa-
than dicere. scdm hoc videtur q quicunqz
dolet et tristatur circa passionem xpi est iudar
guendus. ergo peccavit beatissima mater. du
dolit sicut dicit luc. ij. Tuam ipse aiam p-
transibit gladius. peccaverunt similiter apo-
stoli. fallum etia dicit apls. ij. thi. ij. si co-
paciamur et coregnabim. ¶ R. dicend.
q dolere de aliquo est dupliciter. aut ita q
dolens voluntate ronis absoluta. velit con-
trarium eius de quo dolet. et sic nulli licet
dolere de passione xpi. et petrus qz voluta-
te ronis contrariu volebat est redargut. alio
mo dolere de aliquo est ferri ad contrarium
voluntate pietatis. cu nihilominus hoc velle
voluntate absoluta. sic bonu est codolere xpo
et pie affici circa eum. et afficiuntur viri sci.
qui magnas gras agunt deo de passione xpi.
sed tamen mouent in consideratone dolozum.
sic etiam piissima aia beate marie virginis
dilectissimo filio suo patienti. quatū sustie-
re poterat opare abate nullc tamen modo est
dubitandu. quin virilis eius animus et ratio
constantissima vellet etiam vnigenitu trade-
re pro salute humani generis. ut mater per
omnia conformis esset patri. et in hoc miro
modo debet laudari et amari qd placuit ei
ut vnigenitus suus pro salute genere huma-
ni offerretur. et tantu etiam copassa est ut si
posset fieri omnia tormeta que filius ptulit

ipa multolibenti2 suslineret. vere ergo fuit
fortis et pia. dulcis. piter et seuera sibi par-
ca et nobis largissima. hec ergo pcpue est
amanda et veneranda post trinitate summa.
et ei2 plem beatissimam ihesum xpm dnm no-
strum. a cui2 diuinitatis misterio enarran-
do. cetere lingue deficiunt. quia consumatio
sermonu ipe est. ei ergo qui potest omnia fa-
cere sup habudanter qua petim2 aut intel-
ligimus scdm virtutez que opatur in nobis
ipi gloria in ecclesia et in xpo ihesu. in omnes
generationes seculi seculoz. Amen.

